

Program rozvoja obce Malá Domaša na roky 2024 – 2033

Identifikačné údaje - Spracovateľ	
Obec	Malá Domaša
Zadávatel' tvorby stratégie	Malá Domaša
Identifikácia územnej samosprávy, pre ktorú sa dokument spracováva	Obec Malá Domaša, okres Vranov nad Topľou, Prešovský samosprávny kraj
Plánovacie obdobie	2024-2033
Schválený zastupiteľstvom	30.04.2026, Uznesenie č. 132/2026
Gestor spracovania PRO	PhDr. Jaroslav Makatúra - starosta obce Obecný úrad Malá Domaša č.106, 094 02 Slovenská Kajňa tel. + 421 57 488 54 70 e-mail: mdomasa@gmail.com
Koordinátor tvorby stratégie PRO	Ing. Leopold Miženko MBA mizenko@arrpsk.sk +421 905 998 711
Členovia Tímu pre koordináciu tvorby a implementáciu	PhDr. Jaroslav Makatúra - starosta obce Anton Lacký – zástupca starostu obce
Členovia pracovných tímov	
Michal Babjačok - poslanec Mária Karabinová – poslanec Bc. Jaroslav Horňák – poslanec Jozef Šmajda – poslanec Ľuboš Durkaj – poslanec Miroslav Dudáš – poslanec Mgr. Miroslava Gerová – zamestnanec obecného úradu	

Obsah

1. ÚVOD – ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ PROCESU TVORBY A OBSAHU	5
1.1. INŠTITUCIONÁLNE VÝCHODISKÁ (LEGISLATÍVA, KOMPETENCIE, PARTNERI A INŠTITUCIONALIZOVANÉ ŠTRUKTÚRY PARTNERSTIEV).....	5
1.2. OBSAHOVÉ VÝCHODISKÁ.....	6
1.3. RELEVANTNÉ VSTUPY Z NADRADENÝCH PROGRAMOVÝCH A STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV	7
1.4. INFORMÁCIA O PRÍPRAVNOM PROCESE, PROCESE PARTICIPATÍVNEJ TVORBY PRO	8
2. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ	9
2.1. ZHODNOTENIE IMPLEMENTÁCIE DOTERAJŠÍCH STRATÉGIÍ	9
2.2. IDENTIFIKÁCIA VNÚTORNÝCH POTENCIÁLOV, VÝZIEV, LIMITOV A PROBLÉMOV V ŠTRUKTÚRE: SOCIO-EKONOMICKÉ, ÚZEMNO-TECHNICKÉ, PRÍRODNO-ENVIRONMENTÁLNE, KULTÚRNE, INŠTITUCIONÁLNO-ORGANIZAČNÉ	13
2.3. IDENTIFIKÁCIA VÝZIEV, LIMITOV A PROBLÉMOV Z VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	40
2.4. STROM VÝZIEV A PROBLÉMOV	43
2.5. VÝSTUPY SWOT ANALÝZY PRE VOĽBU TYPU STRATÉGIE	43
3 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA.....	57
3.1 VÍZIA ROZVOJA A HLAVNÝ CIEĽ.....	57
3.2 ŠTRUKTÚRA PRIORÍT A ICH VÄZBY	58
3.3.SYSTÉM CIEĽOV, ICH SÚVISLOSTI, INDIKÁTOROV A STROM CIEĽOV	58
3.4.STRATEGICKÝ PRÍSTUP PRE DOSIAHNUTIE VÍZIE A HLAVNÉHO CIEĽA, PRIORÍT A SYSTÉMU CIEĽOV PRO	60
3.5.PARTNERI PRE IMPLEMENTÁCIU PRO A STRATÉGIA ICH ZAPOJENIA.....	60
4. IMPLEMENTAČNÝ PLÁN A PLÁN MONITOROVANIA.....	61
4.2. PODROBNÝ PLÁN IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE PRO (ROZDELENIE ÚLOH, ČINNOSTÍ A ZODPOVEDNOSTÍ, ČASOVÝ HARMONOGRAM, IMPLEMENTAČNÁ ŠTRUKTÚRA VRÁTANE PRINCÍPOV A PROCESOV)	90
4.3 SYSTÉM MONITOROVANIA PLNENIA PRIORÍT A CIEĽOV STRATÉGIE	91
5. PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV VRÁTANE FINANČNÉHO PLÁNU	93
5.1 PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV VRÁTANE FINANČNÉHO PLÁNU IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE	93
6. RIZIKÁ IMPLEMENTÁCIE A ICH PREVENCIA	95
6.1 IDENTIFIKÁCIA A ZHODNOTENIE RIZÍK IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE PRO A OPATRENIA NA ZNÍŽENIE RIZÍK (OPATRENIA, ZODPOVEDNOSTI ZA ICH REALIZÁCIU, MONITOROVANIE A HODNOTENIE)	95
7. RIADENIE IMPLEMENTÁCIE	96
7.1 ZABEZPEČENIE SÚLADU PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY S PODROBNÝM PLÁNOM IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE	96
7.2 SYSTÉM TRANSPARENTNÉHO HODNOTENIA PLNENIA PRIORÍT A CIEĽOV STRATÉGIE.....	96
7.3 SYSTÉM IDENTIFIKÁCIE POTREBY AKTUALIZÁCIE ALEBO TVORBY NOVEJ PRO	96
8. ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE ZO SPRACOVANIA PRO	98
9. VYUŽITÉ LITERÁRNE ZDROJE	99

1. Úvod – základné východiská procesu tvorby a obsahu

1.1. Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev)

Program rozvoja obce **Malá Domaša** (PRO **Malá Domaša** 2024-2033) je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov pôsobiach v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami, investičnými projektmi a inými konkrétnymi aktivitami a spolu s návrhom na zdrojové krytie ich zabezpečenia. Plánovanie je základným predpokladom pre systematický a efektívny rast kvality života obyvateľov mesta a plánovacie dokumenty základným nástrojom pre dosahovanie plánovaného a želaného stavu.

PRO **Malá Domaša** 2024-2033 je vypracovaný v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z.

Pre potreby spracovania **Programu rozvoja obce Malá Domaša** na roky 2024-2033 boli analyzované už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty na:

- **regionálnej a lokálnej úrovni** (PHRSR PSK na roky 2021-2030, Plán udržateľnej mobility Prešovského samosprávneho kraja, Kostrová sieť cyklistických trás v Prešovskom samosprávnom kraji, Stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou, PRO **Malá Domaša** 2015-2022,
- **národnej** (Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001, Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030, Partnerská dohoda SR na roky 2021 - 2027),
- **medzinárodnej** - cezhraničné a európske strategické dokumenty (Stratégia Európa 2020).

Legislatívne východiská pre tvorbu a obsah PRO

- Obsah a základné prístupy k tvorbe programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PRO) upravuje Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).
- PRO podlieha Smernici 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie (ďalej Smernica SEA) a Zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Nadradené strategické dokumenty vo vzťahu k PRO Malá Domaša

PRO Malá Domaša vychádza z rámcov nadradených plánovacích dokumentov a plánov a zámerov rozvoja aktérov regionálneho rozvoja v zmysle princípu subsidiarity.

Nadnárodné dokumenty

- Agenda OSN pre udržateľný rozvoj 2030 (Agenda 2030)

Dokumenty SR

- Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 (Národná stratégia regionálneho rozvoja)
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 –2027
- Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030
- Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky
- Konceptia územného rozvoja Slovenska (skrátene KURS)
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 - Fáza II

- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030
- Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 - 2030

Regionálne dokumenty

- Územný plán vyššieho územného celku Prešovský kraj v znení ďalších zmien a doplnkov
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030

Ďalšie regionálne dokumenty

- Stratégia výchovy a vzdelávania v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2017 – 2022
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020 – 2025,
- Ďalšie sektorové koncepčné dokumenty SR a VÚC Prešov

Kompetencie v rámci schvaľovania PRO Malá Domaša

Program rozvoja obce **Malá Domaša** (PRO) schvaľuje obecné zastupiteľstvo v zmysle zákona č.539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

1.2. Obsahové východiská

Spracovaním PRO Malá Domaša 2024-2033 získala obec základný strednodobý rozvojový dokument, ktorý bude:

- cielene a koncepčne usmerňovať a podporovať celkový sociálno – ekonomický rozvoj obce,
- jasne stanovovať priority a ciele za účelom realizácie strednodobého trvalo udržateľného rozvoja založeného na cielenej stratégii a nie na náhlych a nekoordinovaných rozhodnutiach,
- zohľadňovať aktuálne trendy a akceptovať požiadavky európskych štruktúr a iniciatív, ako aj aktuálnu ekonomicko – sociálnu situáciu v Slovenskej republike, Prešovskom kraji, ale i v jej okrese.

Analytická časť Programu rozvoja obce **Malá Domaša** na roky 2024-2033 sa venuje analýze územia. Opisuje obec s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socio-ekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú sociálny a ekonomický rozvoj obce. Jej súčasťou je spracovanie súhrnnej analýzy rozvojového potenciálu obce, vyhodnotenie jej silných a slabých stránok a taktiež príležitostí a ohrození, s cieľom získania súhrnného pohľadu na reálnu situáciu obce a možnosti jej rozvoja.

Strategická časť vymedzuje oblasti možného rozvoja územia a jeho víziu. Je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja obce. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný prípadne rozvojový charakter. Stabilizačné ciele, a s tým súvisiace opatrenia, sú zamerané na riešenie súčasného stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k prehľbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na možnosti aktivácie potenciálu obce a na podporu jej dlhodobého rozvoja.

Programová časť sa zaoberá riešením potrieb územia a plánovaním realizácie jednotlivých aktivít. Spracúva zoznam opatrení a aktivít určených na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ako aj časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a aktivít.

Realizačnú časť programu rozvoja obce tvorí podrobný opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektami pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z Programu rozvoja obce **Malá Domaša** 2024-2033.

Finančná časť hovorí o finančnom zabezpečení t.j. o zdrojoch financovania, ktoré je potrebné pre zabezpečenie realizácie jednotlivých aktivít a ich rozdelenie medzi finančné zdroje vnútorné (štátne a súkromné) a zdroje EÚ.

Základným cieľom takto spracovaného Programu rozvoja obce **Malá Domaša** na roky 2024-2033 ako kľúčového strategického a rozvojového dokumentu v strednodobom horizonte je analýza hospodárskych a sociálnych daností a potrieb obce a definovanie príslušných cieľov a opatrení, ktoré napomôžu rozvoju obce s ohľadom na potreby občanov obce.

Zdôvodnenie potreby spracovania PRO

Hlavnými impulzmi spracovania Programu rozvoja obce (PRO) sú:

- Legislatívna povinnosť (zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov)
- Programové obdobie EÚ (2021-2027) a s tým spojené nové priority rozvoja v EÚ, vrátane uplatňovania nových prístupov k regionálnemu rozvoju v rámci SR,
- Nové výzvy a problémy, ktoré prinášajú zmeny na trhu práce; zavádzanie nových technológií a pod.,
- Budovanie partnerského prístupu a potreba spoločných riešení v rámci územnej spolupráce,
- Nová situácia v európskych ekonomikách v spojitosti s COVID-19, 20
- Konflikt na Ukrajine, meniaci sa geopolitická situácia, ktorá vo výraznej miere ohrozuje mier, bezpečnosť, hospodársky a sociálny rozvoj v EÚ

1.3. Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v základnom implementačnom dokumente plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike, ktorým je Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja SR – Slovensko 2030, a ktorá plní úlohu národnej stratégie regionálneho rozvoja SR. PHSR obce pritom zohľadňuje aj ciele a priority ustanovené v programe rozvoja príslušnej VÚC a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce. PRO korešponduje aj s ostatnými programovými a strategickými dokumentami regionálneho rozvoja na národnej a regionálnej úrovni, ale je v súlade aj s ďalšími rozvojovými dokumentami obce. Prehľad kľúčových relevantných vstupov pre tvorbu PRO.

Tabuľka 1 Vzťah PRO k iným strategickým dokumentom

Vzťah PRO k iným strategickým dokumentom			
Názov dokumentu	Subjekt, ktorý dokument obstaral/schvaľoval	Časové zameranie	Relevantnosť k spracovávanému PHRSR
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Malá Domaša na roky 2014-2020	Obec Malá Domaša	2014-2024	Vysoká miera
Stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou	Prešovský samosprávny kraj	2018 - súčasnosť	Stredná miera
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030	Prešovský samosprávny kraj	2022 - 2030	Stredná miera
Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2035	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky	2015 - 2035	Stredná miera
Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, Úrad vlády	2020 - súčasnosť	Stredná miera
Národné priority implementácie Agendy 2030	Úrad vlády SR	Súčasnosť - 2030	Stredná miera
Návrh Partnerskej dohody 2021-2027	Úrad vlády SR	2021-2027	Stredná miera
Návrh Vízie a stratégie rozvoja SR 2030	Úrad vlády SR	Súčasnosť - 2030	Stredná miera

Zdroj: Vlastné spracovanie

1.4. Informácia o prípravnom procese, procese participatívnej tvorby PRO

Proces tvorby Programu rozvoja obce **Malá Domaša** v systéme strategického riadenia integruje rozvojové programové dokumenty tak, aby predstavoval ústrednú časť strategického plánovania zastrešujúcu všetky ostatné plánovacie dokumenty obce. Integrované rozvojové plánovacie dokumenty sú pritom chápané ako dokumenty, ktoré prevádzujú, harmonizujú a zastrešujú viaceré oblasti rozvoja obce, ktoré môžu byť predmetom aj samostatných odvetvových strategických dokumentov. Metodický prístup k riešeniu programu rozvoja vychádzal z aktuálnej verzie metodického príručky „Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja“.

Na príprave Programu rozvoja obce spolupracovali: zamestnanci obce **Malá Domaša**, členovia obecného zastupiteľstva a členovia pracovných skupín, ktorým sa chceme aj touto cestou poďakovať za spoluprácu na príprave tohto dokumentu.

2. Analytické východiská

Spracovanie primárnych analýz doterajšieho vývoja a stavu obce **Malá Domaša** je dôležitým krokom v procese tvorby PRO. Primárna analýza má identifikovať vnútorné rozvojové potenciály a limity a zároveň prehĺbiť poznanie príčin problémov a obsahu výziev vyplývajúce z vývoja a súčasného stavu územia aj na základe sledovania vývoja štatistických údajov za posledných 5 rokov. Tieto analýzy zahŕňajú problematiku socio-ekonomickej analýzy, územno-technickej analýzy, prírodno-environmentálnej analýzy zameranej na analýzu prírodného prostredia a inštitucionálno-organizačnej analýzy. Predmetom primárnej analýzy je aj zhodnotenie už (v minulosti) plánovaných a realizovaných opatrení, aktivít, projektov, ktoré boli realizované na území, vrátane kritického zhodnotenia dopadov, efektov a efektívnosti, resp. príčin ich nerealizácie. Osobitná pozornosť sa má venovať otázkam súladu jednotlivých parciálnych stratégií a strategických dokumentov. Tiež by súčasťou tejto kritickej analýzy malo byť vyhodnotenie súladu existujúcej územnoplánovacej dokumentácie s aktuálne identifikovanými prioritami a cieľmi rozvoja. Rozpor totiž môže byť dôvodom pre zaradenie aktualizácie resp. spracovanie novej územnoplánovacej dokumentácie.

2.1. Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Doterajší Program rozvoja obce **Malá Domaša** bol spracovaný na programovacie obdobie 2014 – 2020, jeho platnosť bola schválená uznesením č.1/4/2014 bod g zo dňa 01.08.2014 a predĺženie platnosti uznesením č.129/2021 zo dňa 18.06.2021. Predmetný dokument definoval priority obce v niekoľkých oblastiach: v environmentálnej, sociálnej a hospodárskej. Nasledovná tabuľka uvádza zoznam plánovaných a zrealizovaných projektov/aktivít vrátane termínu realizácie a výšky nákladov (aj podľa jednotlivých zdrojov).

Tabuľka 2 Stav realizácie a plnenia projektov/aktivít obce Malá Domaša

Realizované projekty/názov aktivity	Termín realizácie	Náklady celkom v EUR	Zdroj financovania	Stav realizácie
1. Aktivity slúžiace na globálny rozvoj, ľudské zdroje a podporu ekonomickej situácie				
Špecifický cieľ 2.2.1.1.				
2.2.1.1.1. Pokračovanie v rekonštrukcii a revitalizácii obecných nehnuteľností				
2.2.1.1.2. Vybavenie administratívneho aparátu obce výkonnejšou výpočtovou technikou, dlhodobých hmotným majetkom a obežným majetkom.				
2.2.1.1.3. Podnikateľský prenájom obecných nehnuteľností.				
2.2.1.1.4. Dostavba obecných nehnuteľností – v prípade potreby a záujmu zo strany občanov.				
Špecifický cieľ 2.2.1.2.				
2.2.1.2.1. Finančné prostriedky smerujúce do podpory zamestnanosti – dočasné dotovanie pracovných miest.				
2.2.1.2.2. Finančná podpora vyplývajúca zo štrukturálneho obdobia 2014-2020 v rámci štrukturálnej a kohéznej politiky EÚ.				
2.2.1.2.3. Programy zamerané na obnovu vidieckych sídel a obnovu dediny.				

2.2.1.2.4. Ostatné dotačné programy a granty (podpora zo Štátneho rozpočtu SR, zahraničné finančné mechanizmy – Nórsky, Švajčiarsky), zvýhodnené úvery, nadácie, atď.				
Špecifický cieľ 2.2.1.3.				
2.2.1.3.1. Vytvorenie priaznivého podnikateľského prostredia spojeného s pomocou zakladania živností a spolupráca s malými a mikro podnikmi.				
2.2.1.3.2. Poradenská a konzultačná činnosť pre záujemcov o vytvorenie výrobnéj alebo obchodnej prevádzky.				
2.2.1.3.3. Pomoc pri získaní administratívnych alebo výrobných priestorov, v prípade ak budú obecným majetkom (zvýhodnený prenájom alebo odpredaj za podmienok zaviazanosti realizovania investície v regióne).				
2.2.1.3.4. Pomoc novozaloženým podnikom pri nadväzovaní odberateľsko-dodávateľských kontaktov.				
2.2.1.3.5. Poradenská činnosť a partnerstvo pri realizácii vhodných projektov spolufinancovaných finančnými prostriedkami zo Štrukturálnych fondov EÚ.				
2. Aktivita zamerané na rozvoj vzdelanosti, športu a kultúrneho života				
Špecifický cieľ 2.2.2.1				
2.2.2.1.1. Získanie pozemkov do vlastníctva obce.				
2.2.2.1.2. Výstavba obecného spoločenského centra.				
2.2.2.1.3. Vybavenie a zariadenie obecného spoločenského centra.				
2.2.2.1.4. Dobudovanie exteriéru obecného spoločenského centra.				
2.2.2.1.5. Prevádzka obecného spoločenského centra spojeného s realizáciou kultúrnych a športových podujatí pre deti, mládež a dospelých.				
Špecifický cieľ 2.2.2.2				
2.2.2.2.1. Organizácia a realizácia historickej a etnografickej výstavy.				
2.2.2.2.2. Prevádzka dlhodobej expozície týkajúcej sa etnografickej výstavy.				
2.2.2.2.3. Organizácia folklórnych slávností a trhu ľudových remesiel pod záštitou etnografickej a historickej výstavy.				
Špecifický cieľ 2.2.2.3				
2.2.2.3.1. Získanie pozemkov do vlastníctva				
2.2.2.3.2. Výstavba interiérového športového centra (fitness centrum, spinning, telocvičňa na aerobic, zumbu, pilates, atď.).				
2.2.2.3.3. Vybudovanie exteriérového športového ihriska.				
2.2.2.3.4. Realizácia športových podujatí na pravidelnej a nepravidelnej báze pre deti, mládež a dospelých.				

Špecifický cieľ 2.2.2.4				
2.2.2.4.1. Vytvorenie partnerstva so súkromným investorom, ktoré by zastrešovalo spoluprácu pri získaní pozemkov.				
2.2.2.4.2. Výstavbové práce spojené s budovaním chodníka.				
3. Aktivity zamerané na oblasť občianskej infraštruktúry, zdravotných služieb a sociálnej kurately				
Špecifický cieľ 2.2.3.1				
2.2.3.1.1. Výstavba ciest v spolu				
2.2.3.1.2. Údržba existujúcich cestných pozemných komunikácií.				
2.2.3.1.3. Výstavba nových dopravných infraštruktúrnych jednotiek.				
Špecifický cieľ 2.2.3.2				
2.2.3.2.1. Dobudovanie obecnej kanalizácie a pripojenie všetkých domácností k nej.				
2.2.3.2.2. Údržba obecnej kanalizácie.				
2.2.3.2.3. Dobudovanie a údržba čističky odpadových vôd.				
Špecifický cieľ 2.2.3.3				
2.2.3.3.1. Vybudovanie materskej škôlky pre deti z obce.				
2.2.3.3.2. Vybudovanie málotriednej základnej školy pre deti z obce.				
2.2.3.3.3. Vybudovanie zdravotníckeho strediska s praktickým lekárom a zubárom.				
2.2.3.3.4. Vybudovanie komunitného centra.				
Špecifický cieľ 2.2.3.4				
2.2.3.4.1. Prenájom existujúcich nízko nákladových bytových jednotiek.				
2.2.3.4.2. Prístavba k existujúcim nízko-nákladovým bytovým jednotkám.				
2.2.3.4.3. Výstavba a údržba verejného priestranstva slúžiacemu k nízko nákladovým bytovým jednotkám.				
4. Aktivity zamerané na oblasť životného prostredia				
Špecifický cieľ 2.2.4.1				
2.2.4.1.1. Podpora projektov zameraných na meranie nadmerného množstva exhalátov, nadmerného hluku, vibrácií a vypúšťania odpadových látok do pôdy a vody.				
2.2.4.1.2. Triedenie odpadov v domácnostiach a podnikoch prostredníctvom farebne rozlíšených vriec.				
2.2.4.1.3. Znižovanie počtu „čiernych“ skládok tuhého odpadu na minimum, prípadne ich úplne zlikvidovanie.				
2.2.4.1.4. Prevádzka zberného dvora a jeho dovybavenie o potrebné príslušenstvo.				
Špecifický cieľ 2.2.4.2				
2.2.4.2.1. Budovanie protipovodňových bariér a regulácie na priehrade.				
2.2.4.2.2. Budovanie protipovodňových bariér a regulácie na vodných tokoch.				
2.2.4.2.3. Budovanie varovného systému včasnej signalizácie povodne.				

2.2.4.2.4. Zamedzenie výrubu lesov a drevinných porastov, ktoré zadržiavajú vlahu v pôde.				
Špecifický cieľ 2.2.4.3				
2.2.4.3.1. Realizovanie pravidelných čistení verejného priestranstva.				
2.2.4.3.2. Výsadba okrasných a úžitkových drevín.				
2.2.4.3.3. Ochrana drevín pomocou lapačov škodcov.				
Špecifický cieľ 2.2.4.4				
2.2.4.4.1. Realizácia prednášok na tému ochrany životného prostredia.				
2.2.4.4.2. Tlač a výroba propagačných materiálov, ktoré poskytnú čitateľovi potrebné informácie o environmentálnej osвете.				
2.2.4.4.3. Realizácia a organizovanie detských environmentálnych hier.				
Špecifický cieľ 2.2.4.5				
2.2.4.5.1. Poskytnutie pozemkov pre prípadnú výstavbu elektrárne vyrábajúcu energiu z obnoviteľných zdrojov.				
2.2.4.5.2. Konzultácia s investormi, ktorí by mali záujem o realizáciu výstavby elektrárne vyrábajúcu energiu z obnoviteľných zdrojov.				
5. Aktivity zamerané na oblasť cestovného ruchu				
Špecifický cieľ 2.2.5.1				
2.2.5.1.1. Výstavba prístavného móla pre lode, vodné bicykle a surfy.				
2.2.5.1.2. Výstavba vleku pre vodné lyžovanie.				
2.2.5.1.3. Vybudovanie a zariadenie rekreačnej pláže.				
2.2.5.1.4. Budovanie areálu pre vodné športy.				
Špecifický cieľ 2.2.5.2				
2.2.5.2.1. Získania pozemkov – pomoc pri ich vyvlastnení.				
2.2.5.2.2. Budovanie aquaparku a ubytovacieho zariadenia k nemu prislúchajúcemu.				
2.2.5.2.3. zariadenie aquaparku.				
Špecifický cieľ 2.2.5.2				
2.2.5.3.1. Úprava a značenie turistických trás.				
2.2.5.3.2. Nové cyklotrasy a trasy pre korčuliarov.				
2.2.5.3.3. Vybudovanie turistického centra.				
2.2.5.3.4. Podpora cestovného ruchu pomocou tlačných a internetových prezentácií.				
2.2.5.3.5. Vybudovanie ekofarmy a poskytovanie vidieckeho ubytovania.				

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.2. Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov v štruktúre: socio-ekonomické, územno-technické, prírodno-environmentálne, kultúrne, inštitucionálno-organizačné

Analytická časť obsahuje kompletnú analýzu vnútorného prostredia a analýzu východiskovej situácie s väzbami na širšie územie.

Analýza vnútorného prostredia

Základná charakteristika

Obec **Malá Domaša** sa nachádza v okrese Vranov nad Topľou a rozprestiera sa na južnej strane Nízkych Beskýd v doline Ondavy na sútoku s Otkou. Územie obce leží v severnej časti okresu. Na západnom okraji obce je na Ondave malá vodná nádrž. Nadmorská výška v strede obce je 140 m.n.m. a v chotári 130-300 m.n.m. Súradnice obce 48° 58' 09" S , 21° 42' 38" E.

Obec **Malá Domaša** obkolesujú na severe priehrada Domaša katastrálne územie obce je v dotyku s katastrálnymi územiami Holčíkovce, Giglovce, Žalobín, Benkovce, Slovenská Kajňa a Kvakovce.

Riešené územie obce je vymedzené jeho katastrálnymi hranicami. Takto vymedzené územie má rozlohu 5,67 km². Záujmové územie tvorí územie bezprostredne súvisiace s riešeným územím majúcim prevádzkové a ekologické väzby, ochranné pásma a väzby na technickú infraštruktúru a zamestnanosť.

Vzťahy vymedzeného územia k vyššej územnej jednotke vyplývajú z polohy územia aj vzhľadom k Vranovu nad Topľou a jeho priľahlým územiam. Sú to zreteľné obojsmerné vzťahy medzi vyššou a nižšou územnou jednotkou a to ako v komunikačných väzbách a územnotechnických faktoroch, tak aj v sociálnoekonomickej sfére a v krajinnoekologických záujmoch oboch území.

Obec **Malá Domaša** sa nachádza na území Prešovského samosprávneho kraja a administratívne je súčasťou okresu Vranov nad Topľou. Do okresného mesta Vranov nad Topľou je to z obce 18,2 km.

História

Obec vznikla na domácom zvykovom (obyčajovom) práve nazývanom aj slovenským právom už pred 14. storočím. Spomínané právo predstavuje určitý súbor právnych noriem a vzniklo z vôle určitej skupiny obyvateľov t. j. našich slovenských predkov. Podľa názoru historika prof. Ferdinanda Uličného DrSc. však obec jestvovala už pred 11. storočím. Vyplýva to aj z faktov, ktoré sme už uviedli v časti venovanej vývoju názvu obce. Podľa historika PhDr. Jána Beňka CSc. Malá Domaša vznikla v rámci zvykového práva zo staršej obce Domaša (villa Domasii) pravdepodobne už pred rokom 1250.

14. a 15. storočie

Prvá písomná zmienka o obci Malá Domaša však pochádza z roku 1317. Toto tvrdenie vychádza z obsahu darovacej listiny datovanej dňom 2. januára 1317, v ktorej sa prvýkrát uvádza obec Malá Domaša spolu s obcami Stročin, Modré Pole, Ohradzany a Veľká Domaša. Z obsahu listiny sa dozvedáme, že kráľ Karol Róbert skonfiškoval v nej uvedené majetky Petrovi Petenovi (doterajšiemu majiteľovi obce Malá Domaša), lebo sa pridol k palatínovi Kopaszovi (Kopoz), ktorý povstal proti kráľovi a podaroval ich „magistro Mychk filio Mycaelis, comiti et castelanus de Sarus“ (magistrovi Mičkovi, synovi Michala, komesovi a kastelánovi na hrade Šariš) z rodu Ákoš. V blízkosti obce bol začiatkom 14. stor. brod krajinskej cesty cez rieku Ondavu, o ktorom je písomný doklad z roku 1323.

Počas vlády kráľa Žigmunda Luxemburského (od r. 1387) tento panovník v roku 1403 podaroval svojmu prívržencovi Ladislavovi z Dudiniec a jeho bratom dedinu Malá Domaša, ktorá sa do kráľovských rúk dostala odúmrtým právom.

V 14. a 15. storočí, keď bola obec súčasťou stropkovského panstva, sa do Malej Domaše sťahovali nové rodiny na čele so šoltýsom. Zvyšoval sa počet poddaných v obci. Došlo tak aj k premiešavaniu starousadlíckeho obyvateľstva s novými prisťahovalcami, ktorí sem prichádzali na základe nemeckého zákupného práva. Aj pôvodné obyvateľstvo naň postupne prechádzalo zo zvykového práva. Na čele obce stáli šoltýsi a to ešte aj v 16. storočí.

16. storočie

O hospodárskych pomeroch v obci sa dozvedáme z urbárov stropkovského panstva z rokov 1557 a 1569 (urbár v spomínanom roku bol spísaný nariadením Spišskej kráľovskej komory spravujúcej panstvo Stropkov - pričlenené k Blatnému Potoku, ktoré bolo v tom čase ešte v kráľovom majetku podliehajúcim centrálnej správe Uhorskej kráľovskej komory). V roku 1557 v dedine okrem šoltýšskej domácnosti hospodáril sedem sedliackych domácností, z toho päť domácností na celých a dve na polovičných usadlostiach a sedem želiarskych, teda spolu tu hospodáril 15 poddanských usadlostí.

Podľa urbára z roku 1569 boli dôchodky plynúce z obce Malá Domaša ocenené na hodnotu 3000 rýnskych zlatých. V tom čase okrem šoltýsa bolo v obci spolu 16 poddanských domácností, z toho sedem želiarskych domácností.

Podľa už spomínaných urbárov mali tamojší šoltýsi majetok v rozsahu jednej sedliackej usadlosti. Každoročne platili zemepánom daň tri zlaté. Ak šoltýs vlastnil mlyn, odovzdával zemepánovi 12 gbelov ovsu, ak ho nevlastnil, odovzdával polovicu, teda 6 gbelov ovsu. Na Vianoce odovzdával zajaca a na Veľkú noc jahňa. Šoltýsovi podľa nemeckého zákupného práva okrem vlastníctva majetkov a výnosov z nich patrili aj peňažné pokuty poddaných za ich priestupky trestané do výšky jedného zlatého.

Každá sedliacka domácnosť hospodáriaca na celej usadlosti platila zemepánom ročnú daň dva zlaté. V naturáliách odovzdávali jeden gbel ovsu, dve sliepky a desať vajec, pol husi, desať hlávok kapusty, topené kravské maslo. Domácnosti hospodáriace na polovičnej usadlosti platili polovičné dávky. Všetky sedliacke domácnosti spoločne odovzdávali zemepánom ešte zajaca, teľa a jatočnú kravu. Z úrody obilia a sena odovzdávali deviatok (t.j. desatinu úrody). Desiatok, hlavne z úrody obilia a sena, sedliaci odovzdávali miestnemu farárovi a vyšším cirkevným hodnostárom. Poddanské domácnosti boli pre zemepánov povinné vykonávať požadované nie presne stanovené roboty.

O veľkosti obce v roku 1567 napovedajú aj výšky daní, keď miestni sedliaci zaplatili kráľovskú daň od 5,25 porty a v roku 1582 od šesť port. V roku 1569 bola Malá Domaša považovaná za slovenskú obec, pretože na stropkovskom panstve, kde patrila, prebiehala valašská kolonizácia, ale Malú Domašu nezasiahla. V tom istom roku bol vyhotovený súpis port kvôli výške štátnej (portálnej) dane. Pod stropkovské panstvo vtedy patrilo okrem samotného mesta ešte 44 dedín a Malá Domaša so siedmimi portami patrila k najväčším obciam panstva podobne ako Veľká Domaša či Kelča. Spomínaný rok 1569 je z hľadiska histórie obce pamätný tým, že 1. septembra 1569 kráľ Maximilián II. novou donačnou listinou za sumu 35 200 rýnskych zlatých vydal panstvo Stropkov Jánovi Petemu, pričom dedina Malá Domaša bola súčasťou panstva. Pôvodne mu kráľ už v roku 1568 daroval spomínané panstvo donačnou listinou za sumu 20 tisíc zlatých, ale rôzne okolnosti zabránili Peteovcom panstvo prevziať. V roku 1598 bol v Uhorsku prvýkrát urobený súpis domov. Podľa neho malo sídlisko v Malej Domaši 12 domov, z toho obývaných jedenásť poddanských domov a pravdepodobne aj dom šoltýsa (na porovnanie vo Veľkej Domaši bolo 13 domov, Holčíkovciach 7 domov). Začiatkom 17. storočia prešli majitelia obce Peteovci na majerský spôsob hospodárenia a založili majer. Na prelome 16. a 17. storočia bola Malá Domaša stredne veľkou dedinou so slovenským roľníckym obyvateľstvom.

Prírodné danosti

Geomorfológia a geologická stavba

Podľa geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) je územie katastra obce patrí k Východným Karpatom, subprovincia Vonkajšie Východné Karpaty, oblasti Nízkych Beskýd. Riešené územie patrí do geomorfologického celku Beskydské Predhorie, oddiel Mernická pahorkatina a severný výbežok územia patrí do Ondavskej vrchoviny.

Geologickú stavbu záujmového územia tvoria paleogénne sedimenty magurského flyša, reprezentovaného pieskvcami, ílovcami a slieňovcami. Na povrchu sú prekryté vrstvou kvartérnych sedimentov nepravidelnej hrúbky. Prevažne deluviálne sedimenty sú zastúpené vo forme piesčitých až ílovitých hlin, pod ktorými sú zastúpené hlinito – kamenné sute. V aluviálnych náplavoch vystupujú na povrchu piesčité hlíny až hlinité piesky, pod ktorými prevažujú hlinito – piesčité štrky.

Príslušnosť riešeného územia k daným geomorfologickým celkom podmieňuje diferenciáciu a pestrosť územia po fyzickogeografickej stránke. V geologickej stavbe Vonkajších Karpát dominuje flyš (striedanie pieskovcov a ílovcov v rôznom pomere). Geologická stavba v rozhodujúcej miere modifikuje aj morfológické a morfometrické pomery v riešenom území. Kataster sa vyznačuje vrchovinovým (stredne členité vrchoviny) reliéfom s čiastočne zarezanou dolinou vodného toku s úzkou údolnou nivou a sklonmi svahov zväčša okolo 7 o miestami do 12o . Základnými typmi erózne – denudačného reliéfu sú vo vyšších polohách vrchovinový, v širšom okolí v oblasti pahorkatiny reliéf erózných brázd a reliéf pedimentových podvrchovín a pahorkatín. Z vybraných typov reliéfu majú významné postavenie úvalinovitých dolín a úvalín kotlín a brázd a tiež zosuvy.

Klimatické pomery

Podľa klimatických oblastí Slovenska patrí dotknuté územie do oblasti mierne teplej t.j. do nadmorskej výšky 800 m. Podľa detailnejšieho klasifikovania na riešenom území je zastúpený klimaticko – geografický typ – vrchovinej klímy mierne teplej so sumou priemerných ročných teplôt 4 - 8 °C., kde priemerná teplota vzduchu v júli sa pohybuje od 17 až 17,5°C a v januári -3,5 až -6,0°C.

Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje okolo 650 – 850 mm.
Snehová pokrývka trvá 75 – 120 dní.

Podľa údajov KMÚ Košice v priestore Humenského regiónu je zastúpenie smerov vetrov nasledovné: severné 21%, severovýchodné 5%, východné 11%, juhovýchodné 21%, južné 12%, juhozápadné 2%, západné 4%, severozápadné 12% a bezvetrie 14%.

Hydrogeografické pomery

Podľa slovenského hydrografického členenia patrí riešené územie do povodia Laborca.

Maximálna vodnosť tokov je v mesiaci marec až máj a k akumulácii dochádza v mesiacoch september až február. Koncom jesene a začiatkom zimy sa prejavuje výrazné až mierne výrazné podružné zvýšenie vodnosti.

V dotknutom území sa nachádza vyrovnávací nádrž VN DOMAŠA.

Podzemná voda pochádza len zo zrážok, ktoré z dlhodobého hľadiska dosahujú ročný priemer okolo 700 mm.

K najväčším a najvýznamnejším vodným tokom Vranovského okresu patria rieky Topľa a Ondava. Rieka Topľa pramení v pohorí Čergov, pod vrchom Minčol, vzdialeným približne 2 km od obce Livovská Huta, s dĺžkou takmer 130 km. Topľa je jedným z pravostranných prítokov Ondavy. Rieka Ondava pramení v nadmorskej výške 550 m.n.m. v Ondavskej vrchovine. Svojou dĺžkou 146 km je ôsmou najdlhšou riekou na Slovensku. Rieka Ondava spoločne s riekou Latorica vytvárajú pri obci Zemplín vodný tok – riekú Bodrog.

Na vodnom toku rieky Ondava sa nachádza vodná nádrž Veľká Domaša. Jej severná časť patrí do okresu Stropkov, južná do okresu Vranov nad Topľou. Vodná plocha sa rozprestiera na viac ako 14,22 km², pričom slúži najmä ako zásobáreň úžitkovej vody, ale aj na rekreačné účely.

Obcou preteká vodný tok Ondava a Oľka ako aj ďalšie bezmenné potoky.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Flyšový (pieskovcový) geologický podklad tejto časti okresu neposkytuje zvlášť priaznivé podmienky pre rozvoj významnejšieho a pozoruhodnejšieho rastlinstva. Z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie patrí celá oblasť **do oblasti dubovo-hrbových lesov, do oblasti kvetnatých bučín**, len malé plochy **do oblasti dubových lesov**. Údolie Ondavy patrí k jelšovým a vrbovo-topoľovým lesom.

I keď v tomto pásme nie sú také vhodné podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva (hlavne obilnárstva) ako v nižších vegetačných stupňoch, pôvodný vegetačný kryt bol v minulosti zmenený takisto ako v nížinnom type krajiny. Okrem toho značné škody v tejto oblasti spôsobila ťažba drevnej hmoty a uhliarstvo, pôvodné biotopy postupne zanikali najskôr kvôli paseniu, neskôr pre pestovanie plodín ako zemiaky, raž, ovos. V súčasnosti sa už aj v tejto oblasti pestuje pšenica a iné obiloviny. Následkom rozvoja poľnohospodárstva bola biodiverzita krajiny úplne porušená a pôvodné biotopy v celej oblasti pozmenené. Postupným prechodom od extenzívneho obrábania k intenzívnemu sa prevažná väčšina biotopov zmenila na súčasné monokultúrne porasty.

Z krajinárskeho a biologického hľadiska sú v tejto oblasti hodnotné najmä aluviálne lúky a brehové porasty vodných tokov. Na aluviálnych lúčkach a na brehoch oboch riek rastie veronika kaukazská, pri Ondave ibiš lekársky, na štrkových nánosoch rastie myrikovka nemecká, na niekoľkých miestach aj pálka Laxmanova a ďalšie močiarne a vodné druhy ako kosatec žltý, ježohlav vzpriamený, steblovka vodná, dvojzub ovisnutý, pálky, trst' obyčajná ... Zaujímavé **mokradné spoločenstvo** podobného typu sa nachádza aj pri ceste smerom na Žalobín.

V teplej poriečnej nive Ondavy bolo zistených niekoľko zaujímavých druhov - **rezeda farbiarska, nevädza rozložená, kotúč poľný, ibiš lekársky a môžeme nájsť aj ružu galskú, vrbcovník obyčajný, dráč obyčajný, z chránených druhov svíb drieňový**. Vo vodách Ondavy pri priehrade Domaša aj nižšie rastie stolístok klasnatý, škripec jazerný, šarina morská, červenavec kučeravý.

Živočíšstvo

Obojživelníky majú vďaka prítomnosti vyrovnávacej vodnej nádrže a mokrade za obcou v katastri dobré podmienky pre rozmnožovanie. Zatiaľ sa tu zistil výskyt týchto druhov: rosníčka zelená, ropucha obyčajná, ropucha zelená, skokan hnedý, kunka obyčajná. Z plazov tu žije jašterica obyčajná, slepúch lámavý, užovka obyčajná a užovka stromová.

Skupina vtákov je veľmi bohato zastúpená. Rieka Ondava predstavuje významnú migračnú trasu pre sťahovavé vtáky. Vyrovnávacia vodná nádrž nie je pre výrazné kolísanie vodnej hladiny v priebehu dňa vhodná na hniezdenie, ale je významným oddychovým miestom pre skoro 50 druhov vtákov viazaných na vodu. K pravidelným migrantom patrí: potáplica malá, potáпка chochlatá, potáпка malá, volavka popolavá, labuť veľká, kačica divá, kačica hvizdárka, kačica ostrochvostá, kačica chrapka, 14 15 kačica chrapačka, lyžičiarka pestrá, chochlačka sivá, chochlačka vrkočatá, hlaholka obyčajná, potápač malý, chriaštel vodný, sliepočka vodná, lyska čierna, cibik chochlatý, kulík riečny, močiarnica mekotavá, kalužiak červenonohý, kalužiak močiarny, kalužiak sivý, kalužiačik malý, pobrežník malý, bojovník bahenný, čajka smeživá, čajka bielohlavá, čajka malá, čorík čierny.

Vzácnejšie sa tu vyskytuje potáplica severská, potáпка čiernokrká, potáпка červenokrká, kormorán veľký, beluša veľká, bučiačik obyčajný, hus divá, hus bieločelá, chochlačka malá, turpan hnedý, potápač prostredný, potápač veľký, kršiak rybár, čajka sivá, čajka čiernohlavá, čajka trojprstá, rybár riečny.

V porastoch pálky na západnom brehu vodnej nádrže hniezdi trsteniarik malý, trsteniarik veľký, svrčiak slávikovitý, strnádka trstinová. Počas ťahu tu bola pozorovaná aj fúzatka trstinová. Vo vrbových brehových porastoch žije d'ateľ malý, kúdeľníčka lužná, slávik veľký, slávik obyčajný, vlha obyčajná. V hlinitých brehoch Ondavy si svoje hniezdne nory vyhrabáva rybárik obyčajný a brehuľa riečna.

V intraviláne obce hniezdi lastovička obyčajná, belorítka obyčajná, trasochvost biely, vrabec poľný, vrabec domový a žltchvost domový. V záhradách a kroviskách sa k nim pridáva hrdlička záhradná, krutohlav obyčajný, d'ateľ veľký, d'ateľ hnedkavý, vrana obyčajná, straka obyčajná, sýkorka veľká, sýkorka belasá, drozd čviktavý, drozd plavý, drozd čierny, prhl'aviar čiernohlavý, slávik obyčajný, červienka obyčajná, trsteniarik obyčajný, penica obyčajná, penica popolavá, muchár sivý, strakoš obyčajný, stehlík zelenka, stehlík obyčajný, stehlík konôpka, škorec obyčajný, kanárik poľný, pinka obyčajná a strnádka obyčajná. Staré hniezda po vranách a strakách využíva myšiarka ušatá.

Hniezdenie bociana bieleho je v obci zaznamenané od roku 1958, aj keď je možné, že tu bocian hniezdil aj skôr. Od roku 1987 je hniezdenie pravidelne sledované. V tom roku bocian hniezdil na elektrickom stĺpe pri obecnom úrade, hniezdo bolo po vyhniezdení zhodené. Bociany sa presťahovali na pôvodné hniezdo v areáli poľnohospodárskeho družstva. V roku 1995 bolo hniezdo premiestnené na podložku. Počas sledovaného obdobia bociani pár vyviedol spolu 44 mláďat.

Na poliach a pasienkoch hniezdi bažant obyčajný, prepelica poľná, jarabica poľná, škovránok obyčajný, vzácnejšie chrapkáč poľný. Za potravou sem z okolitých lesov prilietava myšiak hôrny, orol krikľavý, včelár obyčajný. V kroviskách trnky, hlohu a ruže šípovej si robí hniezdo strakoš veľký, penica jarabá, v trávnatých porastoch aj prhl'aviar obyčajný a strnádka lúčna.

V lesnom poraste okrem mnohých vtákov hniezdiacich v záhradách môžeme pozorovať aj tieto druhy: sova obyčajná, tesár čierny, sojka obyčajná, brhlík obyčajný, kôrovník dlhoprstý, oriešok obyčajný, penica slávikovitá, kolibiarik sykavý, kolibiarik spevavý, muchárik bielokrký a vrchárka modrá.

Fauna cicavcov nebola zatiaľ systematicky sledovaná. Z drobných cicavcov tu žije jež východoeurópsky, piskor obyčajný, piskor malý, krt obyčajný, veverica obyčajná, plch obyčajný, myš domová, ryšavka žltohrdlá, potkan obyčajný, hraboš poľný, hrdziak lesný, hryzec vodný, ondatra obyčajná, zajac poľný. Z poľovnej zveri tu žije líška obyčajná, kuna skalná, srnec lesný, jeleň obyčajný a diviak obyčajný. V podkrovných priestoroch budov majú svoje úkryty netopiere – večernica malá, večernica pozdna, ucháč sivý. Nad vodnou hladinou loví veľký počet netopierov

vodných a raniakov hrdzavých. V roku 2005 bol na ceste pri moste ponad Ondavu nájdený zrazený bobor európsky, ktorý sa už niekoľko rokov zdržiaval v rieke Ondava.

V katastrálnom území obce **Malá Domaša** sa z národnej siete chránených území nenachádza žiadne chránené územie. Rovnako sa tu nenachádzajú ani územia zaradené do súvislej európskej siete chránených území - NATURA 2000, t.j. nenachádzajú sa tu územia európskeho významu (UEV) z Národného zoznamu území európskeho významu schváleného Výnosom MŽP SR č.3/2004 a ani chránené vtáčie územia (CHVÚ) z Národného zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území, schváleného uznesením vlády SR č.636/2003. Podľa údajov ŠOP SR sa nepripravuje ani žiadny návrh navrhovaného územia európskeho významu (tzv. etapa B), ktorý by sa nachádzal v katastrálnom území obce **Malá Domaša**. Tohto času, v období budovania siete NATURA 2000, je málo pravdepodobné vyhlásenie VN Malá Domaša za chránený areál.

Z hľadiska druhovej ochrany je možné všeobecne konštatovať, že charakter katastrálneho územia **Malá Domaša** najmä prítomnosť vodnej nádrže Malá Domaša a rieky Ondava, vytvára predpoklady pre výskyt chránených druhov napr. vodnej avifauny, rýb, obojživelníkov). Lokality významné z hľadiska biodiverzity (lesné komplexy, vodná nádrž, rieka Ondava, miestne potoky v extraviláne, sprievodná a brehová zeleň tokov, aluviálne lúky), vytvárajúce podmienky pre výskyt širokej škály chránených rastlinných a živočíšnych druhov,

Tabuľka 3 Výmera územia, využitie pôdy

	1996	2023
Celková výmera územia obce - mesta (v ha)	567,02	566,24
Poľnohospodárska pôda - spolu (v ha)	410,70	388,13
Poľnohospodárska pôda - orná pôda (v ha)	288,82	264,90
Poľnohospodárska pôda - chmeľnica (v ha)	0,00	0,00
Poľnohospodárska pôda - vinica (v ha)	0,00	0,00
Poľnohospodárska pôda - záhrada	15,46	14,40
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad (v ha)	0,00	0,00
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast (v ha)	106,42	108,83
Nepoľnohospodárska pôda - spolu	156,32	178,11
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok (v ha)	71,30	81,30
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha (v ha)	49,63	49,39
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie (v ha)	28,27	40,38
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha (v ha)	7,12	7,04

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html?>

Rozdelenie pôdy je uvedené v Tabuľke 3. Medzi poľnohospodársku pôdu patrí: orná pôda, chmeľnica, vinica, záhrada, ovocný sad a trvalý trávnatý porast. Celková výmera poľnohospodárskej pôdy sa za skúmané obdobie (26 rokov) znížila o 22,57 hektára. Z celkovej výmery poľnohospodárskej plochy (388,13 ha) je aktuálna rozloha ornej pôdy 264,90 hektárov, čo je v porovnaní s rokom 1996 menej o 23,92 hektárov. Chmeľnice a vinice sa na katastrálnom území mesta nenachádzajú vôbec. Výmera záhrad od roku 1996 klesla o 1,06 hektára. Trvalý trávnatý porast zaznamenal nárast výmery o 2,41 hektárov a výmera ovocných sádov v katastri obce je 0,00 ha.

Demografia

Za posledné roky obec **Malá Domaša** zaznamenáva výrazný nárast počtu obyvateľov. Ku koncu roka 2023 bolo podľa štatistického úradu v obci 691 obyvateľov. Ich počet za sledované obdobie od roku 2016 do roku 2023 stúpol z celkového počtu obyvateľov zo 531 v roku 2016 na 691 ku koncu sledovaného obdobia čo predstavuje v absolútnych číslach nárast o 160 obyvateľov. Hlavnou príčinou tohto javu je podľa našich predpokladov bytová politika v obci a to hlavne výstavba nájomných bytov čo umožnilo hlavne mladým rodinám vhodné podmienky na zotrvanie respektíve nasťahovanie sa nových obyvateľov do obce. Mladým ľuďom sa po ukončení štúdia v obci vytvorili vhodné podmienky na bývanie a dopomohla k tomu aj blízkosť miest kde je možné sa zamestnať.

Tabuľka 4 Prehľad stavu trvalo bývajúceho obyvateľstva k 31.12.2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	261	273	283	296	314	339	348	351
Ženy	270	276	289	299	311	324	334	340
Spolu	531	549	572	595	625	663	682	691

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html?obec>

Vývoj trvale bývajúceho obyvateľstva nám znázorňuje tabuľka 4 v ktorej sledujeme obdobie 7 rokov.

Tabuľka 5 Veková štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia

	Muži	Ženy	spolu
0-4 rokov	35	34	69
5-9 rokov	33	32	65
10-14 rokov	34	24	58
15-19 rokov	19	19	38
20-24 rokov	14	23	37
25-29 rokov	23	32	55
30-34 rokov	40	29	69
35-39 rokov	19	28	47
40-44 rokov	30	16	46
45-49 rokov	20	19	39
50-54 rokov	21	29	50
55-59 rokov	16	7	23
60-64 rokov	11	12	23
65-69 rokov	19	10	29
70-74 rokov	8	14	22
75-79 rokov	6	6	12
80-84 rokov	2	2	4
85-89 rokov	1	3	4
90-94 rokov	0	1	1
95-99 rokov	0	0	0
100 + rokov	0	0	0
Spolu	351	340	691

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva>

V tabuľke 5 máme vekovú štruktúru obyvateľov obce. Na základe štatistických údajov môžeme konštatovať, že najväčšiu skupinu obyvateľstva tvoria občania vo veku od 30-34 rokov, z ktorých je 40 mužov a 29 žien a deti od 0-4 rokov, z ktorých je 35 chlapcov a 34 dievčat. Druhou najväčšou skupinou tvoria občania vo veku 5-9 rokov, z toho 33 chlapcov a 32 dievčat. Celkový očakávaný demografický vývoj môžeme vidieť z dát vekovej skupiny od 0-4 rokov a 5-9 rokov, ktoré majú 69 resp. 65 obyvateľov obce v počte 68 mužov a 66 žien, čo predstavuje približne 19,39 % obyvateľov obce.

Tabuľka 6 Vývoj prírastkov obyvateľstva (osoby)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Prírodný prírastok obyvateľstva	1	8	7	8	3	11	4	5
Migračné saldo	4	10	16	15	27	13	15	4
Celkový prírastok obyvateľstva	5	18	23	23	30	24	19	9

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Na základe štatistických údajov za sledované obdobie uverejnených v tabuľke 6 môžeme konštatovať, že „najvyšší“ prírodný prírastok v sledovanom období bol dosiahnutý v rokoch 2017 a 2019. Najvyššia hodnota „Migračného salda“ bola dosiahnutá v roku 2020 a celkový prírastok obyvateľstva dosiahol najvyššie hodnoty v roku 2020.

Tabuľka 7 Živonarodení a zomretí (osoby)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Živonarodení	11	12	9	13	8	17	11	13
Zomretí	10	4	2	5	5	6	7	8

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

V sledovanom období t.j. za roky 2016 až 2023 nedošlo v ani jednom roku k situácii, keď počet živonarodených osôb bol nižší ako počet zomretých osôb. Najvyšší rozdiel medzi zomretými osobami a živonarodenými osobami bol v roku 2021 a to 11 v prospech živonarodených osôb.

Tabuľka 8 Ekonomické vekové skupiny (k 01.01.2021)

Ekonomická veková skupina	Predproduktívny vek (0-14 rokov)	Produktívny vek (15-64 rokov)	Poproduktívny vek (65 a viac rokov)
Osôb / (%)	166 / 25,98 %	408 / 63,85 %	65 / 10,17 %

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/byvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-vekovych-skupin>

Z výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 vyplýva, že v obci obyvatelia predproduktívneho veku (0-14 rokov) tvoria 25,98 % obyvateľov obce čo predstavuje 166 obyvateľov obce. Obyvatelia v produktívnom veku (15-64 rokov) tvoria 63,85 % z celkového počtu obyvateľov obce čo predstavuje 408 obyvateľov a v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) tvoria 10,17 % čo predstavuje 65 obyvateľov obce. Z uvedených štatistických údajov je vidieť, že obec **Malá Domaša** je „mladou obcou“ nakoľko u prevažnej väčšine obcí v Prešovskom kraji je počet obyvateľov v poproduktívnom veku percentuálne okolo 20,00 % a viac.

Tabuľka 9 Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania

	Počet	Percenta
Bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov	135	21,13
Základné vzdelanie	169	26,45
Stredné odborné (učňovské) vzdelanie (bez maturity)	105	16,43
Úplné stredné vzdelanie (s maturitou)	138	21,6
Vyššie odborné vzdelanie	23	3,6
Vysokoškolské vzdelanie	64	10,02
Bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	2	0,31
Nezistené	3	0,47

Zdroj: www.scitanie.sk/byvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Na základe údajov uvedených v tabuľke 9 konštatujeme, že najviac obyvateľov (169) má ukončené základné vzdelanie, čo predstavuje 26,45 %, nasleduje skupina obyvateľov (138) s ukončeným úplným stredným vzdelaním (s maturitou), čo predstavuje 21,60 %. Vyšším odborným vzdelaním disponuje 23 osôb, čo predstavuje 3,60 % a vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 64 obyvateľov obce čo predstavuje 10,02 % . Bez ukončenia vzdelania – osôb vo veku 0-14 rokov (135) je 21,13 % obyvateľov obce a u 3 osôb bolo dosiahnuté vzdelanie nezistené. Bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac žijú v obci dvaja obyvatelia.

Tabuľka 10 Počet obyvateľov podľa náboženského vyznania

	Počet	Percenta
Bez náboženského vyznania	47	7,36
Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike	524	82
Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku	7	1,1
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku	46	7,2
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku	1	0,16
Pravoslávna cirkev na Slovensku	1	0,16
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike	5	0,78
Cirkev československá husitská na Slovensku	1	0,16
Pohanstvo a prírodné duchovno	1	0,16
Nezistené	6	0,94

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

V Tabuľke 10 uvádzame štruktúru obyvateľov na základe náboženského vyznania. Z celkového počtu sa najviac osôb (524) prihlásilo k Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku, čo predstavuje až 82,0 %. Nasleduje Gréckokatolícka cirkev na Slovensku s počtom 46 (7,2 %). Bez náboženského vyznania je 47 osôb, čo predstavuje 7,36 % z celkového počtu a u 6 obyvateľov náboženské vyznanie nepodarilo zistiť.

Tabuľka 11 Počet obyvateľov podľa rodinného stavu

	Počet	Percenta
Slobodný, slobodná	310	48,51
Ženatý, vydatá	272	42,57
Rozvedený, rozvedená	28	4,38
Vdovec, vdova	28	4,38
nezistené	1	0,16

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Z Tabuľky 11 a v nej zverejnených štatistických údajov je zrejmé, že počet slobodných osôb je 310 čo predstavuje 48,51 % a počet ženatých/vydatých je 272 čo predstavuje 42,57 %. V rámci celkovej štruktúry obyvateľstva sú ešte uvedené nasledovné štatistické kategórie a to rozvedený/rozvedená a vdovec/vdova. V kategórii rozvedený/rozvedená je 28 osôb čo predstavuje 4,38 % a kategórii vdovec/vdova je 28 obyvateľov obce čo predstavuje 4,38 %.

Tabuľka 12 Počet obyvateľov podľa národnosti

	Počet	Percenta
Slovenská	618	96,71
Rómska	10	1,56
Rusínska	1	0,16
Česká	1	0,16
Ukrajinská	1	0,16
Poľská	1	0,16
iná	2	0,32
Nezistená	5	0,78

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Národnostné zloženie obyvateľstva obce **Malá Domaša** podľa SODB z r. 2021 je uvedené v Tabuľke 12 Praktický môžeme konštatovať, že národnostné zloženie obce je homogénne a až 96,71 % obyvateľov obce ma Slovenskú národnosť, 10 obyvateľov si uvádza národnosť rómsku po 1 obyvateľovi sú v obci zastúpené národnosti rusínska, česká, ukrajinská a poľská 2 obyvatelia sú inej národnosti a u 5 obyvateľov obce sa tento štatistický údaj nepodarilo zistiť.

Tabuľka 13 Počet obyvateľov podľa súčasnej ekonomickej aktivity

	Počet	Percenta
Pracujúci (okrem dôchodcov)	205	32,08
Pracujúci dôchodca	22	3,44
Osoba na materskej dovolenke	0	0
Osoba na rodičovskej dovolenke	5	0,78
Nezamestnaný	56	8,76
Žiak strednej školy	12	1,88
Študent vysokej školy	7	1,1
Osoba v domácnosti	67	10,49
Dôchodca	89	13,93
Prijemca kapitálových príjmov	0	0
Žiak základnej školy	96	15,02
Dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	76	11,89
Iná	1	0,16
Nezistené	3	0,47

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Najpočetnejšou skupinou podľa tabuľky sú pracujúci (okrem dôchodcov), ktorí predstavujú 32,08 % z celkového počtu, ďalej nasledujú žiaci základnej školy s 15,02 % a dôchodcovia (89) čo predstavuje 13,93 % a následne deti do začatia povinnej školskej dochádzky (76) čo predstavuje 11,89 %. Študentov vysokých škôl je 7 čo predstavuje 1,1 % a 56 osôb je nezamestnaných čo predstavuje 8,76 %.

Tabuľka 14 Počet obyvateľov podľa postavenia v zamestnaní

	Počet	Percenta
Zamestnanec	165	71,12
Podnikateľ	41	17,67
Iné	1	0,43
Nezistené	25	10,78
Spolu	232	100

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Podľa údajov z Tabuľky 14 je zrejmé, že 71,12 % obyvateľov obce je podľa postavenia v zamestnaní zamestnancom, 17,67 % podniká a u 10,78 % obyvateľov sa ich postavenie v zamestnaní nepodarilo zistiť.

Občianska infraštruktúra

V snahe o posilnenie európskej integrácie a spoločného zjednotenia Európy sa výrazne zvýšila dôležitosť pojmu „Občianska infraštruktúra“. Tento pojem zahŕňa široké spektrum zariadení a služieb, ktoré sú nevyhnutné pre kvalitu života občanov a pre plnohodnotnú účasť v spoločnosti. Občianska infraštruktúra je kľúčovým prvkom sociálneho a hospodárskeho rozvoja v rámci európskeho kontinentu.

Občianska infraštruktúra zahŕňa širokú škálu zariadení a služieb, ktoré sú k dispozícii občanom. Medzi tieto zložky patria:

- **Školstvo a Školské zariadenia:** Kvalitné vzdelávanie a prístup k školám sú základnými piliermi občianskej infraštruktúry.
- **Sociálne služby:** Zabezpečenie sociálnych služieb, ako sú starostlivosť o deti, starších ľudí a zdravotne postihnutých občanov.
- **Zdravotnícke zariadenia:** Prístup k zdravotnej starostlivosti a moderným zdravotníckym zariadeniam je nevyhnutný pre zachovanie zdravia občanov.
- **Kultúra a osвета:** Kultúrne a osvetové zariadenia poskytujú možnosti pre kultúrnu participáciu a vzdelávanie občanov.
- **Záchranné služby:** Rýchla a efektívna záchranná služba je kľúčová pre bezpečnosť občanov v prípade núdze.

Európska integrácia si vyžaduje nielen ekonomickú spoluprácu, ale aj zabezpečenie dôstojných životných podmienok pre všetkých občanov. Občianska infraštruktúra hrá kľúčovú úlohu pri dosahovaní tohto cieľa. Zabezpečuje, že občania majú prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnym službám a kultúrnym aktivitám, čo je dôležité pre budovanie inkluzívnych a silných spoločenstiev.

Investície do občianskej infraštruktúry sú nevyhnutné pre udržateľný rozvoj. Európska integrácia podporuje finančné prostriedky a programy, ktoré pomáhajú financovať rozvoj občianskej infraštruktúry vo všetkých krajinách Európskej únie. Tieto investície zahŕňajú budovanie nových zariadení, modernizáciu existujúcich a zabezpečenie dostupnosti služieb pre všetkých občanov.

Bývanie, bezpečnosť

Domový a bytový fond

Podľa Sčítania obyvateľov bytov a domov z roku 2021 bolo v obci celkovo 135 domov. **Na jeden obývaný dom v obci tak v roku 2021 pripadalo priemerne 4,91 obyvateľa.**

Tabuľka č. 15 Počet domov v obci k 01.01.2021

Počet domov	
Územná jednotka	Spolu
Malá Domaša	135

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/pocet-domov>

V obci sa k 01.01.2021 nachádzalo 135 domov, údaje o počte neobývaných domov resp. obývaných domov štatistické údaje neuvádzajú.

Tabuľka č. 16 Počet domov podľa typu domu v obci k 01.01.2021

	abs.	%
Rodinný dom	122	90,37
Bytový dom	10	7,41
Polyfunkčná budova	0	0,00
Ostatné budovy na bývanie	0	0,00
Neskolaudovaný rodinný dom	0	0,00
Núdzový objekt, neurčený na bývanie	0	0,00
Inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	0	0,00
Ostatné	3	2,22
Nezistený	0	0,00
Spolu	135	100,00

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-domu>

Rozdiel medzi domovým fondom a bytovým fondom v obci je ten, že v niektorom dome (napr. bytový dom) sa môže nachádzať viac bytov. Aj preto sú údaje o počte domov a bytov môžu byť rozdielne. Na základe sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 sa v obci **Malá Domaša** nachádza 135 domov z toho 10 bytových domov a 3 v kategórii „ostatné“.

Na základe štatistických údajov uverejnených v tabuľke č.16 „počet domov podľa typu domu“ môžeme konštatovať, že v obci je 90,37 % rodinných domov, 7,41 % bytových domov. K 01.01.2021 boli v obci sa nenachádzal žiaden neskolaudovaný rodinný dom, ostatné domy sú v obci 3 čo predstavuje 2,22 %.

Obec **Malá Domaša** disponuje 102 obecnými bytmi v 12 bytových domoch k 31.12.2025 .

Tabuľka 17 Počet bytov podľa počtu obytných miestností

	Počet	Percenta
1 obytná miestnosť	12	5,58
2 obytné miestnosti	93	43,26
3 obytné miestnosti	27	12,56
4 obytné miestnosti	34	15,81
5 obytných miestností	24	11,16
6 obytných miestností	16	7,44
7 obytných miestností	6	2,79
8 obytných miestností	1	0,47
9 obytných miestností a viac	0	0,00
nezistený	2	0,93
Spolu	215	100

Zdroj: www.scitanie.sk/byvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Zo štatistických údajov uvedených v Tabuľke 17 môžeme konštatovať, že v obci sa nachádza najviac bytov s dvoma obytnými miestnosťami (43,26%) a so štyrmi obytnými miestnosťami, ktorých je 34 čo predstavuje 15,81 %. Nasledujú byty so 3 obytnými miestnosťami čo predstavuje spolu 12,56 % všetkých bytov v obci.

Tabuľka 18 Počet bytov podľa polohy bytov dome

	Počet	Percenta
Prízemie	112	52,09
1. poschodie	68	31,63
2. poschodie	31	14,42
3. poschodie	0	0,00
Suterén alebo pivnica	1	0,47
Podkrovie, mezonet alebo mezanín	0	0,00
nezistená	3	1,39
Spolu	215	100,00

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Na základe tohto štatistického ukazovateľa vidíme, že takmer 52,09 % bytov v dome sa nachádza na prízemí je to dané tým, že skôr budované domy boli prízemné čo bolo dane stavebnými materiálmi ktoré sa v minulosti používali prevažne drevo a tzv. „valky“ (t. j. tehly z nepálenej hliny). Trend výstavby prízemných domov tzv. bungalovov vidíme aj dnes. Počet bytov na prvom poschodí je 68 čo predstavuje 31,63 %, 31 bytov sa nachádza na 2. poschodí čo predstavuje 14,42 %. v troch prípadoch sa tento štatistický údaj nepodarilo zistiť.

V nasledujúcich tabuľkách uvádzame štruktúru domov podľa typu domu, podľa obdobia výstavby, podľa formy vlastníctva, formy rekonštrukcie a podľa obdobia poslednej rekonštrukcie.

Tabuľka 19 Počet bytov podľa typu domu v obci Malá Domaša k 1. 1. 2021

	Počet	Percenta
Rodinný dom	123	57,21
Bytový dom	89	41,40
Polyfunkčná budova	0	0,00
Ostatné budovy na bývanie	0	0,00
Neskolaudovaný rodinný dom	0	0,00
Núdzový objekt, neurčený na bývanie	0	0,00
Inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	0	0,00
Ostatné	3	1,39
Nezistený	0	0,00
Spolu	215	100,00

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

V obci **Malá Domaša** bolo k 01.01. 2021 spolu 215 bytov. Štruktúra týchto bytov podľa typu domu je uvedená v tabuľke č. 19. Z uvedených údajov vidíme, že 123 bytov čo predstavuje 57,21 % sa nachádza v rodinných domoch, 89 bytov sa nachádza v bytových domoch čo činí 41,40 %. V obci sa nenachádza žiaden neskolaudovaný rodinný dom, tri byty patrí do kategórie ostatné.

Tabuľka 20 Počet domov podľa obdobia výstavby v obci Malá Domaša k 1. 1. 2021

	Počet	Percenta
Pred rokom 1919	1	0,74
1919 - 1945	3	2,22
1946 - 1960	56	41,48
1961 - 1980	28	20,74
1981 - 2000	13	9,63
2001 - 2010	18	13,33
2011 - 2015	6	4,44
2016 a neskôr	8	5,93
nezistená	2	1,48
Spolu	135	100,00

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Na základe štatistických údajov uvedených v tabuľke č.20 môžeme konštatovať, že v obci sa nachádza jeden dom, ktoré boli vybudované pred rokom 1919. Najviac domov bolo v obci vybudovaných v rokoch 1946 – 1960 a to 56 čo predstavuje 41,48 %. Viac ako pätina domov (20,74%) bolo vybudovaných v rokoch 1961 – 1980. Po roku 2000 bolo v obci vybudovaných 32 domov čo predstavuje 23,70%.

Tabuľka 21 Počet bytov podľa formy vlastníctva v obci Malá Domaša k 1. 1. 2021

	Počet	Percenta
Byt obývaný vlastníkom	1	0,47
Byt vo vlastnom, rodinnom dome	114	53,02
Obecný byt	97	45,12
Služobný byt	1	0,47
Družstevný byt	0	0,00
Byt v nájme	0	0,00
Iná forma užívania bytu	0	0,00
Nezistený	2	0,93
Spolu	215	100,00

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Z údajov v tabuľke č.21 „štruktúra bytov podľa formy vlastníka 114 % bytov sa nachádza vo vlastnom rodinnom dome. 1 byt je obývaných vlastníkom a 97 bytov je obecných a jeden byt je v kategórii služobné byty. V dvoch prípadoch sa forma vlastníctva v kategórii nezistený.

Tabuľka 21a Počet domov podľa formy vlastníctva v obci Malá Domaša k 1. 1. 2021

	Počet	Percenta
Nezistený	5	3,70
Fyzická osoba	96	71,11
štát	0	0,00
obec	8	5,93
Iná právnická osoba	1	0,74
Cirkev	0	0,00
Zahraničný vlastník	2	1,48
Kombinácia vlastníkov	23	17,04
Bytové družstvo	0	0,00
Obchodná spoločnosť	0	0,00
Spolu	135	100,00

Zdroj: www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva

Až 71,11 % domov v obci vlastní fyzické osoby v piatich prípadoch sa formu vlastníctva nepodarilo zistiť. V 23 prípadoch sa jedna o kombináciu vlastníkov čo predstavuje 17,04 % . Štát v obci nevlastní žiaden dom a obec 8 domov. Dva domy majú zahraničných vlastníkov v piatich prípadoch sa vlastníka domu nepodarilo zistiť.

Sociálne nájomné bývanie

Obec Malá Domaša vlastní na základe štatistických údajov stodva nájomných bytov (k 31.12.2025).

Bezpečnosť v obci

Monitorovací kamerový systém /MKS/

Obec v čase prípravy tohto dokumentu disponuje MKS.

Požiarna ochrana

V obci sa nachádza požiarna zbrojnica. V obci v súčasnej dobe funguje dobrovoľný hasičský zbor.

Civilná ochrana

V súčasnosti v obci nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. Obec má spracovaný evakuačný plán v rámci ktorého sú obyvatelia obce informovaní o prípadných zhromaždiskách obyvateľov alebo krytov v prípade nepredvídateľných udalostí.

Školy, školské zariadenia, vzdelávanie

Materské školy – predprimárne vzdelávanie

Podľa Konceptie rozvoja škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce **Malá Domaša Materské školy** zabezpečujú výchovu a vzdelávanie detí v predškolskom veku. Dopĺňajú rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa. Obec nie je zriaďovateľom žiadnej Materskej školy ani základnej školy. Materskú školu navštevujú v obci Slovenská Kajňa alebo materské školy v mieste zamestnania rodičov dieťaťa.

Predprimárne vzdelávanie sa v súčasnosti chápe ako výchova pre život. Cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť u dieťaťa optimálnu perceptorálno-motorickú, kognitívnu a socio-emocionálnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti. Výhodiskom je jedinečnosť dieťaťa, aktívne učenie a jeho začleňovanie do skupiny a kolektívu.

V súvislosti s prijatím zákona č. 209/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa ustanovilo **povinné predprimárne vzdelávanie** pre deti, ktoré do 31. augusta dosiahli päť rokov veku v roku, ktorý predchádza začiatku školského roka, v ktorom majú začať plniť povinnú školskú dochádzku v základnej škole. Povinné predprimárne vzdelávanie trvá jeden školský rok. V praxi to znamená, že podľa platnej legislatívy nastúpia deti, ktoré do 31. augusta 2023 dovŕšili piaty rok života, na povinné predprimárne vzdelávanie od 1. septembra 2023.

Základné školstvo

Základná škola sa v obci nenachádza a deti z obce navštevujú základnú školu, ktorá sa nachádza v obci Slovenská Kajňa resp. základne školy v okresnom meste Vranov nad Topľou.

Možnosť pokračovania v ďalšom štúdiu majú absolventi základnej školy v meste Vranov nad Topľou, ktoré je od obce vzdialené 18,1 km a v ktorom sa nachádza niekoľko stredných odborných škôl rôzneho zamerania. Prípadne v Humennom, ktoré je od obce vzdialené 22,1 km v ďalšom štúdiu (na vysokých školách resp. univerzitách) môžu študenti pokračovať v krajskom meste Prešov, ktoré je od obce vzdialené 50,7 km prípadne v Košiciach, ktorú sú od obce vzdialené 71,6 km.

Sociálne služby

Z hľadiska demografického vývoja obyvateľstva je zrejmý pokles produktívneho obyvateľstva a mierny pokles aj predproduktívneho obyvateľstva, naopak nepriaznivo stúpa kategória poproduktívneho obyvateľstva.

Na základe údajov poskytnutých sociálnou poisťovňou konštatujeme rastúci trend vyplácaných starobných dôchodkov. Z uvedeného vyplýva, že v obci narastá počet obyvateľov - seniorov, ktorí budú odkázaný na sociálne služby.

V obci neexistuje žiadne zariadenie, ktoré by sa dalo zaradiť do sociálnej oblasti. Vyznanie tradičnej hodnoty v rodine sa prejavuje v obci tak, že nie je potrebné vybudovať nejaké zariadenie, ktoré by poskytovalo služby v tejto oblasti. Za zmienku stojí možnosť objednania a dodania stravy pre obyvateľov obce.

Obyvatelia, ktorí nemajú možnosť sa o seba postarať alebo to ich rodinným príslušníkom nedovolí čas a zamestnanie sú umiestnení v domovoch dôchodcov a to buď v Humennom, Tovarnom, Strážskom alebo vo Vranov nad Topľou prípadne Stropkov. Jedná sa aj o tých starších ľudí, ktorí sú pripútaný na lôžko a vyžadujú si celodennú starostlivosť.

V poslednom období je charakteristické pre populáciu obyvateľstva zvyšovanie podielu obyvateľov v posproduktívnom veku a preto je predpoklad, že aj s meniacim sa vzťahom k tradičným rodinným hodnotám bude potrebné podniknúť určité opatrenia aj v tejto oblasti.

Najčastejšia pomoc pre osamelých občanov, o ktorých sa nemá kto postarať v starobe, je zabezpečenie opatrovateľskej služby v zmysle zákona o sociálnej pomoci. V rámci tejto aktivity obec nezamestnáva žiadnu opatrovateľku v zmysle zákona o opatrovateľskej službe.

Na území Prešovského samosprávneho kraja poskytuje sociálne služby 268 poskytovateľov zabezpečujúcich rôzne druhy sociálnych služieb v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách:

- sociálne služby krízovej intervencie,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku,
- sociálne služby s poskytnutím telekomunikačných technológií,
- podporné služby,

- odborné činnosti.

V okrese Humenné, Snina, Vranov nad Topľou a Michalovce sa nachádzajú zariadenia, ktoré poskytujú sociálne služby občanom odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby. Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách definuje sociálnu službu ako odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

Obec predstavuje neopomenuteľný subjekt pri zabezpečovaní sociálnych služieb pre svojich obyvateľov a to prostredníctvom sociálnej pomoci, sociálno-právnej ochrany, sociálnej kurately a riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov. Kompetencia mesta v danej oblasti sa týkajú všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia a sú upravené samostatnou právnou normou, zákonom č. 448/2008 Z. z o sociálnych službách.

Zdravotníctvo

Podľa **Strategického rámca starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030** hlavnými črtami vývoja obyvateľstva SR v prvej polovici 21. storočia bude znižovanie prírastku obyvateľstva a starnutie. Intenzita týchto procesov bude bezprostredne závisieť od vývoja plodnosti, úmrtnosti a migrácie, avšak nepriamo ich budú ovplyvňovať aj ďalšie demografické faktory ako aj faktory spoločenské, politické, ekonomické, kultúrne a mnohé ďalšie.

Prírastok obyvateľstva bude s najväčšou pravdepodobnosťou ešte nejaké obdobie stagnovať. Len zvýšenie plodnosti na úroveň jednoduchšej reprodukcie a kladné migračné saldo vo výške najmenej 10 tisíc osôb ročne by umožnilo zachovať mierny prírastok obyvateľstva až do konca prognózovaného obdobia. Takýto vývoj je však veľmi málo pravdepodobný. Predpokladá sa, že najneskôr v priebehu 15 až 20 rokov sa začne obdobie trvalejšieho úbytku obyvateľstva, ktorý sa zastaví najsôr ku koncu storočia. Proces starnutia obyvateľstva sa bude v najbližších desaťročiach zrýchľovať. Je to dôsledok poklesu počtu narodených a predlžovania ľudského života. Ide o proces, ktorý je v horizonte tejto projekcie nezvratný, nemožno ho zastaviť, len zmierniť. Starnutie obyvateľstva je najzávažnejším dôsledkom súčasného demografického vývoja. Podľa prognózy počtu obyvateľov do roku 2060 sa ako najpravdepodobnejší vývoj z dnešného pohľadu zdá byť mierny nárast počtu obyvateľov do roku 2030 (na hodnotu 5558 tis. osôb) a následné zníženie na hodnotu 5345 tis. osôb do roku 2060.

Základná zdravotná starostlivosť pre obyvateľov obce je dostupná v zdravotnom stredisku, ktoré sa nachádza priamo v obci. Za odborným vyšetrením majú možnosť obyvatelia obce zájsť do okresných miest Vranov, Humenné resp. Svidník prípadne krajských miest Prešov respektíve Košice.

V obci nie je k dispozícii občanom lekáreň. Ďalšie lekárne sa nachádzajú v okresných mestách Vranov nad Topľou respektíve v meste Humenné.

Kultúra v obci, kultúrno –spoločenské a osvetové zariadenia, pamäťové a fondové inštitúcie

Občania obce majú na organizovanie rôznych spoločenských a rodinných akcií k dispozícii kultúrny dom. Budova kultúrneho domu je polyfunkčná a nachádza sa tam aj sídlo obecného úradu, matriky a obecnej knižnice.

V obci sa nachádza rímskokatolícky kostol.

Jedinou národnou kultúrnou pamiatkou nachádzajúcou sa v obci je mohyla, ktorá bola za NK vyhlásená v roku 1975 (ÚZPF-2002/1. Pamiatka bola vytvorená v praveku.

V obci je registrovaných viacero záujmových združení obyvateľstva.

1. Základná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska
2. Dobrovoľný hasičský zbor
3. Poľovnícke združenie – Priebrada Žalobín so sídlom v Malej Domaši

Obec má plne funkčnú internetovú stránku (www.maladomasa.sk).

V rámci kultúrno-spoločenských podujatí sa v obci každoročne konajú, MDŽ alebo Deň matiek, Deň detí, Deň úcty k starším, Mikuláš. V obci sa v súčasnosti nenachádza areál na realizáciu kultúrno-spoločenských aktivít (amfiteáter).

Družobné obce a cezhraničná spolupráca

Obec nemá nadviazanú cezhraničnú spoluprácu s obcami ale je členom MAS „DOMAŠA - ČIČVA“, ktorá združuje 54 obcí.

Šport

Obec Malá Domaša má výhodnú polohu, ktorá je predurčuje na množstvo voľnočasových aktivít pre obyvateľov a návštevníkov obce. Obec leží na brehu vyrovnávacej nádrže (Malá Domaša), kde sú vhodné podmienky na prevádzkovanie rôznych vodných športov a rybárčenia a okolitá príroda ponúka množstvo turistických chodníkov. Vodná nádrž Malá Domaša vznikla ako vyrovnávacia nádrž „Veľkej Domaše“ a má rozlohu približne 39 ha je vhodná na realizáciu vodných športov ako napríklad jachting, prípadne plavba na kajaku. V obci sa nachádza aj detské ihrisko, futbalové ihrisko a multifunkčné ihrisko. Významné miesto v rekreačnom využití územia má prírodný potenciál. Rekreačné využitie územia je zamerané na celoročnú turistiku.

Rekreačný šport

Rekreačný šport je neorganizovaný, neinštitucionalizovaný šport, ktorý predstavuje dobrovoľnú, neriadenú, individuálne plánovanú športovú aktivitu, najčastejšie vykonávanú samostatne, či s rovesníkmi. Medzi rekreačné športy, ktorým sa obyvatelia obce venujú patria: futbal a turistika.

Výkonnostný šport

Výkonnostný a vrcholový šport sú činnosti vymedzené pravidlami, osvojené v tréningovom procese, uskutočňované v súťažiach a organizované na zásadách dobrovoľnosti. Do kategórie dospelých môžeme zaradiť športovcov už vo veku 17 rokov. V obci Malá Domaša nerozvíja svoju činnosť žiadna telovýchovná organizácia.

Podmienky pre športovanie sú primerané možnostiam obce. V obci sa nachádza multifunkčné ihrisko a cyklistické a turistické chodníky.

Šport pre všetkých

Prioritou a jedným z cieľov koncepcie obce je podpora športu pre všetkých. Podľa § 3 písm. e) zákona o športe, šport pre všetkých je šport určený pre obyvateľstvo vykonávaný organizovane alebo neorganizovane na účely napĺňania sociálneho, kultúrneho a zdravotného prínosu športu.

Šport pre telesne znevýhodnených občanov

Telesne znevýhodnení občania obce nemajú na šport vytvorené primerané podmienky.

Technická infraštruktúra

Telekomunikácie a informačná infraštruktúra

Telekomunikačné služby v obci zabezpečuje Slovak Telekom, a.s. Pokrytie mobilných operátorov je nasledovné: T-mobile 100 %, Orange 100 % a O2 100 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na internet prostredníctvom mobilných operátorov ako aj cez Wifi siete.

Obec ma vybudovaný funkčný káblový rozhlas, ktorým zamestnanci úradu zabezpečujú prenos informácií a oznamov pre obyvateľov a návštevníkov obce.

Zásobovanie vodou a kanalizácia

V obci nie je vybudovaný verejný vodovod, obyvatelia obce využívajú ako primárny zdroj obecný vodovod na ktorý je napojených takmer 90% domácností v obci. Doplnkovo využívajú obyvatelia obce aj vlastné studne. Kanalizačná sieť v obci je vybudovaná len čiastočne a v súčasnom období je na kanalizačnú sieť napojených takmer 80 % domácností. V katastrálnom území obce je vybudovaná čistička odpadových vôd, ktorá ma kapacitu 2500 EO.

V najbližších rokoch by bolo potrebné zamerať sa v investíciách na vybudovanie kanalizácie a dobudovanie vodovodu, pričom je možné na financovanie využiť zdroje z EÚ.

Plynofikácia

Obec je od roku 1991 napojená na rozvod plynu. Hlavným zdrojom dodávky plynu do riešeného územia je SPP, a.s..

Elektrifikácia

Zastavané územie obce je zásobované elektrickou energiou prostredníctvom siete NN. Ktorá je tvorená prevažne vzdušným vedením. Svetelné body sa nachádzajú kombinovane na stĺpoch NN a stĺpoch verejného osvetlenia.

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Obcou **Malá Domaša** prechádza cesta I. triedy, ktorá spája okresné mesta Vranov nad Topľou a Stropkov (ďalej v smere na Svidník a štátnu hranicu s Poľskom) a je v správe „Slovenská správa ciest“ a cesta III. triedy, ktorá prechádza obcou v smere na Kvakovce táto cesta je v správe Prešovského samosprávneho kraja.

Miestne komunikácie vetvového systému prechádzajúce obcou, plnia funkciu vnútornej zbernej komunikácie, ktoré sa napájajú na vonkajší cestný systém.

Železničná doprava

Obec nie je napojená priamo na železničnú sieť. Najbližšia železničná stanica je v meste Vranov nad Topľou (vzdialené od obce 18,4 km) odkiaľ vedie železničná trať smerom na Strážske v smere na Humenné a opačným smerom na Prešov. V Prešovskej železničnej stanici sa nachádzaj železničný uzol, ktorým sa dá dostať železničnou dopravou do Bardejova, Lipan resp. do Košíc (v obci Kysak je možné prestúpiť na rýchlik v smere Bratislava, ako aj na medzinárodný rýchlik do Prahy. A medzinárodná železničná doprava z Bratislavy do Viedne a Budapešti a cez Púchov do Prahy.

Osobná autobusová doprava

Verejná preprava osôb v obci a jej vzťahu na vonkajšie väzby je zabezpečovaná pravidelnými spojmí SAD resp. iných súkromných dopravcov.

Letecká doprava

Najbližšie letisko sa nachádza v Košiciach, ktoré sú od obce vzdialené cca 71,8 km. Letisko má medzinárodný charakter a z letiska v Košiciach odlietajú pravidelné vnútroštátne aj medzinárodné linky. V lete sa letisko využíva na charterové lety do rôznych dovolenkových destinácií. Ďalšie medzinárodné letisko sa nachádza v meste Poprad, ktorý je od obce **Malá Domaša** vzdialene cca 126,9 km.

Nemotorová doprava

Rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky je spracovaný na národnej úrovni. Cieľom národnej cyklostratégie je na úrovni štátu, samosprávnych krajov i jednotlivých miest a obcí postupne dosiahnuť efektívne začlenenie cyklistickej dopravy do dopravných systémov, čo prispeje k uznaniu cyklistickej dopravy ako rovnocenného druhu dopravy a jej integrácie s ostatnými druhmi dopravy. Cieľom je dospieť k redukcii negatívnych dôsledkov automobilovej dopravy a k celkovému zlepšeniu životného prostredia a kvality života obyvateľstva.

V územnom pláne PSK sú riešené cyklistické koridory, ktoré kopírujú cykloturistické magistrály a je v ňom zachytený koridor medzinárodnej cyklistickej trasy EuroVelo 11. Pripravuje sa návrh konceptu nového územného plánu VUC, v ktorom sa počíta so zapracovaním tzv. Kostrovej siete cyklistických komunikácií, kde budú zohľadnené regionálne prepojenia a táto Kostrová sieť PSK bude pokračovaním a napojením na cyklotrasu EuroVelo 11. Kostrová sieť PSK je plánovaná v dĺžke 860 km a je hotová v rozsahu 42 %, čo je takmer 350 km. Obsahuje podrobný popis vedenia jednotlivých koridorov, textovú časť, výškové profily trás, navrhnuté technické opatrenia a zdôvodnenie výberu trasy, ktoré sú v súlade s podmienkami ECF (Európska cyklistická federácia). Kostrová sieť PSK je napojená na EuroVelo 11 a spája všetky okresné mestá v PSK.

Cyklistická doprava spočíva v zabezpečení rýchleho a bezpečného prepojenia dvoch a viacerých lokalít, medzi jednotlivými sídlami za účelom bezpečnej a rýchlej prepravy do zamestnania, školy, za službami, občianskej vybavenosťou, za kultúrou a pod. Je v záujme samospráv v okrese zvýšiť kvalitu života obyvateľov aj prostredníctvom plánovania a budovania cyklistickej infraštruktúry ako udržateľnej mobility pracovnej sily a podpory cestovného ruchu.

Vranovským okresom neprechádza cyklotrasa EUROVELO okresom Vranov nad Topľou prechádza kostrová sieť cyklotras a to konkrétne vetva (P 9) v smere od Sniny a v okrese Vranov nad Topľou sa napája na kostrovú sieť (vetvu P 7) v smere od Svidníka cez Stropkov a Vranov nad Topľou a pokračuje v smere do Košického samosprávneho kraja.

Moderné technológie

V cestnej doprave sa každoročne zvyšuje počet dopravných prostriedkov na cestách s čím sú spojené mnohé negatívne javy. Je to predovšetkým vzrastajúci počet dopravných nehôd, ohrozenie zdravia a života ľudí a dopravné koncesie, kolapsy, problémy s parkovaním a ďalšie negatívne dopady.

Zlepšenie rozhodovacích procesov v oblasti dynamickej a statickej dopravy má dopad aj na zlepšenie situácie v oblasti ochrany ovzdušia a podporu ochrany prírody a krajiny priamymi aj nepriamymi prostriedkami. Environmentálne ukazovatele sa v priebehu dňa menia a podanie aktuálnej informácie má veľký vplyv aj na zdravie občanov, hlavne tých, ktorí trpia rôznymi respiračnými ochoreniami. Dôležitou súčasťou pre občanov je aj zabezpečenie bezpečnosti na verejných priestranstvách, ktoré zahŕňajú verejný poriadok v obci, poskytovanie ochrany obyvateľstvu pred ohrozením života a zdravia, dbanie o dodržiavanie poriadku, čistoty, hygieny na verejných priestranstvách a dbanie na ochranu životného prostredia. V obci nie sú za účelom zabezpečenia monitorovania verejných priestranstiev inštalované kamery.

Životné prostredie

Životné prostredie v mestách sa výrazne odlišuje od okolitej krajiny vo viacerých mikroklimatických charakteristikách ako je teplota, vlhkosť a kvalita ovzdušia. A práve zeleň verejných priestorov zohráva v optimalizácii týchto parametrov hlavnú úlohu. Zvyšuje sa vlhkosť ovzdušia, poskytuje sa tieň, znižujú sa výkyvy teplôt a aj rýchlosť a sila vetra. Množstvo zelene a priestorové vzťahy medzi jednotlivými zelenými plochami majú vplyv na vývoj biodiverzity v mestskom prostredí, čiže rozmanitosť živočíšnych alebo rastlinných druhov.

Zeleň v obci zároveň musí spĺňať určitú funkcionálnu a environmentálne ciele. Zákon NRSR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržania ekologickej stability.

Starostlivosť o úpravu zelene v obci vykonávajú občania obce, zvyčajne ako dobrovoľníctvo.

V riešenom území obce sa chránené územia prírody v rámci sústavy NATURA 2000 nenachádzajú.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon č.79/2015 Z.z. o odpadoch, ktorý je platný od 1.1.2016. Zákon o odpadoch zaviedol tzv. rozšírenú zodpovednosť výrobcov a dovozcov za výrobok od jeho výroby až po jeho spracovanie ako odpadu. Znamená to, že výrobcovia zodpovedajú za recykláciu a spracovanie vlastných výrobkov. Platí to napríklad pre výrobcov alebo dovozcov elektrozariadení, vozidiel, pneumatík, akumulátorov, ale aj papiera, plastov alebo skla. O vytriedený odpad sa starajú Organizácie

zodpovednosti výrobcov. Obce po uzavretí dohody s organizáciami sú povinné platiť len za vývoz zmiešaného komunálneho odpadu.

V obci je zavedený triedený zber papiera, skla, plastov, kovov a viacvrstvových kombinovaných materiálov v súlade so zákonom č.79/2015 Z.z. o odpadoch.

V obci sa nachádza zberný dvor ale chýba kompostovisko a odpad je odvážaný spoločnosťou KOSIT, s.r.o.

Obec má zabezpečený vývoz komunálneho odpadu 2 x do mesiaca. V obci je zriadený separovaný zber a triedy sa na tieto komodity: plasty, papier, sklo, kovy a viac kombinované materiály. Mimo toho sa v obci realizuje vývoz odpadu vo veľkokapacitných kontajneroch, ktorý prebieha podľa potreby a požiadaviek obyvateľov obce cca 2 krát ročne. Vývoz elektro odpadu je organizovaný 1 x ročne. Obec nemá vlastný zberný odpadový dvor ani kompostáreň či spaľovňu odpadu. Ročne sa v obci vyprodukuje 42 t odpadu a na svojom území obec neeviduje žiadnu čiernu skládku.

Ochrana pred povodňami

Obec nemá vybudované záchytné priekopy a všetka dažďová voda prípadne privalová voda je zvedená pri miestnych komunikáciách vybudovanou kanalizáciou do potoka. Ostatná dažďová voda steká po povrchu do potoka, ktorý preteká katastrom obce.

Ovzdušie

Hlavným znečisťovateľom sú priemyselné podniky nachádzajúce sa v meste Humenné a Strážske.

V obci sa nenachádzajú veľké zdroje znečistenia ovzdušia.

Ekonomický rozvoj a zamestnanosť

Podnikanie a služby

Obec **Malá Domaša** sa nachádza v blízkosti okresných miest Vranov nad Topľou a Humenné, kde je sústredená väčšina výrobných podnikov, bankových inštitúcií, služieb a zároveň vytvorených aj najviac pracovných príležitostí. Aj napriek tomu je hospodárska základňa v obci pomerne dosť rozvinutá. Podstatnou zložkou v podnikateľskom prostredí obce je podnikateľská činnosť obyvateľov zameraná v oblasti poľnohospodárstva zameraná na rastlinnú a živočíšnu výrobu. Výroba v **Malá Domaša** je zastúpená najmä malými firmami zameranými na stavebnú a poľnohospodársku činnosť. Vzhľadom na počet obyvateľov je počet organizovaných subjektov pomerne vysoký, čo je povzbudzujúce nielen pre zamestnanosť v obci ale aj pre aktivizáciu spoločného života v obci.

Medzi najväčšie podnikateľské subjekty patria:

EMI plus, s.r.o.
M KOMI s.r.o.
SIPKO s.r.o.
STAVEBNINY MD s.r.o

Priemyselný park

V obci sa nenachádza žiaden priemyselný park.

Tabuľka 22 Podniky a neziskové inštitúcie v obci Malá Domaša k 31. 12. 2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Právnické osoby neziskové	4	1	1	2	2	2	2	4
Právnické osoby ziskové	5	7	8	9	9	10	13	12

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Na základe údajov v Tabuľke 22 môžeme konštatovať, že v sledovanom období za roky 2014 až 2021 počet Právnických osôb ziskových Právnických osôb neziskových kolísal a najvyššie hodnoty dosahoval na začiatku sledovaného obdobia t.j. v roku 2014 v rokoch 2015 až 2017 ostal nemenný a v ďalších rokoch sledovaného obdobia sa držal na približne rovnakej úrovni. Najviac Právnických osôb neziskových bolo v roku 2021 a počet Právnických osôb ziskových za celé sledované obdobie sa pohyboval v intervale 5 -13.

Tabuľka 23 Fyzické osoby-podnikatelia a živnostníci v obci Malá Domaša k 31. 12. 2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fyzické osoby - podnikatelia	25	21	22	18	20	31	33	37
Živnostníci	25	21	22	18	20	30	32	37
Spolu:	50	42	44	36	40	61	65	74

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Počet fyzických osôb a živnostníkov dosiahol svoje maximum v roku 2021, kde počet Fyzických osôb -podnikateľov a Živnostníkov spolu bol 74. Za celé sledované obdobie počet fyzických osôb a Živnostníkov mal stúpajúci trend, ktorý sa mierne zastavil v rokoch 2015 až 2018. Najnižší počet Fyzických osôb a Živnostníkov bol v roku 2017 (viď tabuľka 23).

Obchodná sieť v obci:

Maloobchodné zariadenia sú v obci zastúpené predajňou potravín v účelovom objekte spoločnom s pohostinstvom.

Blízkosť okresného mesta ovplyvňuje aj potrebu poskytovania služieb, ktoré sa takto sústreďujú na najzákladnejšie služby – potraviny resp. pohostinstvo. Vzhľadom na blízkosť okresného mesta a počet osôb dochádzajúcich za prácou mimo obec nie je veľký tlak na poskytovanie služieb v obci, nakoľko väčšina obyvateľstva si ich môže zabezpečiť v mieste svojho zamestnania.

Uchádzači o zamestnanie

Nezamestnanosť v Prešovskom kraji je dlhodobo vyššia oproti celkovej evidovanej nezamestnanosti v SR. Za posledných 10 rokov bola najnižšia v roku 2019. V nasledujúcich dvoch rokoch sa mierne zvyšovala, čo bolo s najväčšou pravdepodobnosťou dôsledkom pandemickej situácie.

Tabuľka 24 Uchádzači o zamestnanie v obci Malá Domaša k 31. 12. 2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	33	19	25	20	21	25	28	30
Ženy	39	29	31	26	33	28	31	24
Spolu:	72	48	56	46	54	53	59	54

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Na základe Tabuľky 24 môžeme konštatovať, že za sledované obdobie od roku 2016 do roku 2019 bol stáli pokles uchádzačov o zamestnanie v čase pandémie COVID-19 v roku 2020 došlo k zvýšeniu počtu uchádzačov o zamestnanie a taktiež v roku 2021 klesol a následne v sledovanom období mierne počet uchádzačov stúpol.

Tabuľka 25 Ekonomická aktivita v obci Malá Domaša k 31. 12. 2023 (%)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Predproduktívny vek (0-14)	23,92	25,32	24,65	25,88	24,96	26,70	27,13	27,79
Produktívny vek (15-64)	64,97	63,57	64,16	63,36	64,32	63,80	62,17	61,79
Poproduktívny vek (65 a viac)	11,11	11,11	11,19	10,76	10,72	9,50	10,70	10,42

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Z vyššie uvedených údajov v Tabuľke 25 vidíme, že za sledované obdobie od roku 2016 do roku 2023 stúpa percento v kategórii predproduktívny vek ale zároveň klesá percento obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku. Percento obyvateľov v produktívnom veku v sledovanom období začalo klesať po roku 2020 na úkor percenta obyvateľov v predproduktívnom veku. Tieto čísla poukazujú na trend posledných rokov a to v tom, že je stále viac mladých rodím ostalo alebo sa prisťahovalo do obce s vyšším počtom detí (predproduktívny vek) aj s prihliadnutím na predlžovanie sa veku klesá počet obyvateľstva v poproduktívnom veku.

Tabuľka 26 Index starnutia v obci Malá Domaša k 31. 12. 2023 (%)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	34,29	31,08	30,95	34,52	31,58	35,35	35,29
Ženy	53,62	61,19	54,29	52,78	40,24	44,19	40,00
Spolu	43,88	45,39	41,56	42,95	35,59	39,46	37,50

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Index starnutia ako štatistický údaj nám vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku k osobám v predproduktívnom veku. Tento štatistický údaj sa zvyčajne vyjadruje v percentách.

Tabuľka 27 Index ekonomického zaťaženia v obci Malá Domaša k 31. 12. 2023 (%)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	52,51	52,15	59,14	56,22	58,41	62,62	64,79
Ženy	62,35	59,67	56,54	54,73	55,02	59,05	58,88
Spolu	57,31	55,86	57,82	55,47	56,74	60,85	61,38

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Štatistický údaj „Index ekonomického zaťaženia“ vyjadruje v percentách percento osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku, resp. počet osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov, v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonávajú politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (APTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov APTP podporuje predovšetkým vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou.

Obec **Malá Domaša** má vybudované základné inštitúcie pre poskytovanie verejnoprospešných služieb, avšak vzhľadom na technický stav jednotlivých budov bude nevyhnutné v rámci finančných možností postupne realizovať rekonštrukcie interiérov a exteriérov s cieľom znižovania prevádzkových nákladov.

Cestovný ruch

Na základe Regionalizácie cestovného ruchu v SR, PSK je zastúpený tradičnými regiónmi cestovného ruchu - Hornozemplínsky, Šarišský, Tatranský, ktoré presahujú svojim významom nielen územie kraja ale aj celého Slovenska. Obec **Malá Domaša** spadá do Hornozemplínskeho regiónu cestovného ruchu.

Cestovný ruch v okrese Vranov nad Topľou

V okrese Vranov nad Topľou pozorujeme priaznivý trend v oblasti CR, nakoľko mierne stúpa počet návštevníkov, ktorí sa aj ubytujú a zostanú v okrese a taktiež počet prenocovaní ubytovaných návštevníkov.

Turistické informačné kancelárie (TIK) alebo Turistické informačné centrá (TIC) poskytujú komplexné a stále aktuálne informácie o ponuke cestovného ruchu v oblasti svojho pôsobenia. Ich význam pre obec a región spočíva v schopnosti poskytnúť domácemu obyvateľstvu, turistom alebo obchodným cestujúcim neustále aktuálnu ponuku firiem, služieb cestovného ruchu a možností na strávenie voľného času. Informácie z databanky poskytuje zamestnanec TIK osobne, telefonicky, písomnou formou alebo elektronicky.

Partnerstvá

Obec je členom v organizáciách a združeniach: Združenie miest a obcí Slovenska

Samospráva a verejná správa

Zákonom 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky boli prenesené kompetencie zo štátnej správy na samosprávu. Cieľom týchto zmien vo verejnej správe bolo vytvorenie podmienok na miestnej úrovni pre presun maximálne možného rozsahu kompetencií na obce a samosprávne kraje a tým zabezpečenie ich efektívneho výkonu. Podľa tohto zákona kompetencie prechádzali na územnú samosprávu postupne od 1. januára 2002 do 1. januára 2004. Podstatou tohto procesu bol prechod od poskytovania dotácií územnej samospráve zo štátneho rozpočtu na financovanie kompetencií prostredníctvom daňových príjmov.

Obec **Malá Domaša** je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jeho území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jeho majetku za predpokladu, že osobitný zákon takéto úkony nezveruje štátu alebo inej právnickej alebo fyzickej osobe. Na plnenie samosprávnych úloh alebo ak to ustanovuje zákon obec vydáva všeobecne záväzné nariadenie. Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia: orgánmi obce, hlasovaním alebo verejným zhromaždením obyvateľov obce. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jeho územia a o potreby jeho obyvateľov. Obec spolupracuje s právnickými a fyzickými osobami v ich územných obvodoch, ako aj s politickými stranami, politickými a záujmovými hnutiami, verejno-prospešnými inštitúciami, verejno-právnymi inštitúciami, štátnymi orgánmi a občanmi. Ukladať mestu povinnosti alebo zasahovať do jeho práv možno len za základe zákona. Na samospráve obce sa zúčastňujú obyvatelia obce. Majú právo: voliť orgány samosprávy obce a byť zvolení do orgánu samosprávy obce, hlasovať o dôležitých otázkach života a rozvoja obce (miestne referendum), zúčastňovať sa na verejných zhromaždeniach obyvateľov obce a zasadnutiach obecného zastupiteľstva, obracať sa so svojimi podnetmi a sťažnosťami na orgány obce, používať obvyklým spôsobom obecné zariadenia a ostatný majetok mesta slúžiaci na verejné účely, požadovať súčinnosť pri ochrane svojej osoby a rodiny a svojho majetku nachádzajúceho sa v obci, požadovať pomoc v čase náhlej núdze.

Územie obce **Malá Domaša** tvorí katastrálne územie **Malá Domaša**. Orgánmi obce sú: Obecné zastupiteľstvo obce **Malá Domaša** (ďalej len obecné zastupiteľstvo) a starosta obce **Malá Domaša** (ďalej len starosta). Obecné zastupiteľstvo, ktoré má v našej obci 7 členov – poslancov.

Činnosť samosprávy zabezpečuje obecný úrad. Tento vedie a jeho prácu organizuje starosta obce.

Základná organizačná štruktúra Obecného úradu Malá Domaša

Obecný úrad má zamestnancov a to:

- a) Starosta obce
- b) Zástupca starostu obce

Zamestnanci úradu

- c) Samostatný odborný referent

Hlavný kontrolór

Terénna sociálna práca:

- a) Terénny sociálny pracovník
- b) Terénny pracovník

Komunitné centrum)

- a) Odborný manažér KC/NDC/NSSDR
- b) Komunitný pracovník KC

c) Pracovník KC/NDC/NSSR

Miestne občianske a preventívne služby: 4 x člen miestnej občianskej a pr
eventívnej služby

Elektronizácia verejnej správy

Obec spolu s dodávateľom IS firmou sa bude snažiť splniť všetky povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente).

Podstatou zákona je kodifikovanie elektronickej komunikácie ako nosnej formy komunikácie s verejnou mocou i samotnej verejnej moci medzi sebou tak, aby sa komunikačné procesy zjednodušili, zrýchlili, sprehľadnili, zjednotili a aby sa zvýšila bezpečnosť tejto komunikácie. Cieľom pritom nie je nahrádzať existujúce predpisy, (najmä upravujúce správne/súdne konanie), ale ustanoviť takpovediac elektronickú alternatívu k „papierovému, listinnému“ spôsobu výkonu verejnej moci, pri zachovaní regulácie tohto výkonu v jeho podrobnostiach osobitnými predpismi. Najväčším nedostatkom súčasného riešenia je chýbajúca úplná vzájomná prepojenosť všetkých využívaných informačných systémov a tiež chýbajúca vrstva front-office, ktorá by priamo zabezpečovala elektronickú výmenu informácií medzi občanom/podnikateľom a obcou.

Obyvatelia a podnikatelia veľkých miest využívajúcich tento informačný systém budú mať jeden prístupový bod pri prístupe k elektronickým službám samosprávy a pri prístupe k vybraným dátam, ktoré o nich samospráva eviduje vo svojej súkromnej zóne. Portál www.dcom.sk je integrovaný s ústredným portálom slovensko.sk a vďaka tomu nájdú všetko na jednom mieste. Informačné systémy veľkých miest integrovaných s IS DCOM budú môcť využívať integrácie pre elektronické služby tak, aby zabezpečili obyvateľom a podnikateľom miest inteligentné formuláre podaní a informácie o konaniach, ktoré sú na úradoch vedené o danom občanovi (evidencia psov, poskytovanie sociálnych služieb, spisy a záznamy ku konaniam občanov a pod.). Veľké mestá a obce budú môcť aj selektívne využívať elektronické služby IS DCOM a integrácie na spoločné moduly ÚPVS, centrálny registre (RFO, RPO, RA, KN) a agendové ISVS. (napr. NEV, Sociálna poisťovňa, UPSVAR a iné).

Hospodárenie obce

Tabuľka 28 Prehľad rozpočtu obce – Celková bilancia v rokoch 2021 - 2025

	Rozpočet rok 2021	Rozpočet rok 2022	Rozpočet rok 2023	Rozpočet rok 2024	Rozpočet rok 2025
Bežné príjmy	564.393,85	553.286,21	454.302,47	631.892,88	821.146,12
Kapitálové príjmy	295.096,00	642.407,30	161.744,54	217.545,91	1.298.249,00
Príjmy spolu	859.489,85	1.195.693,51	616.047,01	849.438,79	2.119.395,12
Bežné výdavky	355.590,95	400.956,82	360.745,85	507.181,90	602.796,81
Kapitálové výdavky	731.817,19	821.815,30	178.773,40	31.900,00	2.038.401,00
Bilancia (príjmy / výdavky)	-227.918,29	-27.078,61	+76.527,76	+310.356,89	-521.802,69
Finančné operácie príjmové	327.400,00	112.000,00	8.514,39	0	618.570,00
Finančné operácie výdavkové	99.481,71	84.921,39	85.042,15	310.356,89	96.767,31
Celková bilancia	0	0	0	0	0

Zdroj: obec Malá Domaša

2.3. Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia

STEEP analýza

STEEP faktory - V analýze vonkajšieho prostredia bola použitá STEEP analýza, ktorá posudzuje vonkajšie faktory v sociálnej, technologickej, ekonomickej, ekologickej a politickej oblasti. Ide o problémy a zámery na celoštátnej či nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na miestny rozvoj. Zmeny v spoločnosti prebiehajú neustále, jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene.

Sociálne faktory - Na vývoj spoločnosti majú v súčasnosti najväčší vplyv demografické zmeny – znižovanie celkového počtu obyvateľov, znižovanie počtu detí a zvyšovanie počtu seniorov, zvyšovanie priemerného veku obyvateľov, odchod obyvateľov v produktívnom veku do zahraničia za prácou a kariérou. Prejavujú sa zmeny v životnom štýle – rýchle životné tempo, viac stresu a menej pohybových aktivít, konzumný spôsob života, nárast kriminality a drogových závislostí, zhoršujúci sa zdravotný a fyzický stav populácie, množstvo informácií, vplyv techniky a médií. Dochádza k oslabovaniu tradičných ľudských hodnôt – zhoršovanie medziľudských vzťahov a komunikácie, kríza rodiny, zvyšovanie počtu rozvodov a detí narodených mimo manželstva. Na druhej strane sa posilňujú skupiny oživujúce tradície a tradičné hodnoty, ktoré sa týkajú stravovania, bývania a celkového životného štýlu.

Prešovský kraj má v rámci Slovenskej republiky najvyššiu pôrodnosť a najvyšší prirodzený prírastok obyvateľstva. Vplyvom migrácie je však celkový prírastok obyvateľstva len druhý najvyšší v SR.

Technologické faktory - Rýchle tempo inovácií v technológiách, najmä informačných, podstatne zvyšuje produktivitu i kvalitu výroby, umožňuje ľahší prístup k zdrojom a službám, zlepšujú sa formy spolupráce na diaľku. Z technologického hľadiska došlo k výraznému zlepšeniu kvality zariadení a objektov, s tým však súvisí aj nárast financií potrebných na ich získanie, prevádzku a údržbu. Postupná informatizácia spoločnosti spôsobuje, že informácie z akejkoľvek oblasti sú šírené a dostupné nielen prostredníctvom elementárnych technológií (televízia, rozhlas, káblová televízia). K dispozícii sú aj vyspelejšie informačno-komunikačné technológie (počítače, internet, mobilné telefóny) a zariadenia domácej zábavy (domáce kiná, prehrávače hudby a videa, tablety, herné konzoly).

eGovernment na Slovensku započal svoju púť v roku 1995 s prijatím zákona č.261/1995 Z.z. o informačných systémoch verejnej správy. eGovernment alebo informatizácia (elektronizácia) spoločnosti (verejnej správy) sú založené na princípe využívania informačno-komunikačných technológií v rámci inštitúcií verejnej správy, vďaka ktorým je možné efektívne a promptne zabezpečiť splnenie prioritných potrieb obyvateľstva súvisiacich s činnosťou a poskytovaním konkrétnych služieb jednotlivých orgánov verejnej správy.

eGovernment teda označuje aktivity verejnej/štátnej správy sprístupnené elektronickou formou prostredníctvom informačno-komunikačných technológií. Elektronické schránky sú základným nástrojom komunikácie medzi občanmi a podnikateľskými subjektmi s orgánmi verejnej moci, a orgánmi verejnej moci navzájom. Schránky umožňujú elektronické doručovanie úradných podaní a úradných dokumentov. V súčasnosti, keď stále prevláda klasická forma doručovania žiadostí v listinnej podobe, je cieľom zavedenia elektronických schránok efektívnejšia a rýchlejšia elektronická komunikácia s verejnou správou.

Ekonomické faktory - Až do roku 2008 bol na Slovensku zaznamenaný pozitívny makroekonomický vývoj a rast životnej úrovne obyvateľov. V posledných rokoch je vývoj vo svete a na Slovensku ovplyvnený ekonomickou krízou. Týka sa oblasti výroby, dopravy, obchodu, finančného kapitálu a spotreby. Obdobie krízy nepriaznivo vplyva na podniky, podnikateľov, verejný sektor, neziskový sektor, ako aj samotných obyvateľov. Kvalita podnikateľského prostredia na Slovensku nie je hodnotená ako dobrá. Počas prvého štvrťroku r. 2014 však zaznamenalo rast viacero hodnotených položiek. Väčšina z nich bola z kategórie subjektívnych vplyvov podnikov na podnikateľské prostredie, kde si najviac polepšili informačná otvorenosť podnikov a vzťah podnikov k životnému prostrediu. Spomedzi externých faktorov si hodnotenie zlepšila stálosť a predvídateľnosť kurzu eura a cenová stabilita. Zlepšil

sa aj prístup k finančným zdrojom, za čo môžu nižšie úroky a lepšie podmienky splácania. Napriek zhoršovaniu externých podmienok na podnikanie dokážu podniky zlepšovať svoje fungovanie a vnútorné procesy a takýmto spôsobom brzdiť celkový prepád kvality podnikateľského prostredia.

Prešovský samosprávny kraj patrí medzi kraje ktoré zaostávajú za rozvojom ostatných slovenských regiónov ako aj regiónov EÚ. Jeho úroveň HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily nedosahuje ani 40 % úrovne v súčasných krajinách EÚ. A aj keď nárast sa postupne znižuje, toto znižovanie je mierne a pri súčasných tempách rastu by hospodárstvo Prešovského kraja dosiahlo hladinu Európskej únie až v roku 2259. Prešovský kraj sa na tvorbe celoštátneho hrubého produktu (HDP) podieľa najmenším podielom zo všetkých krajov Slovenska. Najvýznamnejším odvetvím hospodárstva Prešovského kraja je obchodná činnosť, ktorej sa v regióne venuje najviac podnikateľských subjektov. K významným hospodárskym odvetviam patrí aj spracovateľský priemysel, predovšetkým potravinársky, založený na poľnohospodárskej produkcii, odevný, textilný, drevospracujúci priemysel. V priemysle Prešovského kraja je zamestnaných približne 34 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Ekologické faktory - Medzi hlavné globálne ekologické problémy patria: znečisťovanie životného prostredia (ovzdušia, vôd a pôdy), poškodzovanie zdravia ľudí, populačná explózia, kyslé dažde, skleníkový efekt, zväčšovanie ozónovej diery, znižovanie tvorby kyslíka, ohrozenie biodiverzity, úbytok a znehodnocovanie pôdy, rozširovanie púští, úbytok lesov, nadmerné čerpanie nerastných zdrojov, nárast objemu odpadov a problémy s ich odstraňovaním. Hrozba zmeny klímy a jej negatívnych dôsledkov predstavuje v súčasnosti vážny problém. Najnápadnejším prejavom klimatickej zmeny je globálne otepľovanie. Popri čoraz častejších extrémnych prejavoch počasia (vlny horúčav, dlhšie trvajúce a intenzívnejšie sucha, silnejšie a prudšie búrky, povodne a pod.) treba do budúcnosti počítať najmä s rozšírením výskytu hmyzích a iných škodcov ako aj ľudských patogénov. Významným dôsledkom klimatickej zmeny bude ústup horských ľadovcov, častejší výskyt nebezpečných poveternostných javov a nárast hladiny svetových oceánov. Súčasná klimatická a energetická politika EÚ sa zameriava na 3 ciele: zníženie emisií skleníkových plynov, zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov a úspora primárnej energetickej spotreby.

Politické faktory - Z medzinárodného hľadiska možno považovať za najvýznamnejšie politické faktory poslednej dekády najmä vstup SR do NATO (2004), EÚ (2004) a Schengenského priestoru (2007), zavedenie eura (2009), globalizáciu ekonomiky a životného štýlu. Na zmiernenie dopadov ekonomickej krízy sú prijímané politické rozhodnutia v oblasti znižovania verejných výdavkov a zvyšovania príjmov do štátneho rozpočtu, čo negatívne ovplyvňuje podnikanie i aktivity samospráv. Rozpočty samospráv sú v podobe nižších príjmov v rámci podielových daní. Kvalitný výkon prenesených kompetencií zo štátu na samosprávy, najmä v oblasti školstva a sociálnych služieb je obmedzený znižovaním normatífov, a tým aj finančnými možnosťami na rozvoj týchto oblastí. Na Slovensku je možné pozorovať nízku dôveryhodnosť obyvateľov najmä v oblasti justície, korupčného správania vo verejnej správe a čerpania eurofondov. Ďalej obmedzenie výdavkov domácností na základné potreby, a to najmä v kategórii najmä mladých ľudí s rodinami a dôchodcov. Sociálno-ekonomická situácia niektorých skupín obyvateľstva je taká nepriaznivá, že sú odkázaní na pomoc obce či štátu. Vzdelávacie, kultúrne a športové aktivity sa stávajú pre niektoré skupiny obyvateľov nedostupné z ekonomických dôvodov.

Analýza konkurencie

Obec **Malá Domaša** vníma konkurenčné prostredie iných obcí a blízkosť miest z hľadiska občanov, návštevníkov a investorov.

Občania

Čo sa týka občanov, obec realizuje projekty a aktivity ktoré prispievajú k zlepšovaniu kvality života obyvateľov. Sú to najmä aktivity v oblasti: školstva, kultúry a športu, sociálnych vecí, bývania a občianskej vybavenosti, cestovného ruchu, dopravnej a technickej infraštruktúry a životného prostredia.

Návštevníci

Väčšina návštevníkov obce využíva možnosť, ktoré poskytuje VN Malá Domaša a to hlavne pre možnosti širokej škály vodných športov v letných mesiacoch a turistiky počas všetkých ročných období. Okolité lesy sú plné húb a iných plodín pre ktoré sú hlavne počas hubárskej sezóny častým cieľom hubárov. Obec v spolupráci s obcou Malá Domaša plánuje postaviť na hladine Malej Domaše vodný vlek, ktorý by len pridal na atraktivnosti tohto územia.

Podnikatelia

Konkurenčné prostredie v oblasti vytvárania možností pre príchod investorov môžeme v obci považovať za vyhovujúce a to hlavne z dôvodu blízkosti okresného mesta Vranov nad Topľou a miest Humenné, Strážske resp. Stropkov a Svidník, kde sú vytvorené podmienky pre príchod investorov. Vranov nad Topľou je od obce vzdialený 18,4 km, Humenné 22,3 km, Strážske je vzdialené 21,4 km, Stropkov 29,5 km a Svidník 43,5 km. Krajské mesto Prešov je od obce vzdialený 49,8 km. Predstavitelia obce sa snažia všetkými dostupnými prostriedkami podporiť každú snahu obyvateľov obce o podnikanie respektíve príchod potenciálneho investora do obce s perspektívou vytvorenia pracovného miesta.

Analýza väzieb územia

Mezopoloha obce je pomerne výhodná – obec leží v blízkosti viacerých centier zamestnanosti a terciárnej obslužnosti. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín miest (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné obec, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec predstavujú mestá Vranov nad Topľou (3b. skupina centier osídlenia), Prešov (1a. skupina) a Snina (4. skupina centier osídlenia).

Na základe podrobnej analýzy vonkajšieho prostredia pre spracovanie PRO obce **Malá Domaša** na roky 2024-2031 boli identifikované nasledovné výzvy a potenciály, resp. limity a problémy z vonkajšieho prostredia.

Výzvy a potenciál:

- Postupné oživenie ekonomiky a pracovného trhu,
- Investície z Plánu obnovy a odolnosti EÚ,
- Možnosti spolufinancovania rozvojových aktivít zo zdrojov EÚ a iných dotačných titulov,
- Trend presunu časti obyvateľstva z miest do okolitých vidieckych obcí s výhodnou polohou a dobrou dostupnosťou,
- Priaznivé podmienky na rozvoj pešej turistiky a cykloturistiky aj v okolitých obciach

Limity a problémy z vonkajšieho prostredia:

- Hospodárske a spoločenské dopady pandémie,
- Globálny trend starnutia obyvateľstva,
- Klimatické zmeny,
- Negatívne zmeny v životnom štýle,
- Narastajúci podiel individuálnej automobilovej dopravy a nedostatočné využívanie ekologických druhov dopravy (vrátane cyklistickej),
- Slabá podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie,
- Bariéry pri získavaní prostriedkov z fondov EÚ a iných dotačných titulov.

2.4. Strom výziev a problémov

S cieľom zvýšiť prehľadnosť je vhodné výzvy, potenciály, limity a problémy znázorniť v podobe stromu výziev a problémov vizualizujúceho ich hierarchiu:

Strom potenciálov a výziev:

- ❖ Výhodná geografická poloha a dobrá dopravná dostupnosť obce
- ❖ Pracovné príležitosti v dostupnej vzdialenosti
- ❖ Životné prostredie bez akútnych ekologických záťaží
- ❖ Existencia základnej občianskej vybavenosti – Proaktívne vedenie obce
- ❖ Podpora IBV
- ❖ Zavedený triedený zber odpadov
- ❖ Prírodné prostredie s predpokladmi pre rozvoj pešej a cyklistickej turistiky
- ❖ Vhodné prírodné a podnebné podmienky, ktoré nevytvárajú žiadne obmedzenia pre rozvoj obce v ľubovoľnom smere
- ❖ Dostatočné množstvo športových a kultúrno-spoločenských podujatí
- ❖ Existencia záujmových skupín (rôzne združenia a organizácie)

Strom problémov a limitov:

- ❖ Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov na rozvojové zámery obce
- ❖ Nedobudovaná environmentálna infraštruktúra
- ❖ Nevyhovujúci stav dopravnej infraštruktúry
- ❖ Nedostatočné reflektovanie na problematiku dopadov zmeny klímy
- ❖ Nevyhovujúci stav a kapacita niektorých obecných budov
- ❖ Malá miera využívania OZE
- ❖ Nevyhovujúci stav niektorých voľno-časových a oddychovo-rekreačných plôch
- ❖ Existencia nepriaznivých demografických tendencií: zvyšovanie poproduktívnej zložky obyvateľov
- ❖ Starnutie obyvateľstva
- ❖ Nedostatočné využívanie daností prírodného prostredia pre rozvoj pešej a cyklistickej turistiky

2.5. Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie

Analýza SWOT

Analýza SWOT patrí medzi základné nástroje strategického plánovania. Používa sa na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, ktoré sa týkajú danej oblasti. Ide o metódu, ktorá sumarizuje množstvo faktov a informácií o skúmanej oblasti. Analýza SWOT odpovedá na otázku: „Kde sa teraz nachádzame?“ Umožňuje urobiť prehľad východiskovej situácie pred formulovaním stratégie. Je to metóda založená na skúsenostiach odborníkov. Silné a slabé stránky pomenúvajú súčasný stav riešenej problematiky v samospráve z hľadiska vnútorných faktorov – čo je v súčasnosti v území pozitívne a negatívne. Príležitosti a ohrozenia vyjadrujú predpoklad vplyvu vonkajších faktorov na budúci rozvoj územia.

SWOT analýza - časť 1 Školstvo a vzdelávanie	
Silné stránky	Slabé stránky
• Dobrá dostupnosť MŠ, • Väčšina detí pokračuje v štúdiu na ZŠ, dobrá dostupnosť aj pre deti zo soc. znevýh. prostredia • Zlepšovanie materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu, zavedenie moderných didaktických pomôcok • Vzdelávanie a rozvoj zamestnancov • Ochota pedagógov vzdelávať sa a rozvíjať svoje zručnosti • Využívanie alternatívnych prvkov vo výchovno-vzdelávacom procese	• Nedostatočná kapacita MŠ, • Nedostatočná priestorová kapacita materských škôl, • Nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich rekonštrukciu, vybavenie • Vysoké energetická náročnosť niektorých budov – materská školy, • Rekonštrukcia škôl, zníženie energetickej náročnosti budov • Zastaranosť časti didaktických pomôcok a materiálno - technického vybavenia škôl, nedostatočný počet moderných učební a učebných pomôcok
Príležitosti	Ohrozenia
• Ďalší rozvoj informatizácie v spoločnosti a jeho uplatnenie vo vzdelávacom procese • Ďalšie vzdelávanie zamestnancov školstva • Získanie finančných prostriedkov z rôznych fondov, dotácií, ŠR, sponzorov • Zvyšovanie kvality vzdelávania pedagógov • Využívanie školských zariadení a areálov škôl počas prázdnin,	• Pokles počtu detí a žiakov na školách • Pretrvávajúci nedostatok financií v rezorte školstva • Neustále legislatívne zmeny nosných právnych predpisov • Zvyšovanie nákladov na prevádzku škôl a školských zariadení, nárast cien energií (znižovanie počtu žiakov a následne zdrojov financovania)

SWOT analýza 2 Sociálna oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
- kultúrne pamiatky a pietne miesta v obci - materská škola a zrekonštruovaná budova obecného úradu - tradícia kultúrno-spoločenských podujatí - tradícia športových podujatí - pripravené projektové zámery (projektová dokumentácia) - posilňovňa v budove obecného úradu - Aktivačné činnosti organizované obcou - Aktivity samosprávy v oblasti pomoci ohrozenej cieľovej skupine: organizovanie verejnoprospešných prác pre získanie pracovných návykov	- absencia multifunkčného športového ihriska - a amfiteátra - nedostatočný počet kultúrno-spoločenských podujatí - nedostatočne vybavená materská škola - nepripravené projektové zámery (projektová dokumentácia) - nezrekonštruované kultúrne pamiatky a pietne miesta - zastarané vybavenie posilňovne - Obec nemá zriadenú opatrovateľskú činnosť - Neexistencia zariadenia sociálnych služieb na zabezpečovanie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb pre dospelých (napr. nízkoprahové denné centrum), na podporu rodiny s deťmi (napr. nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu) - Chýbajúce špecializované sociálne zariadenia a podporné služby (napr. stredisko osobnej hygieny) - Chýbajúce zariadenie s opatrovateľskou službou - Chýbajúce jasle (zariadenie pre deti do 3 rokov veku) - Chýbajúci monitorovací a signalizačný systém na privolanie pomoci,
Príležitosti	Ohrozenia
Sociálne služby - propagácia spoločensko-kultúrnych podujatí v obci - atraktivita vidieckeho bývania v obci zvyšujúca počet obyvateľov - príprava a realizácia projektov zo štrukturálnych fondov EÚ - podpora kultúry, vzdelávania, športu podnikateľskými subjektmi a sponzormi - spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami (MAS, mikroregióny, občianske združenia, cezhraničná spolupráca atď.) - rekonštrukcia kultúrnych pamiatok a pietnych miest - rekonštrukcia a výstavba športového ihriska a amfiteátra - Rozvoj terénnych sociálnych prác	Sociálne služby - demografický vývoj obyvateľstva - nedostatočný systém financovania kultúry a športu - pokračovanie trendu pasívneho spôsobu života u obyvateľov - zhoršujúci sa zdravotný stav populácie - pretrvávajúci nedostatok financií v rezorte kultúry a športu - odchod mladých ľudí za prácou do iných miest a zahraničia - administratívne zaťažujúce podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov - Nedostatok financií v sociálnej oblasti, nedostatočná podpora sociálnych služieb zo strany PSK a štátu

• Využitie fondov EÚ na financovanie opatrovateľskej služby a na zriadzovanie nových sociálnych zariadení na komunitnej úrovni • Spolupráca obce v sociálnej oblasti s PSK, MVO, inými samosprávami a ďalšími domácimi a zahraničnými organizáciami • Zriadenie nových sociálnych služieb na komunitnej úrovni • Záujem o dobrovoľníctvo v sociálnej oblasti • Rozvoj nových druhov a foriem sociálnych služieb (napr. zariadenie s opatrovateľskou službou)	• Nárast počtu obyvateľov vyžadujúcich sociálne služby (starnutie populácie, zhoršenie ekonomickej situácie, MRK) • Migračné saldo, odchod kvalifikovanej pracovnej sily
--	---

SWOT analýza 3 Kultúra, kultúrne dedičstvo, spoločenský život a medzinárodná spolupráca	
Silné stránky	Slabé stránky
• Pestré multikultúrne dedičstvo regiónu • Koncentrácia kultúrneho dedičstva v oblasti tradičnej ľudovej kultúry v regióne • Podpora kultúry zo strany obce: poskytovanie financií pre inštitúcie, organizovanie podujatí obcou, koordinácia podujatí v obci, niektoré kultúrne objekty v majetku obce, rekonštrukcia kultúrnych objektov vo vlastníctve obce • Záujem obyvateľov o kultúru, návštevnosť podujatí	• Nedostatočné financovanie kultúry • Nedostatočné využívanie pamiatkových objektov na kultúrne účely, nedostatočné previazanie kultúry a CR • Nepriaznivý technický stav kultúrneho domu (energetická náročnosť) • Chýbajúce zázemie pre organizovanie kultúrno-spoločenských aktivít väčšieho rozsahu • Pretrvávajúci deficit vo financovaní kultúry, s tým spojený úpadok kultúry (infraštruktúry, inštitúcií, tvorby, zdrojov)
Príležitosti	Ohrozenia
• Využitie fondov EÚ na rekonštrukciu pamiatkových objektov, kultúrnych objektov, verejných zón, • Spolupráca inštitúcií pôsobiacich v oblasti kultúry a cestovného ruchu, • Využitie trendov a dobrých skúseností zo zahraničia • Potenciál využitia kultúrneho dedičstva ako zázemia pre kultúru	• Strata záujmu o kultúru • Vysoká cena produkcie kultúrnych a spoločenských podujatí • Prílišný dôraz na finančnú efektívnosť kultúrnych inštitúcií, následná komercializácia kultúry a zníženie kvality kultúrnej produkcie, • Neúmerné podriaďovanie sa požiadavkám trhu • Poddimezovanie kultúry

SWOT analýza 4 Šport	
Silné stránky	Slabé stránky
• organizovanie športových a pohybových podujatí • kvalitné materiálo-technické zabezpečenie športovísk • podpora športových klubov v obci • existencia vhodných plôch na výstavbu športovísk	• absencia športových klubov v obci • opotrebovanosť športovísk • nevyhovujúci technický stav športovísk • malá ponuka možností na športovanie • neochota obyvateľov spolupodieľať sa na ochrane a údržbe športovísk a ich okolia • nedostatočne využívané prírodné zdroje na oddych • nezáujem podnikateľských subjektov o podporu športu • chýbajúca sieť cyklotrás • málo možností pre športové aktivity dospelých
Príležitosti	Ohrozenia
• možnosti získania finančných prostriedkov z externých zdrojov (eurofondy, granty, prostriedky z mestského rozpočtu) • vytváranie partnerstiev susedných obcí k budovaniu cykloturistických chodníkov a cyklotrás • vytváranie partnerstiev susedných obcí k organizovaniu spoločných športových súťaží, podujatí a pod. • zlepšenie spolupráce mládežníckeho a dospelého športu • angažovanie existujúcej aj novej športovej verejnosti • väčší záujem o športové aktivity po prekonaní pandémie COVID-19 • prvky smart city v oblasti športu (nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systém automatickej požičovne bicyklov, mobilné aplikácie pre cyklodopravu) • vhodné prírodné podmienky pre rozvoj zimných a letných športov • Podpora talentov v oblasti športu	• nedostatočné financovanie športu, talentovanej mládeže a detí zo strany štátu • neexistencia doplnkových zdrojov financovania • nedostatočný rozvoj športovej mládeže a detí • vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...) • klesajúci záujem o športovanie a pohyb v dôsledku digitalizácie a zmeny priorit u detí a mládeže • nárast zdravotných problémov detí a mládeže • nárast sociálnej ohrozenosti mládeže • chýbajúce verejne prístupné športoviská pre návštevníkov obce

SWOT analýza 5 Životné prostredie	
Silné stránky	Slabé stránky
• Blízkosť chránených území, • Prírodné chránené územia • Narastajúci objem separovaného odpadu, separuje sa : papier, plasty, sklo, nebezpečný odpad • Materiálové zhodnocovanie zložiek komunálneho odpadu (predovšetkým papier, sklo, plasty) • Klesajúci trend vzniku odpadov, vysoký podiel separovaného odpadu	• Nedostatok parkov, rekreačných zariadení, prírodných oddychových zón • Nevyužívanie obnoviteľných, alternatívnych zdrojov energie
Príležitosti	Ohrozenia
• Dôkladne vykonávané kompetencie subjektov verejnej a štátnej správy na úseku ŽP • Zintenzívnenie separácie odpadu prostredníctvom vzdelávacích aktivít • Podpora aktivít z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev • Inovácie v oblasti tvorby a ochrany ŽP • Zmena legislatívy v oblasti zodpovednosti za vytváranie a odstraňovanie čiernych skládok • Investície do environmentálnej výchovy a vzdelávania • Zefektívnenie systému triedeného zberu komunálnych odpadov	• Prírodné katastrofy (zosuv, povodne) • Zmena klimatických podmienok spolu s dôsledkami • Nedostatočne riešené protipovodňové opatrenia

SWOT analýza 6 Technická infraštruktúra	
Silné stránky	Slabé stránky
Dopravná infraštruktúra - Zabezpečenie dopravy a spojenia s okolitými obcami, mestami prostredníctvom SAD, - Blízkosť letiska Košice a Poprad s fungujúcim autobusovým prepojením - Dostatočný počet spojov - takmer úplne vybudované miestne komunikácie Technická infraštruktúra - vybudovaná plynofikácia (100% pokrytie obce) - vybudovaná elektrická sieť (100%) - vybudované a zrekonštruované verejné osvetlenie (100%) - pokrytie signálom operátorov - vybudovaná sieť miestneho rozhlasu pre informovanie obyvateľov obce - Plynom zásobené celé územie - Postupná modernizácia verejného osvetlenia Bývanie - Dostatočná kapacita IS pre rozvoj obce, - Okolie bytových zón: vysoký podiel zelene v obci a okolí - Rekonštrukcia verejných priestranstiev Občianska vybavenosť - Vybavenosť: obchody a služby (aj budovanie nových prevádzok obchodu a služieb súkromnými investormi), - Viaceré objekty občianskej vybavenosti vo vlastníctve obce, zhodnocovanie majetku obce rekonštrukciou objektov občianskej vybavenosti - Realizácia bezbariérových úprav niektorých objektov a komunikácií Bezpečnosť a poriadok - čiastočne zrealizované protipovodňové opatrenia	Dopravná infraštruktúra - Vedenie dopravy cez centrum obce - Nedostatočné parkovacie plochy, chýbajúce záchytné parkovisko - Chýbajúce vybudované chodníky - Chýbajúce vybudované cyklochodníky, cyklotrasy - Chýbajúce projekčné riešenia na obecné cyklotrasy - chýbajúca časť miestnych komunikácií Technická infraštruktúra - neexistujúca kanalizácia - nedobudovaný vodovod, absencia vodojemu - chýbajúca ČOV - nedostatočné zdroje pitnej vody - Neexistuje dažďová kanalizácia - Nie je zabezpečený samostatný systém odvádzania vôd z povrchového toku - neexistujúca možnosť napojenia na optické siete - Nutná modernizácia zariadení na monitoring kamerovým systémom Bývanie - Zastaranosť inžinierskych sietí, nedostatok financií na ich rekonštrukciu - Nedostatok oddychových a pohybových zón - Chýbajúce chodníky v lokalitách pri obytných domoch, v obytných častiach - Nedostatočná príprava nových areálov rodinných a bytových domov - Nedostatočná príprava lokalít na výstavbu bytov nižšieho štandardu Občianska vybavenosť - Zlá dostupnosť cintorínov, hlavne pre starších obyvateľov Bezpečnosť a poriadok - Nedostatočne vyriešená protipovodňová ochrana Moderné technológie - Zvyšujúci sa počet motorových vozidiel a zvýšená dopravná záťaž v dôsledku tranzitnej dopravy;

	• Zvyšovanie znečisťovania ovzdušia automobilovou dopravou; • Pomalé zavádzanie moderných informačných systémov pre zvýšenie bezpečnosti v meste a nedostatočná podpora pri realizácii bezpečnosti na verejných priestranstvách; • Nedostatok finančných zdrojov na zlepšovanie stavu životného prostredia; • Rozhodovacie procesy v relevantných oblastiach vo väčšine prípadov neprebiehajú na základe reálnych zozbieraných dát v čase.
Príležitosti	Ohrozenia
Technická infraštruktúra • Podpora investícií z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev • Inovácie (finančne dostupné) v oblasti TI • Využívanie obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie v obci • Rozširovanie e- služieb v SR • Rozširovanie cintorína • Zavedenie kamerového systému Dopravná infraštruktúra • Dopracovanie regulácie parkovania v obci • Budovanie záchytných parkovísk • Uskutočňovanie výmeny povrchov ciest • Spracovávanie projektových dokumentácií cyklistických trás Moderné technológie • sprístupňovanie informácií v reálnom čase cestujúcim, dopravcom, používateľom komunikácií a parkovacích miest; • posúdenie stupňa vyťaženia dopravnej infraštruktúry v priestore a v čase; • posúdenie jednotlivých miest v kontexte s okolím, teda alternatívnymi obchádzkovými trasami a ich vyťažením; • rozhodnutie o rozvoji a budovaní dopravnej infraštruktúry a parkovísk; Bývanie a služby občanom • Revitalizácia zelene v obytných priestoroch, rozširovanie verejnej zelene, • Povinná energetická certifikácia objektov	Technická infraštruktúra • Zmena klimatických podmienok spolu s dôsledkami na stave TI • Prírodné katastrofy (zosuv, povodne) Dopravná infraštruktúra • Nedostatok financií na rekonštrukciu dopravnej infraštruktúry, Inžinierskych sietí, technickej infraštruktúry • Neustále sa zvyšujúci počet automobilov • Nevysporiadané majetkovo-právne vzťahy v súvislosti s výstavbou cyklochodníkov, cyklotrás Bývanie a služby občanom Proces starnutia obyvateľstva, pokles pôrodnosti a nízky podiel detskej zložky

• Možnosť čerpať financie na rozvoj bývania (dotácie a úverové programy zo štátneho rozpočtu a z fondov EÚ), na komunitné aktivity pre úpravu okolia, zelene , na opravu systematických chýb obytných domov (výhodné pôžičky a granty zo ŠFRB) a na znižovanie energetickej náročnosti domov • Budovanie zelených parkovísk	
--	--

SWOT analýza 7 Ekonomický rozvoj	
Silné stránky	Slabé stránky
Aktivity samosprávy v oblasti podnikania: - Dobre hospodáriace obec - Spracované aktuálne rozvojové dokumenty obce (PRO) - Príprava ÚPD pre rozvojové lokality, - Nízke miestne dane a poplatky pre podnikateľov Trh práce: - Priaznivá vzdelanostná úroveň obyvateľstva v obci 67,67 % obyvateľov obce je ekonomicky aktívnych - Tzv. lacná pracovná sila - potenciál prílevu investorov Pôsobenie podnikateľských subjektov: - Rozvinuté malé a stredné podnikanie ,	- Chýbajúci územný plán obce - Nedostatočná podpora podnikania v obci - Dopravná infraštruktúra nepostačujúca na prilákanie nových investorov - Nedostatočná propagácia obce navonok, obce ako územia vhodného pre investovanie, nevypracované komplexné investorské portfólio - Nevyužívanie spoločnej propagácie obce a podnikov - Nedostatok motivácie pre začínajúcich podnikateľov Trh práce: - Pokles obyvateľov v predproduktívnom veku Problémy trhu práce: - Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre moderné technológie, - Ťažké uplatnenie znevýhodnených skupín obyvateľov (starší občania nad 50 rokov, absolventi škôl, občania so zmenenou pracovnou schopnosťou, občania s nízkou úrovňou vzdelania a dlhodobou nezamestnanosťou) - Nevhodná štruktúra profesii na trhu - Nefungujúci systém celoživotného vzdelávania - Štruktúra študijných učebných odborov nevyhovuje požiadavkám trhu práce - Nedostatočné možnosti získania potrebnej praxe pre absolventov Nedostatočná infraštruktúra pre podnikanie: - Neexistujúca inštitúcia združujúca podnikateľské subjekty Problémy podnikateľských subjektov: - Nízka konkurencieschopnosť výroby - Malý počet investícií pre výrobu v obci Nedostatočné podnikateľské prostredie: - Nedostatok investičného kapitálu a vlastných zdrojov v podnikoch
Priležitosti	Ohrozenia
Využitie finančných prostriedkov z fondov EÚ pri riešení problémov zamestnávania ohrozených skupín	Odchod kvalifikovanej pracovnej sily z obce do ekonomicky vyspelejších regiónov SR a do zahraničia

• Aktivity ÚPSVaR v oblasti rekvalifikačných kurzov, sprostredkovania zamestnania a poskytovania informácií, tiež udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných • Zvyšovanie flexibility trhu práce, • Rozvoj domácich technologicky orientovaných firiem, ktoré budú tvorcami pracovných miest v budúcnosti, • Rozvoj high-tech sektora, rozvoj informačných technológií v priemysle a službách môže spôsobiť lepší prístup k informáciám (poradenstvo, vzdelanie, zamestnanie) • Vytváranie partnerstiev, sietí a klastrov podporujúcich inovačný rozvoj (najmä pre stavebný a odevný klaster) • Možnosť intenzívnej medzinárodnej spolupráce v oblasti VaV • Smerovanie politík EÚ (podpora výskumu, vývoja, rozvoja inovácií, informačných technológií, ...) • Vytvorenie priaznivých podmienok pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov • Realizácia aktivít a vytvorenie priestorov na podporu miestnych remeselníkov, podnikateľských subjektov s cieľom prezentácie ich výrobkov, výstupov • Zvýšenie výstavby nájomných domov pre prilákanie mladých rodín so zamestnanými rodičmi, ktorí by dochádzali za prácou do iných miest (lacnejšie nájomné bývanie by bolo motiváciou sa sem prisťahovať, tým pádom sa zvýši zamestnanosť, príjmy do rozpočtu a súčasne aj kúpyschopnosť obyvateľstva)	• Nepriaznivý demografický vývoj (prognóza mierneho poklesu počtu obyvateľov a výrazného starnutia obyvateľstva) • Nadbytok absolventov vyštudovaných v odboroch, o ktoré nie je na trhu práce záujem • Pretrvávajúce nezájmu o technické vzdelanie • Vyšší dopyt zamestnávateľov po pracovnej sile s nižším vekom, ktorá je flexibilnejšia, mobilnejšia, s fyzickou silou a vyšším výkonom - najmä v robotníckych profesiách • Nezájem investorov • Nízka kúpna sila a nezabezpečenie odbytu výrobkov, • Nedostatočný, neprehľadný a komplikovaný systém podpory MSP zo strany štátu (množstvo aktérov, zložité väzby), vysoké odvodové zaťaženie • Vývoz domácich prírodných surovín do zahraničia namiesto výroby produktov s vyššou pridanou hodnotou • Inflácia, z toho plynúca Recesia a zvyšujúca sa Nezamestnanosť • Nestabilná politická situácia, Pandémia, Vojenský konflikt, Utečenecká kríza zo susedného štátu.
--	--

SWOT analýza 8 Cestovný ruch	
Silné stránky	Slabé stránky
- Atraktívne prírodné prostredie v okolí (chránené územia, chránené druhy fauny a flóry, poľovníctvo) - existencia obecnej chaty - Prírodné danosti územia - Výhodná geografická poloha a prírodný potenciál - Tradícia usporadúvania kultúrno-spoločenských akcií - Atrakcie v obci a okolí - Fungujúca spolupráca na nadregionálnej úrovni - Ponuka turistických zaujímavostí a podujatí v meste a okolí - Fungujúce privátne ubytovanie v okolí - Existujúce kapacity na zriadenie ubytovania - Záujem obce o rozvoj CR	- Nedostatočné využívanie potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu - Nedostatok nemotorizovaných trás - Chýbajúca vybudovaná cyklotrasa v súlade s Kostrovou sieťou PSK - Nedobudované letné a zimné rekreačné areály/oddychové zóny v meste a okolí - Nedostatočné využitie možností kultúrno-poznávacieho CR - Chýbajúce náučné chodníky - Nedostatočná doplnková ponuka služieb cestovného ruchu - Nedostatočné využívanie kultúrneho a prírodného potenciálu, tradícií pre rozvoj cestovného ruchu, - Chýbajúce propagačné materiály v slovenskom a cudzích jazykoch pre rôzne cieľové skupiny, inzercia v magazínoch a internetových portáloch CR - Nezáujem domácich obyvateľov o propagáciu vlastného územia - Neatraktívna prezentácia a forma podujatí, chýbajú animačné programy - Chýba komplexná ponuka služieb a produktov cestovného ruchu v regióne pre rôzne cieľové skupiny návštevníkov, vrátane služieb vyššieho štandardu a zážitkových akcií pre rodiny s deťmi - Neatraktívne služby (oddychové miesta, sociálno-hygienické zariadenia), - Nevybudovaný integrovaný informačný systém cestovného ruchu (nedostatočné priestorové označenie, neprepojené informácie a rezervácie, slabo zmapované informačné objekty,) - Obmedzené možnosti samosprávy pri priamom manažmente cestovného ruchu - Chýba jednotná vizuálna identita obce pri komunikácii s turistami, - Nedostatočné turistické značenie v obci
Príležitosti	Ohrozenia
- Propagácia obce - Výstavba prístrešku pre turistov (Balážová) - rekonštrukcia obecnej chaty a podpora vybavenia obecnej firmy - Poloha obce	- Nedobudovaná dopravná infraštruktúra, - Nižší záujem zahraničnej tradičnej klientely z okolitých krajín (Poľsko, Maďarsko, Česko) vplyvom hospodárskej krízy,

• Nové trendy v prístupe k oddychu, využívaní dovoleníek (viac kratších dovoleníek a predĺžených víkendov za rok, wellness, spoločné aktívne využívanie voľného času rodín, gurmánstvo, zdravý životný štýl a pod.) • Zvýšený záujem Slovákov o domácu a lacnejšiu turistiku v čase krízy, o poznávanie miestnej kultúry a tradícií, • Dobudovanie Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu (NUTIS), s prepojením na TIC miest • Blízkosť a možná spolupráca s okolitými atraktívnymi regiónmi • Využitie partnerstiev na regionálnom, medziregionálnom alebo záujmovom princípe • Využitie informačných technológií pre rozvoj cestovného ruchu • Podpora investícií z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev	• Zníženie záujmu domácej klientely (turistov a občanov) o služby ubytovania a stravovania v čase krízy (rýchly rast cien produktov a služieb) • Pokračujúci odchod kvalifikovanej pracovnej sily z obce
---	---

3 Rozvojová stratégia

3.1 Vízia rozvoja a hlavný cieľ

Strategická časť je postavená na hierarchii prijatých tvrdení o budúcom stave obce, a to od všeobecnej predstavy v podobe vízie po čiastkové špecifické ciele zaoberajúce sa parciálnymi oblasťami. Celý hierarchický systém stratégie vychádza jednak zo záverov analytického skúmania a jednak z možností, potenciálu a vnútorných zdrojov obce. Je založený na predpoklade maximálneho využitia ľudských a technologických zdrojov a primeraného a udržateľného využitia prírodných a kultúrno-historických zdrojov. Vytvára priestor pre participáciu, tvorbu partnerstiev a reťazcov a počíta s využívaním najnovších poznatkov, prístupov a technológií.

Vízia a Strategické ciele definujú jasné smerovanie úsilia a kompetencií mesta a sociálno-ekonomických partnerov v dlhodobom horizonte. Ide o formuláciu predstavy o budúcnosti mesta, kvality života jeho obyvateľov, prírodného prostredia, ekonomiky, na ktorej sa všetky participujúce subjekty a aktéri zhodli a osvojili si ju.

Vízia obce je v súlade s víziou rozvoja Prešovského kraja do roku 2030 a je v súlade taktiež s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska, ktorá vytvára jasnú predstavu, že v roku 2030 „Slovensko sú ľudia a regióny pre ich spokojný a plnohodnotný život“. Vízia rozvoja Prešovského kraja do roku 2030: Prešovský kraj – región poskytujúci svojim obyvateľom rovné šance a všestranné možnosti rozvoja, rozumne využívajúci svoj vnútorný potenciál pri podpore regionálnej ekonomiky s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov

Vychádzajúc zo záverov analytického zisťovania stavu jednotlivých oblastí a potrieb územia obce je na mieste konštatácia hlavného problému, ktorý zasahuje do všetkých aspektov života obyvateľov. Je ním relatívne „Nízka atraktivita územia pre obyvateľov a pre potenciálnych investorov“, čo ovplyvňuje demografický vývoj územia, dostupnosť kvalitných ľudských zdrojov v oblasti poskytovania služieb, v podnikateľskom sektore vyžadujúcom si rýchle prispôbovanie sa trendom, inovatívnym prístupom, digitalizácii, automatizácii či robotizácii. Atraktivita územia spočíva aj vo vybavení územia dopravnou a ostatnou technickou infraštruktúrou, pričom územie mesta v tejto oblasti vykazuje neuspokojivý stav s dopadom na kvalitu života obyvateľov a na malý záujem investorov o rozvoj svojej činnosti na území mesta.

VÍZIA

**„SMART a atraktívne miesto pre život, oddych, šport a kultúru
s rozvíjajúcim sa cestovným ruchom“**

Hlavný cieľ:

**Vytvárať podmienky pre vyvážený udržateľný rozvoj obce a zvyšovanie kvality
života jeho obyvateľov i návštevníkov**

Obec **Malá Domaša** smeruje všetko úsilie do všestranného rozvoja svojho územia, zvlášť reflektuje potreby svojich obyvateľov. Toto poslanie sa v svojej komplexnosti premieta do hlavného cieľa PRO, ktorý vytvára základ systému priorit, strategických a špecifických cieľov.

Hlavný cieľ tak agreguje všetky úrovne stratégie a všetky oblasti rozvoja obce (inovatívna a konkurencieschopná ekonomika, trh práce, zamestnanosť, cestovný ruch, sociálna oblasť, školstvo, kultúra, šport, zdravotníctvo, udržateľná doprava a energetika, životné prostredie a zmena klímy, dekarbonizácia) s dopadom na kvalitu života jeho obyvateľov.

3.2 Štruktúra priorít a ich väzby

Strategická časť dokumentu stanovuje prioritné oblasti rozvoja obce **Malá Domaša**, ktoré sú následne rozpracované na úroveň špecifických cieľov, ktoré sa dosiahnu realizáciou jednotlivých opatrení prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov.

Rozvojová stratégia je členená do tematických oblastí – 3 hlavných priorít, ktoré tvoria zastrešenie strategických a špecifických cieľov a implementačný mechanizmus PRO. Priorita je vnímaná ako oblasť, do ktorej je potrebné smerovať investície a opatrenia, ktoré povedú k eliminácii identifikovaných nedostatkov/problémov, pomôžu zlepšiť situáciu a prinesú rozvoj danej oblasti. Priority nadväzujú aj na ciele Politiky súdržnosti EÚ, Agendy 2030, Partnerskej dohody, OP Slovensko, PHSR PSK a na iné strategické dokumenty.

Stratégia je stanovená na časové obdobie do roku 2030.

3.3. Systém cieľov, ich súvislosti, indikátorov a strom cieľov

1. Rozvojová stratégia				
Hlavný cieľ: Vytvárať podmienky pre vyvážený udržateľný rozvoj obce a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov i návštevníkov				
Priorita 1. Environmentálna Zabezpečiť ochranu životného prostredia vo všetkých jeho zložkách, hospodárne využívanie prírodných zdrojov a efektívne nakladanie s energiou.		Priorita 2. Sociálna Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej občianskej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunít.	Priorita 3. Hospodárska Zabezpečiť inovatívne a efektívne zhodnocovanie zdrojov, kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru, rozvoj občianskej spoločnosti a právneho štátu, priblíženie správy vecí verejných občanom a sociálna inklúzia a dostupné, kvalitné a efektívne služby s dôrazom na cestovný ruch a prílev investorov.	
Strategický cieľ 1.1. VYTVORIŤ UDRŽATEĽNÝ MODEL ROZVOJA DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A UDRŽATEĽNEJ ENERGETIKY	Strategický cieľ 1.2. ZLEPŠIŤ STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ADAPTOVAŤ SA NA ZMENU KLÍMY	Strategický cieľ 2.1. ZLEPŠIŤ ZDRAVIE OBYVATEĽOV, ZVÝŠIŤ ICH BEZPEČNOSŤ A BUDOVAŤ INKLUZÍVNU A VZDELANÚ OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ	Strategický cieľ 3.1. ZVÝŠIŤ EKONOMICKÚ VÝKONNOSŤ S DÔRAZOM NA INOVATÍVNOSŤ A UDRŽATEĽNOSŤ PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA A TRHU PRÁCE	Strategický cieľ 3.2 PODPORIŤ ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU A KULTÚRY
Špecifický cieľ 1.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom	Špecifický cieľ 1.2.1. Zvýšiť adaptabilitu územia na zmeny klímy	Špecifický cieľ 2.1.1. Podporovať rozvoj športovej infraštruktúry a zdravého	Špecifický cieľ 3.1.1. Podporiť výskum, vývoj a inovácie a zrýchliť digitalizáciu a inovácie	Špecifický cieľ 3.2.1. Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru

výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry		životného štýlu obyvateľov		cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení
Špecifický cieľ 1.1.2. Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov	Špecifický cieľ 1.2.2. Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov, recyklácie a podpora predchádzania vzniku odpadov	Špecifický cieľ 2.1.2. Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením	Špecifický cieľ 3.1.2. Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť obce pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí	Špecifický cieľ 3.2.2. Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života
	Špecifický cieľ 1.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek	Špecifický cieľ 2.1.3. Zvýšiť bezpečnosť a ochranu životov a zdravia obyvateľov obce a ich majetku	Špecifický cieľ 3.1.3. Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce (dostupné a kvalitné bývanie)	Špecifický cieľ 3.2.3. Zvýšiť úroveň cezhraničnej spolupráce
	Špecifický cieľ 1.2.4. Zlepšiť environmentálne aspekty v meste	Špecifický cieľ 2.1.4. Zabezpečiť modernizáciu a skvalitnenie výchovno - vzdelávacieho procesu v školských a predškolských zariadeniach		

Strategické ciele prihlasujú na ciele politiky súdržnosti uvedené v dokumente Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti a tým je zabezpečená ich komplementárnosť s rámcom pre regionálny rozvoj v SR, ktorý bude možné finančne podporiť z prostriedkov EÚ.

Strategické ciele rátajú s využívaním zdrojov financovania:

- z vlastných zdrojov,
- zo štátneho rozpočtu,
- zo zdrojov EÚ
- a iných zdrojov.

3.4.Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PRO

Pri tvorbe jednotlivých častí Plánu boli rešpektované princípy, ktoré sú premietnuté naprieč celou stratégiou a odrážajú celospoločenské požiadavky pre zodpovedný prístup samospráv k rozvoju svojho územia. Strategický dokument a prístup pre dosiahnutie vízie, hlavného cieľa, priorít a špecifických cieľov sú založené na prepojení/integrovaní nasledovného:

- využitie najnovších poznatkov, prístupov, technológií,
- využitie spolupráce medzi sociálno–ekonomickými partnermi,
- maximalizácia využitia vnútorných zdrojov (ľudské, prírodné, kultúrne, materiálne, finančne, organizačne a inštitucionálne a na ich jedinečnosti, i odolnosti),
- zabezpečovanie efektivity a udržateľnosti rozvojom adaptačných schopností a flexibility v dynamicky sa meniacich a ťažko predvídateľných podmienkach.

Implementačná (programová) časť PRO integruje infraštruktúrne riešenia s mäkkými organizačnými, inštitucionálnymi a sociálnymi inováciami a generuje systém nástrojov (opatrenia, aktivity, programy a projekty) pre plnenie stratégie:

- inštitucionálne a organizačné,
- informačné a vzdelávacie,
- investičné,
- finančné,
- programy a projekty verejného i súkromného sektora, vrátane integrovaných projektových balíkov a integrovaných projektových investícií.

3.5.Partneri pre implementáciu PRO a stratégia ich zapojenia

Podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, PRO sa vypracúva pri uplatnení partnerstva. Ďalej podľa § 2 písm. g) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov partnerstvo je forma spolupráce medzi sociálnoekonomickými partnermi, ktorí zabezpečujú hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj alebo územný rozvoj dotknutého regiónu s ohľadom na udržateľný rozvoj. Sociálno-ekonomický partner je akákoľvek osoba, skupina osôb alebo inštitúcia, ktorá má záujem na tvorbe alebo implementácii PRO, ktorá by mohla byť tvorbou alebo implementáciou stratégie potenciálne ovplyvnená (dotknutá, zasiahnutá) alebo môže tvorbu, schválenie alebo implementáciu stratégie ovplyvniť.

Sociálno-ekonomickí partneri:

- Verejnosť a dotknutá verejnosť, ktorá má záujem alebo môže mať záujem o prípravu PRO pred jeho schválením. Medzi dotknutú verejnosť patria fyzické osoby staršie ako 18 rokov, právnické osoby a občianske iniciatívy tvorené fyzickými osobami staršími ako 18 rokov. Táto dotknutá verejnosť má právo zúčastniť sa prípravy a posudzovania vplyvov PRO, a to až do jeho schválenia, vrátane práva podať písomne stanovisko, zúčastniť sa na konzultáciách a verejnom prerokovaní PRO.
- Aktéri rozvoja obce - subjekty (fyzické a právnické osoby), ktoré zohrávajú akúkoľvek úlohu v rozvoji mesta bez ohľadu na ich participáciu a záujme o účasť na procese rozhodovania, tvorby PRO a jeho implementácii.

4. Implementačný plán a plán monitorovania

4.1. Nástroje/opatrenia/aktivity na implementáciu stratégie

Strategický cieľ 1.1. VYTVORIŤ UDRŽATEĽNÝ MODEL ROZVOJA DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A UDRŽATEĽNEJ ENERGETIKY

Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ			
1.1.1.	Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 2 – Ekologickejšia Európa Priorita 2P3 Udržateľná mestská mobilita - Špecifický cieľ RSO2.8 Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka CP3- Prepojenejšia Európa Priorita 3P1 Doprava - Špecifický cieľ RSO3.1 Rozvoj inteligentnej, bezpečnej, udržateľnej a intermodálnej TEN-T odolnej proti zmene klímy - Špecifický cieľ RSO3.2 Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility - Plán obnovy a odolnosti SR KOMPONENT 3 – Udržateľná doprava		
Partneri	PSK, SÚC, NDS, SSC, samosprávy, podnikateľské subjekty (dopravné spoločnosti) a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.1.1	Strategické plánovanie rozvoja dopravy na území mesta s využitím SMART nástrojov, digitálnych a informačných systémov pri plánovaní, organizovaní a riadení procesov v doprave	Počet opatrení pri plánovaní, organizovaní a riadení procesov v doprave	2
Aktivity			
	Zabezpečiť zber, vyhodnocovanie a využívanie dát v kontexte rozvoja inteligentnej mobility		
	Zabezpečiť dopravné prieskumy pre potreby plánovania, organizovania a riadenia procesov v doprave		
	Vypracovať a aktualizovať strategické plány udržateľného rozvoja dopravy na úrovni obce		
	Vytvoriť SMART nástroj pre zisťovanie potrieb cestujúcej verejnosti a definovanie potrieb		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa

1.1.1.2	Podpora zavádzania efektívnych a ekologických alternatívnych foriem prepravy osôb	Počet nových prvkov infraštruktúry ekologickej dopravy	2
Aktivity			
	Podporiť budovanie infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy = výstavba cyklistickej infraštruktúry		
	Rozširovať siete pre nemotorovú dopravu (pešiu a cyklodopravu), cyklistické chodníky a doplnkovú infraštruktúru pri tvorbe a revitalizácii multifunkčných verejných priestorov = tvorba a revitalizácia multifunkčných verejných priestorov, rozširovanie a modernizácie siete chodníkov a cyklistických komunikácií, zdieľaných chodníkov, cyklopruhov ciest s upokojenou dopravou, = investície do systémov zdieľaných bicyklov (bikesharing), do odstavných zariadení pre bicykle/cyklostojanov, do drobnej infraštruktúry a príslušenstva cyklistických komunikácií, ako aj do získavania dát potrebných pre rozhodovanie a monitoring		
	Zvyšovať povedomie o cyklodoprave a pešej doprave a prispievať k jej popularizácii = kampane na informovanie verejnosti o prínosoch cyklodopravy		
	Podporiť budovanie infraštruktúry pre alternatívne pohony = ultrarýchle nabíjacie body pre elektromobily/ hybridné automobily a vodíkové plniace stanice		
	Realizovať dopravné investície v súlade s požiadavkami ochrany prírody a zmeny klímy, manažmentu dažďovej vody = koridory, zvyšovanie podielu zelene atď.		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.1.3	Podpora rozvoja ekologickej verejnej osobnej železničnej dopravy a nadväznej prímestskej a mestskej dopravy	Počet opatrení pre rozvoj ekologickej verejnej osobnej železničnej dopravy	1
Aktivity			
	Podporiť zvýšenie ponuky spojov osobnej železničnej dopravy a nadväznej prímestskej a mestskej dopravy		
	Podporiť modernizáciu a rozvoj železničnej infraštruktúry		
	Podporiť modernizáciu a rozšírenie vozidlového parku autobusov nízkopodlažnými ekologickými vozidlami spolu s budovaním zodpovedajúcej nabíjacej a plniacej infraštruktúry a inovatívnymi SMART riešeniami		
	Podporiť budovanie inteligentných križovatiek = funkciou ktorých je zabezpečiť preferenciu vozidiel verejnej osobnej dopravy		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.1.4	Podpora optimalizácie dopravnej infraštruktúry pre zvýšenie bezpečnosti, lepšiu obsluhu, prepojenosť, regionálnu mobilitu	Počet rekonštrukcií vykonaných za účelom optimalizácie dopravnej	5

		infraštruktúry pre zvýšenie bezpečnosti, lepšiu obsluhu, prepojenosť, regionálnu mobilitu	
Aktivity			
	Poskytnúť súčinnosť pri modernizácii a výstavbe ciest I. triedy vrátane dopravného značenia		
	Poskytnúť súčinnosť pri rekonštrukcii, modernizácii a vybudovaní ciest II. a III. triedy vrátane dopravného značenia		
	Vybudovať, rekonštruovať a modernizovať miestne komunikácie vrátane dopravného značenia = výstavba, rekonštrukcia a modernizácia so zameraním na kvalitu miestnej komunikácie, jej mostných objektov a súčastí, ako aj na bezpečnosť pešej a cyklistickej dopravy		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.1.5	Podpora statickej dopravy vrátane dopravného značenia v rámci IDS	Počet vybudovaných prvkov statickej dopravy	1
Aktivity			
	Podporiť výstavbu verejných záchytných parkovísk (P+R, K+R, B+R), podzemných i povrchových parkovísk, odstavných miest		
	Dopracovať reguláciu parkovania v meste		
	Podporiť výstavbu hromadných garáží, parkovacích domov		
Špecifický cieľ			
1.1.2.	Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 2 – Ekologickejšia Európa Priorita 2P1 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia • Špecifický cieľ RSO2.1 Podpora energetickej efektívnosti a znižovania emisií skleníkových plynov • Špecifický cieľ RSO2.2 Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené • Špecifický cieľ RSO2.3 Vývoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo transeurópskej energetickej siete (TEN-E) Plán obnovy a odolnosti: KOMPONENT 1 – Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra • Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE • Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“) • Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE KOMPONENT 2: Obnova budov		

	- Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov - Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov		
Partneri	VÚC, samosprávy, podnikateľské a výskumné subjekty a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.2.1	Znižovanie celkovej energetickej spotreby	Počet opatrení na znižovanie celkovej energetickej spotreby	2
Aktivity			
	Podporiť energeticky hospodárne riešenia verejných služieb a infraštruktúry = verejné budovy, osvetlenie, doprava, atď.		
	Realizovať informačné kampane pre verejnosť a podnikateľský sektor o potrebe efektívneho nakladania s energiami		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.2.2	Zlepšenie energetického manažmentu budov	Počet vypracovaných energetických auditov	5
Aktivity			
	Podporiť vykonávanie energetických auditov verejných a súkromných budov		
	Informovať a poskytnúť usmernenia a návody pre efektívny energetický manažment budov a možnosti financovania s cieľom znížiť náklady a spotrebu energií, tvorbu emisií a skleníkových plynov		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.2.3	Zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných a obytných budov v správe obce pomocou optimalizácie procesov a inštaláciou zariadení OZE	Počet nainštalovaných zariadení OZE	5
Aktivity			
	Implementovať nízkouhlíkové energetické zdroje, vrátane podpory nasadzovania obnoviteľných zdrojov energie		
	Monitorovať spotrebu energií a ich navrhovať opatrenia na jej znižovanie – využívanie SMART nástrojov		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.1.2.4	Podporiť opatrenia na znižovanie energetickej náročnosti verejných budov	Počet vykonaných stavebných opatrení na znižovanie	10

		energetickej náročnosti verejných budov	
Aktivity			
	Podpora výstavby energeticky úsporných verejných budov (nízkoenergetických a pasívnych domov) s progresívnymi a obnoviteľnými zdrojmi energie		
	Obnova a adaptačné opatrenia verejných budov pre zvýšenie ich odolnosti voči klimatickým zmenám a úsporu energií		
	Rekonštrukcia a modernizácia kotolní za účelom zvýšenia účinnosti výroby tepla		
	Zefektívnenie, rekonštrukcia a postupná výmena starých teplovodných rozvodov za nové predizolované potrubia v celom meste		

Strategický cieľ 1.2. ZLEPŠIŤ STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ADAPTOVAŤ SA NA ZMENU KLÍMY

Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ	
1.2.1.	Zvýšiť adaptabilitu územia na zmeny klímy
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 - Špecifický cieľ RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof, ako aj odolnosti, a to s prihliadnutím na ekosystémové prístupy Plán obnovy a odolnosti SR: - KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy - Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity Program cezhraničnej spolupráce Interreg VI-A Poľsko – Slovensko 2021 – 2027 - Priorita 1 K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie - Špecifický cieľ: Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy Program LIFE 2021-2027 - finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy. 1. oblasť „Životné prostredie: - podprogram „Príroda a biodiverzita“; - podprogram „Obehové hospodárstvo a kvalita života“ 2. oblasť „Opatrenia v oblasti klímy: - podprogram „Zmiernenie zmeny klímy a adaptácia na zmenu klímy“; - podprogram „Prechod na čistú energiu“
Partneri	Podnikateľské subjekty, PSK, vzdelávacie a výskumné inštitúcie, mimovládny sektor, a ďalšie

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.1.1	Vytvorenie kvalitného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu zameranej na problematiku zmeny klímy, vrátane prepojenia na vedu a výskum	Počet aktivít environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu ročne	5
Aktivity			
	Realizovať informačné a osvetové aktivity, kampane a vzdelávanie o zmene klímy a možných opatreniach na všetkých stupňoch škôl a na verejnosti		
	Podporovať občianske a ďalšie iniciatívy v oblasti predchádzania a riešenia problémov vyplývajúcich zo zmeny klímy		
	Sprostredkovať transfer poznatkov a príkladov dobrej praxe zo zahraničia v oblasti predchádzania zmeny klímy a prispôbovaniu sa		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.1.2	Zvyšovanie adaptačnej schopnosti a ekologickej stability územia prostredníctvom efektívneho manažmentu vody a funkčnosti ekosystémov	Počet aktivít na efektívneho manažmentu vody	2
Aktivity			
	Realizovať opatrenia na zvýšenie retenčnej schopnosti územia a budovať prvky zelenej infraštruktúry		
	Realizovať opatrenia na revitalizáciu tokov a povodí		
	Realizovať opatrenia na odstraňovanie a zamedzenie šírenia nepôvodných inváznych druhov		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.1.3	Zvyšovanie dlhodobej odolnosti voči prejavom klimatickej zmeny	Počet opatrení dlhodobej odolnosti voči prejavom klimatickej zmeny	2
Aktivity			
	Realizovať opatrenia na zvyšovanie retenčnej schopnosti a minimalizovanie povrchového odtoku v území miest a obcí s dôrazom na ekosystémovo založenú adaptáciu		
	Realizovať opatrenia na efektívne a udržateľné hospodárenie s dažďovou vodou v území mesta		
	Realizovať opatrenia na zabezpečenie energetických úspor na verejných a bytových budovách		
	Realizovať opatrenia na zakladanie, revitalizovanie a ochranu vegetačných prvkov a plôch, uličnej zelene a stromoradií		

	Realizovať edukačné aktivity pre ochranu zdravia obyvateľov v dôsledku zmeny klímy – zvyšovanie povedomia a informovanosti verejnosti o problematike zmeny klímy, prezentácia úspešnej realizácie adaptačných opatrení a aktivít		
Špecifický cieľ			
1.2.2.	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov, recyklácie a podpora predchádzania vzniku odpadov		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 2 – Ekologickejšia Európa Priorita 2P2 Životné prostredie Špecifický cieľ RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje		
Partneri	PSK, podnikateľské subjekty, mimovládny sektor, obyvatelia, vzdelávacie inštitúcie a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.2.1	Podpora aktivít v oblasti predchádzania vzniku odpadov	Počet kampaní na predchádzania vzniku odpadov ročne	2
Aktivity			
	Realizovať aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia o výhodách bezobalových produktov a ekologických obalových materiálov		
	Realizovať lokálne informačné kampane a účinné informačné systémy so zameraním na minimalizovanie vzniku odpadov		
	Realizovať edukačno-výchovné a informačné aktivity		
	Podporiť vývoj a využitie SMART nástrojov v oblasti odpadového a obehového hospodárstva		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.2.2	Zabezpečenie trvalo udržateľného nakladania s odpadmi zhodnocovaním vytriedeného komunálneho odpadu	Počet opatrení na triedenie a zhodnocovanie vytriedeného komunálneho odpadu	2
Aktivity			
	Podporovať zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov prostredníctvom vybudovanej kompostárne a jej rozširovanie		
	Podporovať zvyšovanie úrovne triedeného zberu = podporou budovania zberných dvorov o.i. i pre recyklovateľné druhy komunálnych odpadov		
	Podporovať zamedzenie vzniku a odstránenie skládok odpadov, likvidácia čiernych skládok		
	Podporovať dobudovanie, intenzifikáciu a rozšírenie systémov triedeného zberu komunálnych odpadov		
	Podporovať prípravu na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov		
	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov = napr. aj reuse centrum pre staré no ešte použiteľné veci		

Špecifický cieľ			
1.2.3.	Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 2 – Ekologickejšia Európa Priorita 2P2 Životné prostredie - Špecifický cieľ RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženia všetkých foriem znečistenia Plán obnovy a udržateľnosti SR - KOMPONENT 1 Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra - KOMPONENT 2 Obnova budov - KOMPONENT 3 Udržateľná doprava - KOMPONENT 4 Dekarbonizácia priemyslu - KOMPONENT 5 Adaptácia na zmenu klímy Program LIFE 2021-2027 - finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy. - oblasť „Životné prostredie“: - podprogram „Príroda a biodiverzita“; - podprogram „Obehové hospodárstvo a kvalita života“ - oblasť „Opatrenia v oblasti klímy“: - podprogram „Zmiernenie zmeny klímy a adaptácia na zmenu klímy“; - podprogram „Prechod na čistú energiu“		
Partneri	PSK, vzdelávacie a výskumné inštitúcie, podnikateľské subjekty, mimovládny sektor, obyvatelia a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.3.1	Eliminovanie príčin znečisťovania ovzdušia a redukcii znečistenia	Počet opatrení na znižovanie znečisťovania ovzdušia a redukcii znečistenia	5
Aktivity			
	Realizovať environmentálnu osvetu o správnom vykurovaní a alternatívnych možnostiach vykurovania		
	Realizovať opatrenia súvisiace s energetickou chudobou a následným znečisťovaním ovzdušia		
	Realizovať opatrenia na znižovanie energetickej spotreby historických chránených, verejných a bytových domov		
	Realizovať opatrenia na zníženie dopadov dopravy na znečistenie ovzdušia = spracovanie stratégií pre udržateľnú a nízkoemisnú mobilitu, vytvorenie nízkoemisných zón, manažment parkovania motorových vozidiel, manažment plynulosti dopravy (ETM), elektrifikácia, rozširovanie MHD, podpora elektro-mobility, budovanie infraštruktúry pre cyklo dopravu, budovanie infraštruktúry pre nemotorovú dopravu, ekošoférovanie,		

	kampaň podpory cyklo-dopravy, súťaže „na bicykli do“ firmy, školy, elektrifikácia železničnej dopravy, zdieľanie osobných áut (car-sharing), požičiavanie bicyklov v mestách (bike - renting)		
	Zabezpečovať zvyšovanie podielu zelene a náhradnej výsadby pri výrube drevín		
	Realizovať opatrenia na eliminovanie nepriepustných povrchov na území obce		
	Podporiť využívanie alternatívnych nízkoemisných zdrojov tepla a energie = OZE, plyn, CZT, solar; tep. čerpadlá; (bio)plyn		
	Vyhotoviť koncepciu merania a riadenia kvality ovzdušia		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.3.2	Ochrana vodných zdrojov a zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou	Počet opatrení na odstránenie nedostatkov technického stavu v problémových verejných vodovodoch	2
Aktivity			
	Realizovať opatrenia na odstránenie nedostatkov technického stavu v problémových verejných vodovodoch		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.3.3	Zvýšiť úroveň čistenia odpadových vôd s minimalizáciou negatívnych dopadov na ŽP a kvalitu vôd	Počet nových pripojených obyvateľov na verejnú sieť ročne	15
Aktivity			
	Vybudovať, rekonštruovať a intenzifikovať systémy verejnej kanalizačnej siete a čistiarní odpadových vôd		
	Zabezpečiť riadne užívanie verejnej kanalizácie zo strany jej užívateľov = zabezpečiť, aby do verejnej kanalizácie boli vypúšťané len tie priemyselné odpadové vody s obsahom obzvlášť škodlivých látok, ktoré nespôsobia poškodenie stokovej siete, ohrozenie prevádzky čistiarní odpadových vôd, spracovanie kalu a jeho ďalšie využitie alebo bezpečného zneškodnenie a prekročenie limitných hodnôt znečistenia určených pre vypúšťanie odpadových vôd z verejnej kanalizácie a ohrozenie kvalitatívnych cieľov		
	Vybudovať, rekonštruovať a zabezpečiť efektívne systémy verejnej dažďovej kanalizačnej siete		
Špecifický cieľ			
1.2.4.	Zlepšiť environmentálne aspekty v meste		
Prepojenia na možnosti financovania	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Špecifický cieľ RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof, ako aj odolnosti, a to s prihliadnutím na ekosystémové prístupy Plán obnovy a odolnosti SR:		

z európskych fondov	- KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy - Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity Program cezhraničnej spolupráce Interreg VI-A Poľsko – Slovensko 2021 – 2027 Priorita 1 K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie Špecifický cieľ: Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy Program LIFE 2021-2027 - finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy. - oblasť „Životné prostredie“: - podprogram „Príroda a biodiverzita“; - podprogram „Obehové hospodárstvo a kvalita života“ - oblasť „Opatrenia v oblasti klímy“: - podprogram „Zmiernenie zmeny klímy a adaptácia na zmenu klímy“; - podprogram „Prechod na čistú energiu“		
Partneri	Podnikateľské subjekty, PSK, vzdelávacie a výskumné inštitúcie, mimovládny sektor, a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
1.2.4.1	Budovať prvky zelenej infraštruktúry	Počet prvkov zelenej infraštruktúry	10
Aktivity			
	mestské prvky napr. prvky drobnej infraštruktúry urbánneho dizajnu, zelené parky, zelené steny a zelené strechy, ktoré biodiverzite poskytujú prostredie a ekosystémom umožňujú fungovanie		
	aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás, tzv. greenways (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity, ktoré nielen spájajú obec s jej zázemím, ale aj umožňujú pohodlnú a príjemnú prepravu v rámci sídla, zelené steny na protihlukových stenách, vegetačné stredové pásy		
	zazelenanie obce (výsadba a regenerácia izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov)		
	zavedenie osobitných zberných systémov na odpadovú a dažďovú vodu – zachytávať dažďové vody formou zaústenia strešných a terasových zvodov do povrchového odtokového systému na zber dažďovej vody a odvádzať zachytenú vodu do vsaku a zberných jazierok, dažďových záhrad, zriaďovanie vegetačných striech		
	budovanie dažďových nádrží a predčisťovanie dažďových vôd (veľké parkoviská či iné dopravné, priemyselné a obchodné areály), ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí		
	regenerácia (úprava/revitalizácia existujúcich priestorov) vnútroblokov sídlisk s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene		

Strategický cieľ 2.1. ZLEPŠIŤ ZDRAVIE OBYVATEĽOV, ZVÝŠIŤ ICH BEZPEČNOSŤ A BUDOVAŤ INKLUZÍVNU A VZDELANÚ OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ

Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ			
2.1.1.	Podporovať rozvoj športovej infraštruktúry a zdravého životného štýlu obyvateľov		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 PRIORITA 5P1 MODERNÉ REGIÓN Y • Opatrenie 5.1.4 Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko-Slovensko 2021-2027		
Partneri	PSK, samosprávy, mimovládny sektor, vzdelávacie inštitúcie a iné		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.1	Podpora športu, záujmu o šport a zdravého životného štýlu obyvateľov obce v rámci školskej telesnej výchovy, športu pre všetkých, výkonnostného športu i systému rozvoja športu v obci	Počet aktivít na podporu športu	3
Aktivity			
	Vytvárať podmienky pre športovanie verejnosti a aktívne využívanie verejne prístupných športovísk		
	Podporiť zabezpečenie výučby telesnej výchovy a športu kvalifikovanými učiteľmi na všetkých stupňoch škôl		
	Podporiť vzdelávanie telovýchovných pedagógov a trénerov		
	Aktivizovať žiakov a študentov jednotlivých stupňov škôl v mimoškolskej športovej činnosti a v školských športových súťažiach		
	Podporiť pohybové aktivity pre deti MŠ		
	Zriadenie pozície koordinátor cyklotrás v obci		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.2	Propagácia zdravého životného štýlu a publicita športu v obci	Počet propagačných aktivít	5
Aktivity			
	Realizovať propagačné a informačné aktivity v oblasti zdravého životného štýlu v meste a na školách		
	Zlepšiť propagáciu športových podujatí na webe		
	Vyhľadať vhodný priestor a vytvoriť „pamätnú izbu športu“		

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.3	Podpora športových podujatí a športového života na území obce	Počet nových športových podujatí v meste	3
Aktivity			
	Vytvárať spoluprácu s obcami, s občianskymi združeniami a športovými zväzmi pri organizovaní športových súťaží a športových podujatí v jednotlivých druhoch športu a na športové aktivity obyvateľov		
	Vytvárať partnerstvá so susednými obcami k budovaniu cykloturistických chodníkov a cyklotrás		
	Nadviazať partnerstvá v rámci krajín V4 a Central Europe		
	Podporiť a propagovať najúspešnejších športovcov a športové kolektívy obce prostredníctvom ocenení		
	Podporiť podmienky rozvoja rekreačného športu ako súčasť cestovného ruchu a turizmu		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.4	Komplexný monitoring a strategické plánovanie v oblasti športu a zdravého životného štýlu	Počet aktualizácií Koncepcie športu na športovej infraštruktúry	2
Aktivity			
	Aktualizovať Koncepciu športu na športovej infraštruktúry s dôrazom na mládež a prihliadnutím na špecifické podmienky obce a blízkeho okolia		
	Monitoring športových aktivít na školách (MŠ a ZŠ)		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.5	Budovanie celkovej športovej infraštruktúry vrátane materiálno-technického zabezpečenia na území obce	Počet vybudovaných prvkov športovej infraštruktúry	3
Aktivity			
	Pasportizovať telovýchovné a športové objekty škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce		
	Budovať prvky podpornej športovej infraštruktúry, cyklotrasy (cyklochodníky) na území mesta, prepájať existujúce cyklotrasy, vybudovať turistické chodníky, vybudovať krytú plaváreň, vybudovať lezeckú stenu		
	budovať prvky smart city v oblasti športu (nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systém automatickej požičovne bicyklov, mobilné aplikácie pre cyklodopravu)		

Opatrenie		Indikátor/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.1.6	Rekonštrukcia a modernizácia celkovej športovej infraštruktúry vrátane materiálno-technického zabezpečenia na území obce	Počet zrekonštruovaných a zmodernizovaných športovísk	3
Aktivity			
	Rekonštruovať a modernizovať už existujúce detské ihriská		
	Rekonštruovať a modernizovať prvky športovej infraštruktúry vrátane materiálno-technického zabezpečenia		

Strategický cieľ 2.1. ZLEPŠIŤ ZDRAVIE OBYVATEĽOV, ZVÝŠIŤ ICH BEZPEČNOSŤ A BUDOVAŤ INKLUZÍVNU A VZDELANÚ OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ
Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ			
2.1.2.	Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Priorita 5P1 Moderné regióny Špecifický cieľ RSO 5.1 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach Plán Obnovy		
Partneri	PSK, samosprávy, mimovládny sektor, poskytovatelia sociálnych služieb a ďalší		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.1	Zber dát a strategické participatívne plánovanie v oblasti poskytovania sociálnych služieb a ostatných služieb pre ľudí v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva na území mesta/obce	Počet aktivít na zber dát a strategické plánovanie v oblasti poskytovania sociálnych služieb	2
Aktivity			
	Zabezpečiť zber a aktualizáciu údajov o poskytovaných sociálnych službách na území obce = od verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb		

	Zabezpečiť zber a aktualizáciu údajov o životných podmienkach ľudí v nepriaznivej alebo krízovej situácii pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva		
	Zabezpečiť vypracovanie strategických dokumentov pre riadenie procesov v oblasti poskytovania sociálnych služieb a riešenia problémov ľudí v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva na území obce		
	Monitorovať a vyhodnocovať účinnosť opatrení pre ľudí v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva a spracovanie odporúčaní pre miestne, regionálne a národné politiky		
	Vytvárať podmienky pre spoluprácu a sieťovanie subjektov pôsobiach v oblasti rozvoja a poskytovania sociálnych služieb = koordinačné, konzultačné, komunikačné analyticko - strategické a marketingové aktivity		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.2	Podporovať registráciu nových ambulantných a terénnych sociálnych služieb v súlade s potrebami obyvateľov so ZP	Počet nových ambulantných alebo terénnych sociálnych služieb v súlade s potrebami obyvateľov so ZP	1
Aktivity			
	Rozšíriť sieť ambulantných služieb pre ľudí so zdravotným postihnutím		
	Vytvoriť sieť odľahčovacej služby pre ľudí so ZP pre zotrvanie v prirodzenom prostredí		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.3	Podporiť vytvorenie efektívnej siete sociálnych služieb pre seniorov	Počet podporených sociálnych služieb pre seniorov	2
Aktivity			
	Podporovať zvyšovanie počtu zariadení pre seniorov a zariadení opatrovateľskej služby, integrovaných zdravotno-sociálnych zariadení, komunitných a stacionárnych zariadení a ich kapacít poskytovaných obcou o.i. poskytovaním podpory a poradenstva pri registrácii nových sociálnych služieb		
	Predchádzať inštitucionalizácii života seniorov preventívnymi aktivitami na podporu zotrvania seniorov v domácom prostredí (poskytovanie informácií, konzultácií seniorským organizáciám)		
	Podporiť rozvoj sociálnych služieb pre seniorov s použitím telekomunikačných technológií = monitorovanie a signalizácia potreby pomoci (komunikácia prostredníctvom signalizačného zariadenia alebo audiovizuálneho zariadenia napojeného na centrálny dispečing), krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií - telefónna linka dôvery, email		

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.4	Zabezpečiť rozvoj sociálnych služieb pre ľudí s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami	Počet podporených služieb pre ľudí s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami	1
Aktivity			
	Zlepšiť dostupnosť ambulantných a terénnych sociálnych služieb v súlade s potrebami ľudí s postihnutiami rozšírením existujúcej siete (vrátane odľahčovacej služby)		
	Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb včasnej intervencie pre ľudí so zdravotným postihnutím na území mesta rozšírením existujúcej siete		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.5	Zvyšovanie povedomia verejnosti o sociálnych službách a ovplyvňovanie verejných politík prostredníctvom komunikačných aktivít	Počet aktivít zvyšovania povedomia verejnosti o sociálnych službách	3
Aktivity			
	Zvyšovanie povedomia a informovanosti verejnosti o sociálnych službách, verejnosti o kompetenciách regionálnej a miestnej samosprávy v oblasti sociálnych služieb a možnostiach riešenia nepriaznivej sociálnej situácie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.6	Kontinuálne zvyšovanie kvality sociálnych služieb v súlade s podmienkami kvality poskytovaných sociálnych služieb	Počet opatrení na zvyšovanie kvality sociálnych služieb	3
Aktivity			
	Podpora ľudsko-právneho prístupu pri poskytovaní sociálnych služieb		
	Podpora poskytovania právneho poradenstva pre zariadenia a poskytovateľov sociálnych služieb		
	Zvyšovanie prevádzkového štandardu zariadení sociálnych služieb = debarierizácia objektov, ich materiálne vybavenie a plnenie ubytovacej plochy s ohľadom na špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb, kapacitu a druh poskytovanej sociálnej služby		
	Zvyšovať kvalitu a profesionalitu personálnych zdrojov v zariadeniach sociálnych služieb		

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.7	Zabezpečenie komplexného prístupu pre pomoc ľuďom v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva	Počet opatrení komplexného prístupu	3
Aktivity			
	Podporiť zabezpečenie integrovaného komplexného prístupu s intervenciami pomáhajúcich profesií pre zlepšenie životných podmienok marginalizovaných komunít = t.j. prepojenie nevyhnutných infraštruktúrnych investícií a mäkkých aktivít na zlepšenie životnej úrovne obyvateľov celej obce, = budovanie občianskej a technickej infraštruktúry v obciach (prístup k pitnej vode, kanalizácia, nakladanie s odpadmi, miestne chodníky a komunikácie a pod., svojpomocná výstavba obydľí a iné zlepšené formy bývania, rekonštrukcia a výstavba vyhovujúcich foriem bývania pre sociálne odkázané skupiny obyvateľstva s dôrazom na MRK, komunitné centrá, sanácie skládok odpadov. Zlepšiť dostupnosť sociálnych služieb krízovej intervencie v meste rozšírením existujúcej siete a registráciou komunitných ambulantných a terénnych sociálnych služieb = miestna poriadková služba, terénna sociálna práca, komunitná práca, asistenti učiteľov v MŠ a ZŠ, zdravotní asistenti atď Podporiť rozvoj marginalizovaných komunít prostredníctvom činnosti komunitných, pastoračných a nízkoprahových centier, t.j. ich zriadenie, rekonštrukcia a investície do ich materiálno-technického vybavenia Podporiť zabezpečenie infraštruktúry nájomného bývania vrátane sprievodných opatrení na predchádzanie straty bývania a udržanie dostupného sociálneho nájomného bývania = pre sociálne znevýhodnené rodiny s deťmi ohrozené stratou bývania, pre mladých dospelých, odchádzajúcich z ústavnej starostlivosti, ľudí bez domova a pre osoby so zdravotným postihnutím Podporiť procesy vysporiadania pozemkov a legalizácie obydľí marginalizovaných komunít vrátane jednoduchých pozemkových úprav pre potreby budovania infraštruktúry a bývania Podporiť mladých obyvateľov MRK (osobitne dievčat a žien) v oblasti získavania vzdelania, účasti na trhu práce, zlepšenia podmienok v oblasti bývania a zdravia a aktívneho začleňovania = dokončenie základného vzdelania a ďalšieho vzdelávania prerušeného materstvom a/alebo rodičovstvom, zosúladenie rodinného a pracovného života, nadobúdanie pracovných zručností a ochrany zdravia (hygienické štandardy bývania, reprodukčné zdravie, plánované rodičovstvo a i.), občianska participácia, = budovanie kapacít a personálnych kompetencií mladých lídrov na lokálnej úrovni, = advokačné a watchdogové aktivity, = individualizovaný prístup, prevencia, poradenstvo a sprevádzanie, včasná intervencia.		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa

2.1.2.8	Podpora efektívnych nástrojov pre zamedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a pre ľahší vstup na trh práce zraniteľným a znevýhodneným skupinám obyvateľstva	Počet nástrojov pre zamedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a pre ľahší vstup na trh práce	3
Aktivity			
	Podporiť servisné, informačné a poradenské služby a kariérne poradenstvo v oblasti zamestnanosti a trhu práce vrátane modelu podporovaného zamestnávania, pracovnej rehabilitácie, asistenčných služieb, mentoringu a podpory vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti u znevýhodnených skupín obyvateľstva (zvlášť MRK)		
	Podporiť rozvoj subjektov sociálnej ekonomiky		
	Podporiť realizácie aktívnych nástrojov politiky trhu práce, povinná školská dochádzka.		
	Podporiť kvalitné, efektívne a ucelené celoživotné vzdelávanie a vzdelávanie dospelých (rekvalifikácie, školenia, tréningy, stáže a ich diverzifikácia) v nadväznosti na potreby trhu práce, jeho zmeny a trendy = automatizácia, robotizácia, technologické postupy, podnikateľské, zelené, jazykové, digitálne zručnosti a na zručnosti v oblasti riadenia kariéry.		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.2.9	Podpora riešení životných situácií špecifických komunit	Počet opatrení na riešenie životných situácií špecifických komunit	2
Aktivity			
	Podporiť aktivity zamerané na tradičné i inovatívne riešenia životných situácií súvisiacich s problematikou podmienok života osôb so zdravotným postihnutím, zdravím, problematikou domáceho násillia, násillia na ženách a násillia na deťoch, ktoré sú vystavované situáciám zanedbávania, psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia		
	Podporiť subjekty poskytujúce odbornú pomoc deťom a rodinám / náhradným rodinám, deťom umiestneným v zariadení na základe rozhodnutia súdu a jeho rodinou, deťom so zdravotným postihnutím		
	Podporiť integráciu komunit cudzincov a migrantov = integrácia vysokokvalifikovaných cudzincov na trhu práce, efektívna komunikácia s príslušnými úradmi, informačné a osvetové činnosti zamerané na boj proti stereotypom a dezinformáciám, poradenská činnosť zameraná na lepšiu integráciu cudzincov, vrátane ich rodinných príslušníkov, podpora vzdelávania cudzincov a migrantov, vrátane jazykových kurzov, dobrovoľnícke programy zamerané na posilnenie porozumenia a spolupatričnosti medzi miestnou spoločnosťou a cudzincami, vzdelávanie zamestnancov štátnej a verejnej správy a iné		

Strategický cieľ 2.1. ZLEPŠIŤ ZDRAVIE OBYVATEĽOV, ZVÝŠIŤ ICH BEZPEČNOSŤ A BUDOVAŤ INKLUZÍVNU A VZDELANÚ OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ

Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ			
2.1.3.	Zvýšiť bezpečnosť a ochranu životov a zdravia obyvateľov mesta a ich majetku		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Priorita 2P2 Životné prostredie - Špecifický cieľ RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof, ako aj odolnosti, a to s prihliadnutím na ekosystémové prístupy Priority cieľa politiky 3 Priorita 3P1 Doprava - Špecifický cieľ RSO3.2 Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility Priorita 5P1 Moderné regióny - Špecifický cieľ RSO 5.1 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach		
Partneri	PSK, OÚ, bezpečnostné zložky, mimovládny sektor a ďalšie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.3.1	Podporiť funkčnosť, efektívnosť a kvalitu integrovaného záchranného systému	Počet inovatívnych nástrojov zložiek bezpečnostného a záchranného systému	2
Aktivita			
	Modernizovať existujúcu a dobudovať chýbajúcu infraštruktúru bezpečnostného a záchranného systému na území mesta s využitím digitálnych nástrojov a inovatívnych riešení = kamerový systém, kryty, sirény, obecný rozhlas		
	Podporiť zlepšenie materiálno – technického a technologického vybavenia zložiek bezpečnostného a záchranného systému		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.3.2	Opatrenia na predchádzanie problémových javov a napätia, zabezpečenie verejného poriadku, ochrany zdravia a majetku a znižovanie kriminality	% Zníženia počtu násilných a trestných činov spolu	1 %
Aktivita			

	Modernizovať a dobudovať kamerový systém vrátane SMART riešení		
	Modernizovať verejné osvetlenie a inštalovať nové svetelné body verejného osvetlenia vrátane SMART riešení		
	Posilňovať profesionálne a krízové kapacity pomáhajúcich profesií, terénnych a dobrovoľníckych pracovníkov (Dobrovoľný hasičský zbor, SČK, MOPS, atď.)		
	Podporiť poradenstvo a informačné aktivity v oblasti predchádzania sociálno-patologickým javom, polarizácii spoločnosti a nárastu extrémizmu		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.3.3	Opatrenia na zabezpečenie ochrany pred požiarmi, povodňami a inými prírodnými a živelnými katastrofami	Počet opatrení na zabezpečenie ochrany pred požiarmi, povodňami a inými prírodnými katastrofami	2
Aktivity			
	Realizovať adaptačné opatrenia na zmenu klímy ako ochranu pred povodňami		
	Posilniť profesionálne a krízové kapacity pomáhajúcich profesií, terénnych a dobrovoľníckych pracovníkov		
	Vybudovať, modernizovať a rekonštruovať nevyhovujúci stav budovy, kde sídlia záchranné zložky resp. červený kríž vrátane znižovania ich energetickej náročnosti a barierizácie		
	Modernizovať zariadenia a technológie potrebné pre prevenciu, reakciu a obnovu súvisiacu s hrozbami a rizikami		
	Modernizovať technológie a zavádzať systémy včasného varovania obyvateľstva = rozšírenie ich územnej dostupnosti, ako aj rozvoj, udržiavanie a posilnenie predpovedných a výstražných systémov vrátane monitorovania všetkých rizík katastrof		

Strategický cieľ 2.1. ZLEPŠIŤ ZDRAVIE OBYVATEĽOV, ZVÝŠIŤ ICH BEZPEČNOSŤ A BUDOVAŤ INKLUZÍVNU A VZDELANÚ OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ
Opatrenia / Aktivity

Špecifický cieľ	
2.1.4.	Zabezpečiť modernizáciu a skvalitnenie výchovno - vzdelávacieho procesu v školských a predškolských zariadeniach
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Priority cieľa politiky 4 Priorita 4P1 Adaptabilný a prístupný trh práce - Špecifický cieľ SO (C) Podpora rodovo vyváženej účasti na trhu práce, rovnakých pracovných podmienok a lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k cenovo dostupnej starostlivosti o deti a odkázané osoby - ŠC RSO4.1 Zvyšovanie účinnosti inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva

		žiacov v testovaní žiacov 9. ročníka základných škôl zo slovenského jazyka a literatúry	
Aktivita			
	Podporiť vytvorenie, modernizáciu a zvýšenie kapacít infraštruktúry základných škôl na území mesta, ich materiálne technické vybavenie, zlepšenie energetickej efektívnosti budov, kompenzačné vybavenie a bezbariérovosť		
	Vybudovať a modernizovať školské vnútorné a vonkajšie učebne s využitím moderných digitálnych technológií a športovísk = laboratória, dielne, ateliéry, odborné učebne, učebne novej generácie, učebne informatiky, knižnice – študovne = telocvične, plavárne, viacúčelové športové ihriská, atletické areály, work-outové zóny a iné		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.4.3	Podpora zlepšenia kľúčových kompetencií obyvateľov pre život v globálnej a nízkouhlíkovej digitálnej spoločnosti	Počet inovačných prvkov vo vzdelávaní pre digitálnu spoločnosť	2
Aktivita			
	Podporiť posilnenie profesijného rozvoja učiteľov v oblastiach: = automatizácia a digitalizácia, klimatická zmena, prechod na nízkouhlíkovú a obehovú ekonomiku, digitálna transformácia, finančná gramotnosť atď.		
	Vybudovať plnú digitálnu infraštruktúru (aj inkluzívnu/ kompenzačnú) na školách a v školských zariadeniach pre potreby vyučovacieho procesu v súlade so zeleným obstarávaním = pripojenie na širokopásmový internet a obstaranie digitálneho vybavenia a softvéru, sieťová infraštruktúra, PC, mikropočítače, tablety, interaktívne tabule, headset, laptop a licencia k softvérovým kancelárskym balíkom pre pedagógov a pod. = čítač obrazovky pre nevidiacich, alebo zväčšovač obrazovky pre slabozrakých a pod.		
	Vytváranie podmienok pre digitálny vzdelávací obsah vo vzdelávacom procese a digitálne testovanie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
2.1.4.4	Podpora systému inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania	Počet opatrení inkluzívneho vzdelávania	2
Aktivita			
	Podporiť pôsobenie podporných pomáhajúcich profesií v školách a školských zariadeniach		

	Podporiť programy na zvýšenie účasti detí zo znevýhodneného prostredia či na deti so zdravotným a iným znevýhodnením vo vzdelávacom systéme na všetkých stupňoch škôl = kuriérove poradenstvo, sociálne, psychologické a tútingové poradenstvo štipendijné programy, doprava, podporné/asistenčné služby vo vzdelávaní
--	--

Strategický cieľ 3.1. VÝŠIŤ EKONOMICKÚ VÝKONNOSŤ S DÔRAZOM NA INOVATÍVNOSŤ A UDRŽATEĽNOSŤ PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA A TRHU PRÁCE

Opatrenia / Aktivita

Špecifický cieľ			
3.1.1	Podporiť výskum, vývoj a inovácie a zrýchliť digitalizáciu a inovácie		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 1 – Inteligentnejšia Európa Priorita 1P1 Veda, výskum a inovácie • Špecifický cieľ RSO1.1 Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií • Špecifický cieľ RSO1.2 Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy • Špecifický cieľ RSO1.3 Posilnenie udržateľného rastu a konkurencieschopnosti MSP a tvorby pracovných miest v MSP, a to aj produktívnymi investíciami • Špecifický cieľ RSO1.4 Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie Priorita 1P2 Digitálna pripojiteľnosť • Špecifický cieľ RSO1.5 Zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti Plán obnovy a odolnosti SR: • KOMPONENT 14: Zlepšenie podnikateľského prostredia • KOMPONENT 17: Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)		
Partneri	PSK, vzdelávacie a výskumné inštitúcie, podnikateľské subjekty		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.1.1.1	Zvyšovanie povedomia o dôležitosti, prínosoch a možnostiach využívania pokročilých technológií a digitalizácie	Počet aktivít v oblasti digitalizácie	2
Aktivity			
	Realizovať vzdelávacie aktivity zamerané na rozvoj digitálnych zručností u zamestnancov samosprávy		

	Dobudovať vysokorychlostné a širokopásmové pripojenie k internetu		
	Podporiť infraštruktúru a vybavenie pre praktickú výuku vrátane zapájania expertov z praxe do vzdelávania a zvyšovania digitálnych zručností pedagógov na školách		
	Zrýchliť a skvalitniť digitalizáciu infraštruktúry samosprávy využívaním SMART nástrojov		
Špecifický cieľ			
3.1.2	Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť obce pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 CP 1 – Inteligentnejšia Európa Priorita 1P1 Veda, výskum a inovácie • Špecifický cieľ RSO1.1 Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií • Špecifický cieľ RSO1.2 Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy • Špecifický cieľ RSO1.3 Posilnenie udržateľného rastu a konkurencieschopnosti MSP a tvorby pracovných miest v MSP, a to aj produktívnymi investíciami • Špecifický cieľ RSO1.4 Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie Priorita 1P2 Digitálna pripojiteľnosť • Špecifický cieľ RSO1.5 Zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti Plán obnovy a odolnosti SR: • KOMPONENT 14: Zlepšenie podnikateľského prostredia • KOMPONENT 17: Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)		
Partneri	PSK, noví i existujúci investori, podnikateľské subjekty		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.1.2.1	Vytvorenie vhodných podmienok pre investorov na území obce	Počet nových investorov v území	2
Aktivity			
	Vysporiadať majetkovo-právne vzťahy v priemyselných lokalitách		
	Dobudovať a modernizovať dopravnú infraštruktúru		
	Prebudovať a modernizovať nevyužívané plochy a priestory pre podnikateľov		
	Podporiť sieťovanie podnikateľských subjektov		
Špecifický cieľ			
3.1.3	Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce (dostupné a kvalitné bývanie)		

Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Priority cieľa politiky 4 Priorita 4P1 Adaptabilný a prístupný trh práce Plán obnovy a odolnosti SR: - KOMPONENT 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch (Vzdelávanie - Materské školy, základné školy, stredné školy, vysoké školy) - KOMPONENT 7: VZDELÁVANIE PRE 21. STOROČIE (Vzdelávanie - Základné a stredné školstvo)		
Partneri	PSK, školské inštitúcie, MPSVaR, ÚPSVaR, mimovládny sektor, podnikateľský sektor, subjekty sociálnej ekonomiky		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.1.3.1	Zlepšenie pripravenosti detí a mládeže na pracovný život	Počet identifikovaných talentov a zručností detí	2
Aktivity			
	Rozšíriť zručnosti učiteľov pre základné školy v oblasti individualizácie detí a identifikovania ich talentov a zručností		
	Zabezpečiť možnosti pre školopovinné deti na rozvíjanie svojich talentov a zručností školskými aj mimoškolskými aktivitami so špeciálnym zameraním sa na deti z MRK		
	Vykonávať študijné poradenstvo vyplývajúce z identifikovania talentov a zručností detí		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.1.3.2	Podpora efektívnych nástrojov pre zamedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a pre ľahší vstup na trh práce mladým do 30 rokov (NEET) a ostatným zraniteľným a znevýhodneným skupinám obyvateľstva (zvlášť MRK)	Počet nástrojov pre ľahší vstup na trh práce zraniteľným skupinám	3
Aktivity			
	Rozvíjať spoluprácu a partnerstvá so subjektami pôsobiace v oblasti formálneho i neformálneho vzdelávania, v oblasti práce s mládežou a v oblasti poskytovania sociálnych služieb a služieb zamestnanosti = komunitné centrá, servisné a poradenské subjekty, atď		
	Podporovať realizáciu aktívnych nástrojov politiky trhu práce		
	Podporovať kvalitné, efektívne a ucelené celoživotné vzdelávanie a vzdelávanie dospelých (rekvalifikácie, školenia, tréningy, stáže a ich diverzifikácia) v nadväznosti na potreby trhu práce, jeho zmeny a trendy = automatizácia, robotizácia, technologické postupy, podnikateľské, zelené, jazykové, digitálne zručnosti a na zručnosti v oblasti riadenia kariéry		
	Podporovať systém firemného dobrovoľníctva = ako nástroja na získanie pracovných zručností a kompetencií		
	Optimalizovať ponuku verejnej dopravy pre uľahčenie dochádzania za prácou a tiež zlepšenie školskej dochádzky na všetkých stupňoch škôl		

	Podporiť vytvorenie, modernizáciu a zvýšenie kapacít infraštruktúry materských škôl a zariadení pre deti do 3 rokov veku, ich materiálne technické vybavenie, zlepšenie energetickej efektívnosti budov a bezbariérovosti = pre potreby zosúladenia súkromného a pracovného života
--	--

Strategický cieľ 3.2. PODPORIŤ ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU A KULTÚRY

Opatrenia / Aktivita

Špecifický cieľ			
3.2.1.	Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 2 Priorita 2P2 Životné prostredie - Špecifický cieľ RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženia všetkých foriem znečistenia 2 Priorita 2P3 Udržateľná mestská mobilita - Špecifický cieľ RSO2.8 Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka 5 Priorita 5P1 Moderné regióny - Špecifický cieľ RSO5.1 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach - Špecifický cieľ RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach Plán obnovy a udržateľnosti SR Zelená ekonomika KOMPONENT 3: Udržateľná doprava Interreg PL – SR 2021 – 2027		
Partneri	PSK, podnikateľský sektor, mimovládny sektor, vzdelávacie inštitúcie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.1.1	Podporiť vybavenosť územia mesta udržateľnou technickou infraštruktúrou pre rozvoj CR pre tradičné i nové formy turizmu a cestovného ruchu	Počet nových prvkov technickej infraštruktúry /aktivít pre rozvoj CR	5
Aktivity			
	Rozvíjať cykloturistiku a pešiu turistiku s prepojením na atraktivity v okrese		

	Rozšíriť potenciál rekreačnej turistiky využívaním atraktivít okresu		
	Podporovať rozvoj trvaloudržateľného cestovného ruchu - ekoturizmu = vytváranie ponuky, ktorá je orientovaná na budovanie vzťahu človeka k životnému prostrediu		
	Využívať moderné informačné technológie pre zlepšenie informačného a rezervačného systému = mobilné aplikácie na podporu CR, QR kódy, rezervačné systémy, virtuálne prehliadky a pod.		
	Podporiť rozvoj regionálnych značiek umeleckých a remeselných výrobkov, potravinárskych a poľnohospodárskych produktov, služieb		
	Podporovať rozvoj cezhraničnej spolupráce v oblasti CR		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.1.2	Podporiť obnovu kultúrnych a prírodných pamiatok na území obce pre potreby kultúrno - poznávacieho turizmu	Počet obnovených pamiatok	1
Aktivity			
	Podporiť projekty obnovy kultúrnych a prírodných pamiatok na území obce		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.1.3	Podporiť zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti CR	Nové kapacity ubytovacích zariadení	10
Aktivity			
	Podporiť podnikanie v oblasti CR využitím inovatívnych riešení		
Špecifický cieľ			
3.2.2.	Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života		
Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Priorita 5P1 Moderné regióny Špecifický cieľ RSO5.1 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach, Opatrenie 5.2.5. Investície do kultúrneho dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Plán obnovy a odolnosti SR Zelená ekonomika – KOMPONENT: Obnova budov Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko-Slovensko 2021-2027		
Partneri	PSK, mimovládny sektor, podnikateľský sektor, kultúrne a vzdelávacie inštitúcie		

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.2.1	Zabezpečiť rozvoj kultúry a kultúrneho priemyslu na území obce	Počet aktivít zameraných na kultúry a kultúrneho priemyslu na území obce	3
Aktivity			
	Mapovať a propagovať zriadenú i nezriadenú kultúru, hmotnú i nehmotnú kultúru a kultúrny priemysel prostredníctvom SMART nástrojov		
	Zvýšiť povedomie o kreativite a kreatívnom priemysle ako významného nástroja na podporu priemyslu, vývozu a prezentácie krajiny doma aj v zahraničí		
	Podporovať vzájomnú spoluprácu a sieťovanie aktérov cestovného ruchu s kultúrnymi operátormi v záujme vzájomného rozvoja a spolupráce		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.2.2	Zvýšenie kvality služieb kultúrnych inštitúcií modernizáciou kultúrnej infraštruktúry, kvalitným a moderným materiálno - technickým a technologickým vybavením vrátane zabezpečenia hygienických štandardov	Počet opatrení na zvýšenie kvality služieb kultúrnych inštitúcií	3
Aktivity			
	Modernizovať stavebno – technický stav kultúrnej infraštruktúry, kultúrnych pamiatok a ostatných objektov slúžiacich pre oblasť kultúry a kultúrneho priemyslu		
	Modernizovať materiálno-technické a technologické vybavenie kultúrnych inštitúcií a ich priestorové a funkčné riešenie		
	Zabezpečiť materiálno-technické vybavenie slúžiace na ochranu zdravia v boji proti pandémie v kultúrnych inštitúciách		
	Podporovať rozvoj moderných technológií digitalizácie pre rozvoj oblasti kultúry		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.2.3	Sprístupnenie kultúrnych objektov vhodných pre poznávací a zážitkový turizmus	Počet vytvorených nových produktov	2
Aktivity			
	Vytvoriť zážitkové a poznávacie produktové balíky		
	Sieťovať aktérov CR pri stratégii a tvorbe komplexného produktu		

Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.2.4	Transformovanie nevyužívaných objektov vhodných pre potreby kultúrnych činností, kreatívneho priemyslu a spolkovej komunitnej činnosti	Počet nových subjektov kreatívneho priemyslu	2
Aktivity			
	Identifikovať nevyužívané objekty a pripraviť plán obnovy objektov		
	Vypracovať koncept rozvoja kreatívneho priemyslu v nevyužitých objektoch		
	Podporiť využívanie vhodných objektov subjektmi z oblasti kreatívneho priemyslu		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.2.5	Podpora uchovávanía kultúrneho dedičstva a kultúrno – historického potenciálu územia	Počet opatrení na ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva	2
Aktivity			
	Podporiť ochranu prírodného dedičstva = prírodné javy tvorené fyzickými a biologickými útvarmi alebo skupinami takýchto útvarov, ktoré majú výnimočnú svetovú hodnotu z estetického, alebo vedeckého hľadiska, = prírodné lokality alebo presne vymedzené prírodné oblasti výnimočnej hodnoty z hľadiska vedy, starostlivosti o zachovanie prírody alebo prírodnej krásy		
	Podporiť ochranu kultúrneho hmotného i nehmotného dedičstva = archívne dokumenty bez ohľadu na spôsob zaznamenania informácie, historické knižničné dokumenty a fondy, diela písomníctva, scénografie a kinematografie, televíznej a audiovizuálnej tvorby, zbierky múzeí a galérií, diela výtvarného, úžitkového a ľudového umenia, dizajnu, architektonické objekty, urbanistické súbory, archeologické nálezy a lokality, objekty ľudového staviteľstva, pamiatky výroby, vedy a techniky, historické záhrady, parky a kultúrna krajina a i., = jazykové a literárne prejavy šírené ústne alebo zvukovými nosičmi, diela hudobného, dramatického a tanečného umenia, zvyky a tradície, historické udalosti, zemepisné, katastrálne a miestne názvy a i., = obyčaje, ľudová tradícia, folklór (tanec, hudba, piesne, slovesnosť a podobne) a ďalšie formy ľudového umenia a.i.,		
	Podporiť rozvoj a ochranu vojenskej histórie na území		
Špecifický cieľ			
3.2.3.	Zvýšiť úroveň cezhraničnej spolupráce		

Prepojenia na možnosti financovania z európskych fondov	Interreg PL – SR 2021 – 2027 Interreg Stredná Európa 2021-2027 Medzinárodný vyšehradský fond		
Partneri	PSK, cezhraniční partneri, mimovládny sektor, vzdelávacie inštitúcie		
Opatrenie		Indikátory/ Merateľné ukazovatele	Cieľová hodnota indikátora/merateľného ukazovateľa
3.2.3.1	Podpora medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia	Počet iniciatív medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce	3
Aktivity			
	Posilniť a stimulovať spoluprácu prihraničných partnerov na rôznych úrovniach (inštitúcií, obyvateľov, podnikateľov)		
	Zlepšiť riadenie, zvýšiť kompetencie zamestnancov a rozvoj inštitucionálnych kapacít verejných inštitúcií		

4.2. Podrobný plán implementácie stratégie PRO (rozdelenie úloh, činností a zodpovedností, časový harmonogram, implementačná štruktúra vrátane princípov a procesov)

Realizácia a uskutočňovanie Programu rozvoja obce bude zabezpečená prostredníctvom:

- Obecného úradu
- Partneri pôsobiaci na území obce

Obecný úrad

Obec **Malá Domaša**, zohľadňujúc svoje základné poslanie, v súlade so zákonom č. 369/1990 Z. z. O obecnom zriadení, ktorým je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, zabezpečí uvedené aj prostredníctvom implementácie Programu rozvoja obce.

Z uvedeného vyplýva uskutočňovanie realizácie a napĺňanie PRO **Malá Domaša** v zmysle zákonnej úpravy, t.j. v súlade s § 12 Zákona NR SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja obce **Malá Domaša**. „Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja: ... **b)** zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí, pravidelne ho monitoruje a každoročne do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku správu o jeho plnení a zabezpečuje súlad programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis.“

Obec **Malá Domaša** realizuje svoje úlohy prostredníctvom Obecného úradu, ktorý má dostatočné skúsenosti v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja na programovej aj projektovej úrovni. Obecný úrad, prostredníctvom svojich oddelení, uskutočňuje prípravu, realizáciu, monitoring a evaluáciu programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vypracovaného v rokoch 2024-2031, prípravu a implementáciu projektov financovaných zo štrukturálnych fondov počas Programového obdobia 2021-2027. Uvedené je uskutočňované zamestnancami úradu, ktorí participovali pri realizácii aktivít definovaných v predchádzajúcom platnom Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce **Malá Domaša**.

Partneri

K všestrannému rozvoju obce prispievajú sociálno-ekonomickí partneri, ktorí uskutočňujú na území obce činnosti na zabezpečenie vlastnej hospodárskej činnosti ale ich uskutočňovaním vplývajú aj na rozvoj obce a rozvoj jeho územia. Obec **Malá Domaša** uzavrie partnerskú dohodu o realizácii Programu rozvoja obce s partnermi, ktorí:

- podporia realizáciu navrhovaných priorít Programu rozvoja obce v nadväznosti na synergiu projektových zámerov jednotlivých partnerov,
- zúčastnia sa monitoringu a vyhodnocovania Programu rozvoja obce.

Realizácia Programu rozvoja obce bude vykonávaná prostredníctvom navrhnutých aktivít.

K hlavným úlohám obce pri realizácii PRO bude patriť:

- realizácia projektov, dôležitých pre obec z hľadiska naplnenia stanovených cieľov a budú z hľadiska ich trvalej udržateľnosti,
- vyčlenenie a plánovanie finančných prostriedkov potrebných na realizáciu uvedených aktivít,
- zabezpečiť spoluprácu dôležitých aktérov rozvoja obce, ich koordináciu,
- monitorovanie realizovaných aktivít spolu s vyhodnocovaním plnenia akčného plánu na základe dosahovania navrhnutých merateľných ukazovateľov.

K hlavným aktérom organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PRO **Malá Domaša** patrí:

- Obecný úrad
 - Koordinátor
 - Zástupca starostu
 - Organizačné zložky OcÚ
- Obecné zastupiteľstvo
- Starosta

Obecný úrad zabezpečuje realizáciu jednotlivých aktivít/projektových zámerov uvedených v akčnom pláne prostredníctvom činnosti jednotlivých oddelení OcÚ. Koordinátor zabezpečuje pre OcÚ potrebné informácie k monitorovaniu realizácie PRO, pripomienky a návrhy relevantných partnerov k realizácii PRO a predloží ich kompetentným aktérom, najneskôr v septembri príslušného kalendárneho roka a to z dôvodu ďalších úprav a doplnení PRO, aktualizácie a predovšetkým zosúladienia plánovaných aktivít s príslušným rozpočtom obce na nasledujúci rok a to najneskôr v decembri príslušného roka.

Obecné zastupiteľstvo obce **Malá Domaša** na zabezpečenie realizácie PRO:

- schvaľuje uznesením PRO,
- schvaľuje každoročne vyhodnotenie jeho plnenia,
- schvaľuje spolufinancovanie projektov financovaných z vlastných a doplnkových zdrojov,
- v rámci hodnotenia PRO schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o zmenách a aktualizácii programu.

Starosta vo vzťahu k realizácii PRO plní nasledovné úlohy:

- riadi proces realizácie PRO,
- riadi prácu OcÚ,
- podpisuje uznesenia mestského zastupiteľstva vo vzťahu k PRO,
- vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám.

Zodpovednosť za riadenie realizácie jednotlivých aktivít/projektových zámerov uvedených v PRO majú jednotlivé oddelenia OcÚ. Uvedením konkrétnej zodpovednosti za realizáciu jednotlivých aktivít/projektových zámerov sa zabezpečí jednak plynulá realizácia aktivít ako aj spätná väzba a návrh ďalších činností potrebných uskutočniť pre realizáciu PRO.

4.3 Systém monitorovania plnenia priorít a cieľov stratégie

Cieľom monitorovania a hodnotenia realizácie PRO je vytvorenie komplexnej informácie o plnení opatrení navrhnutých v PRO.

Výstupom monitorovania bude správa o monitorovaní a správa o hodnotení, s ktorou budú oboznámení poslanci Obecného zastupiteľstva, vedúci pracovníci Obecného úradu a verejnosť.

Počas realizácie PRO bude pôsobiť pracovná skupina pre monitorovanie a hodnotenie. Jej členmi budú vedúci odborných útvarov. Stretnutie pracovnej skupiny pre monitorovanie a hodnotenie PRO **Malá Domaša** sa uskutoční raz ročne v prvom polroku.

Monitorovanie poskytne informácie o realizácii čiastkových aktivít, projektov a opatrení. Súčasťou monitorovania je aj zber merateľných ukazovateľov. Monitorovanie slúži ako podklad pre hodnotenie PRO.

Hodnotenie poskytne informácie o vplyve realizovaných opatrení na územie. Hodnotenie je podkladom na aktualizáciu dokumentu PRO vzhľadom na prebiehajúce zmeny. Hodnotenie PRO sa uskutoční na začiatku spracovania (ex-ante), uprostred obdobia realizácie (mid-term) a po skončení platnosti dokumentu (ex-post). Mimoriadne hodnotenie PRO je možné realizovať na základe rozhodnutia kompetentných orgánov, a to najmä v prípade novej spoločenskej situácie, rizika alebo odklonu od stanovených cieľov identifikovaných v monitorovacej správe za predchádzajúci rok.

Obec **Malá Domaša** je podľa § 12 zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja v platnom znení povinné každoročne do 31. mája zaslať vyššiemu územnému celku správu o plnení programu rozvoja obce.

5. Plán využitia zdrojov vrátane finančného plánu

5.1 Plán využitia zdrojov vrátane finančného plánu implementácie stratégie

Finančné zdroje obce:

Obec **Malá Domaša** samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami v zmysle platnej legislatívy. Hospodári s prostriedkami pridelenými zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu Európskej únie, ako aj z rozpočtov členských krajín EÚ a zo zahraničia. Spôsob hospodárenia, finančné zabezpečenie činností a plnenia úloh sú zabezpečované v súlade so zákonom NR SR č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákonom NR SR č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nariadením vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v platnom znení, zákonom NR SR č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ďalšou platnou legislatívou ako aj v súlade so všeobecne záväznými nariadeniami mesta, internými smernicami a inými predpismi.

Rozpočet výdavkov je určený na zabezpečenie výkonu samosprávnych funkcií v súlade s platnou legislatívou, plnenie základných povinností spojených so samostatným hospodárením a nakladaním s majetkom obce, vlastnými príjmami, dotáciami z fondov EÚ, aby bol zabezpečený výkon a financovanie prenesených a originálnych kompetencií v zmysle platnej legislatívy. Výkon samosprávnych funkcií mesta a originálnych kompetencií, pod ktoré spadá hlavne sociálne zabezpečenie, kultúra, školské zariadenia a oblasť dopravy, sú financované z vlastných príjmov, t. j. z daňových a nedaňových príjmov. Prenesený výkon štátnej správy v oblasti základného vzdelávania je financovaný zo ŠR formou účelovej dotácie.

Záverečný účet obce za rok 2023 (schválený OZ č. 55/2024 zo dňa 06.05. 2024)

Výsledok hospodárenia za rok 2023

- Príjmy: **873 056,16 €**
- Výdavky: **873 056,16 €**

Finančné zdroje zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu Európskej únie:

Operačný program Slovensko:

V programovom období 2021 - 2027 je v Operačnom programe Slovensko alokovaných celkovo 12 593 734 933€. Na rozvoj regiónov je alokovaných celkovo 2 127 703 635€, z toho na IUS 8 krajov 1 207 987 567€ a na všetkých 18 UMRov 919 716 068€.

Plán obnovy a odolnosti SR:

- Priorita: Kvalitné vzdelávanie 892 mil.€
- Priorita: Veda, výskum, inovácie 739 mil.€
- Priorita: Efektívna verejná správa a digitalizácia 1 110 mil.€
- Priorita: Zelená ekonomika 2 301 mil.€

Programy cezhraničnej spolupráce: Interreg PL –SR 2021 – 2027

- finančné rozpočtové prostriedky podľa fondu a národného spolufinancovania: 161 608 079,00€

HUSKROUA INTERREG NEXT 2021 – 2027

- V období 2021 – 2027 sa na projektové nápady, ktoré sa majú realizovať v spolupráci s partnermi z členských štátov a Ukrajiny, pridelí **66 miliónov EUR**.

Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE)

- Celkový rozpočet na roky 2021 – 2027: 5,4 miliardy EUR

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Dotácie ministerstiev a fondov:

- DOTÁCIE MINISTERSTVA INEVTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SR
- DOTÁCIE MINISTERSTVA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR
- ENVIRONMENTÁLNY FOND
- DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ a RODINY SR
- DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY SR
- DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR
- FOND NA PODPORU ŠPORTU
- DOTÁCIE MINISTERSTVA KULTÚRY SR

Grantové schémy ministerstiev, neziskových organizácií a pod.

Možné zdroje na realizáciu jednotlivých opatrení Programu rozvoja obce Malá Domaša:

- vlastné zdroje – rozpočet mesta/obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atd.,

Štruktúra využívania uvedených zdrojov bude závisieť na momentálnej finančnej situácii mesta, danej priority , možnosti získania externých zdrojov na financovanie ako ja na spoločensko-ekonomických podmienkach v spoločnosti.

6. Riziká implementácie a ich prevencia

6.1 Identifikácia a zhodnotenie rizík implementácie stratégie PRO a opatrenia na zníženie rizík (opatrenia, zodpovednosti za ich realizáciu, monitorovanie a hodnotenie)

Ekonomické riziká

Na tvorbu PRO mala vplyv pandémia choroby COVID-19, ktorá mala o.i. dopady na ekonomiku krajiny. K danému stavu sa pripojila aj vojna na Ukrajine, ktorá prináša zvýšenú mieru neistoty a nestabilitu v ekonomických ukazovateľoch. Svetová banka deklaruje príchod viacerých hrozieb, ktoré už zasahujú resp. môžu zasiahnuť ekonomiky súčasne: energetickú krízu, potravinovú krízu a dlhovú krízu spôsobenú nutnosťou dvíhať úroky v snahe tlmieť infláciu. Zhoršujúci sa ekonomický výhľad a slabnúca kúpna sila dolieha na výkonnosť ekonomiky. Vysoká miera inflácie, kde národný produkt klesá resp. sa prinajmenšom nezvyšuje predpovedá príchod stagnácie v ekonomike. Ceny ropy a komodít výrazne vzrástli po tom, čo mnohé štáty uvalili na Rusko sankcie za inváziu na Ukrajinu. Obavy vyvolávajú rastúce ceny, ktoré prehĺbili inflačné tlaky nielen na Slovensku, ale celosvetovo. Dodávka energie z Ruska a jeho obmedzenie vyvoláva napätie v rámci EÚ a viac narušuje geopolitické vzťahy. Energetická kríza zneistila sektor týkajúci sa dekarbonizácie, čo môže spôsobiť značný zmätok firmám, ktoré premýšľajú nad investíciami v tejto oblasti. Neistota sa môže prejaviť odkladaním plánov investícií a tiež prispieť k opatrnému spotrebiteľskému správaniu.

Riziká spojené s charakterom udalostí

- Chýbajúce stratégie a koncepcie, nedostatok informácií a zdrojov,
- Zložito zadefinovaný Jednotný metodický rámec pre prípravu IÚS a IÚI,
- Byrokracia a administratívne spomalenie procesu implementácie projektov v rámci EÚ fondov,
- Napätie medzi očakávaniami, víziou a reálnymi možnosťami,
- Vysoká miera neistoty z aktuálnej spoločenskej, energetickej, politickej a geopolitickej situácie,

Vzťahové riziká

- Diverzita záujmov jednotlivých aktérov regionálneho rozvoj v území
- Napätie v reakcii na rozličné udalosti (vojna, terorizmus) a nárast extrémizmu v názoroch

Systémové riziká:

- Problémy s ľudskými, časovými a organizačnými kapacitami

Ostatné riziká

- Finančné riziko z neschopnosti plniť plán - ekonomické
- Neschopnosť plnenia kritérií – sociálne
- Bariéry v infraštruktúre – technické
- Nezáujem účastníkov o plnenie plánu – individuálne
- Problémy v ekológii - environmentálne

7. Riadenie implementácie

7.1 Zabezpečenie súladu programového rozpočtu územnej samosprávy s podrobným plánom implementácie stratégie

Každý strategický a špecifický cieľ (s operatívnym charakterom) bude reflektovaný na úrovni programu/podprogramu príslušného programového rozpočtu územnej samosprávy, ktorého nástroje (opatrenia/aktivity) budú implementované v najbližšom rozpočtovom roku a vo dvoch nasledujúcich/výhľadových rokoch (v zmysle časového systému rozpočtového programovania na roky podľa modelu 1+2). Tým sa zabezpečí väzba na programový rozpočet územnej samosprávy.

Proces monitorovania a hodnotenia plnenia priorít a cieľov PRM je vhodné previazať z procesom monitorovania a hodnotenia napĺňania programového rozpočtu územného rozpočtu v zmysle zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Záverečný účet obce predstavuje vhodný nástroj, ktorý zachytáva nielen napĺňanie programového rozpočtu územnej samosprávy, ale i napĺňanie implementácie PRO vrátane sledovania definovaných indikátorov.

7.2 Systém transparentného hodnotenia plnenia priorít a cieľov stratégie

Predmetom monitorovania sú najmä ukazovatele progresu implementácie stratégie. Ukazovatele sú priradené jednotlivým cieľom, a majú definované cieľové hodnoty a časové body očakávaný dosiahnutia cieľov hodnôt. Proces monitoringu sa opiera o systém zberu a spracovania dát, ktorý bol základom aj pre analytickú fázu participatívnej tvorby PRO a výber ukazovateľov. Pri nastavení systému monitoringu sa doplní frekvencia zberu údajov, zodpovednosť za ich zber a zodpovednosť za priebežný monitoring hodnôt jednotlivých ukazovateľov progresu a efektívnosti, ako aj míľnikov. Dobre nastavený a fungujúci systém monitoringu môže spoločne s hodnotením viesť k pružnej reakcii na zmenené podmienky a úspešné či neúspešné kroky implementácie formu úpravy (aktualizácie) stratégie.

Zodpovednosť za monitoring a hodnotenie sa definuje ako súčasť stanovenia pravidiel a procesov riadenia implementácie PRO. V priebehu implementácie PRO sa môžu vyskytnúť problémy, ktoré môžu ovplyvniť dosiahnutie vízie a definovaných cieľov a efektívnosť implementácie. Potenciál výskytu týchto problémov predstavuje riziko pre naplnenie stratégie, preto je potrebné identifikovať potenciálne problémy skôr než sa vyskytnú, a nastaviť postupy na zníženie pravdepodobnosti ich výskytu, prípadne na minimalizáciu ich dopadov. Z hľadiska efektívnosti bude hodnotenie plnenia priorít a cieľov PRO previazané s monitorovaním a hodnotením plnenia nadradených dokumentov ako je Národná stratégia regionálneho rozvoja schválený uznesením vlády SR č. 273 z 13. júna 2018 a Partnerskej dohody a ďalších programových dokumentov pre čerpanie EŠIF na programové obdobie 2021 – 2027, na najmä na PHRSR PSK 2021 – 2030. Tento prístup tiež nadväzuje na odporúčanie o potrebe previazania priorít a strategických cieľov s prioritami a cieľmi definovanými v týchto nadradených dokumentoch.

7.3 Systém identifikácie potreby aktualizácie alebo tvorby novej PRO

Obecné zastupiteľstvo zhodnotí možnosti reflexie identifikovaných výziev, problémov a impulzov a odporučí starostovi obce:

- a) iniciovanie spracovania aktualizácie alebo nového strategického dokumentu na vyššej, prípadne nižšej hierarchickej úrovni, ak riešenie identifikovaných kľúčových výziev, problémov a impulzov v zmysle princípu subsidiarity prislúcha týmto úrovniam.

V tomto prípade je súčasťou návrhu na rozhodnutie aj návrh a zdôvodnenie námetu na aktualizáciu, resp. spracovanie nového strategického dokumentu príslušným orgánom územnej samosprávy

- b) spracovanie aktualizácie PRO;
- c) spracovaním nového PRO:

Návrh na potrebu spracovania nového PRO alebo len aktualizácie je súčasťou Vstupnej správy, ktorá sa schvaľuje príslušným orgánom samosprávnej samosprávy.

Pre rozhodnutie o aktualizácii alebo spracovaní nového PRO je kľúčové posúdenie rozsahu potrebných zmien (aktualizácia PRO je možná, ak sa zmeny týkajú operatívnych cieľov a nástrojov). Pri zmene vízie a hlavného cieľa, priorít a strategických cieľov je potrebné vypracovať nový PRO.

8. Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PRO

Obec **Malá Domaša** odporúča sociálno – ekonomickým partnerom, spolupracujúcim subjektom a subjektom na nižšej úrovni strategického plánovania a riadenia koncipovať vlastné strategicko-plánovacie dokumenty v súlade s PRO obce **Malá Domaša** na roky 2024-2031 a zabezpečovať tak synergický efekt rozvoja územia obce.

Obec **Malá Domaša** zároveň odporúča sociálno-ekonomickým partnerom v prípade investičných zámerov priebežne zabezpečovať náležitosti potrebné pre prípravu a spracovanie ŽoNFP pre programovacie obdobie 2023 – 2027 (majetkovo-právne vysporiadanie, spracovanie PD, zabezpečenie relevantných povolení, zabezpečenie vlastných finančných prostriedkov na spolufinancovanie a prípadnú refundáciu a pod) tak, aby čerpanie EÚ zdrojov bolo efektívne.

9. Využitie literárne zdroje

1. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
2. Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
3. Zákon č. 121/2022 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie
4. Smernica 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie
5. Všeobecné nariadenie EÚ, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o EFRR, ESF plus, KF a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza, článok č.22-24
6. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030
7. Politika súdržnosti 2021 – 2027
8. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
9. Partnerská dohoda SR
10. Operačný program Slovensko
11. Plán obnovy a odolnosti SR
12. Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovensko na roky 2021 – 2027
13. Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, programov rozvoj obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja (2022)
14. Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
15. PHRSR PSK na roky 2021-2030
16. Stratégia rozvoja cyklodopravy a cykloturistiky v Prešovskom kraji
17. Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu Prešovského samosprávneho kraja
18. Kostrová sieť cyklistických trás v Prešovskom kraji
19. Plán rozvoja okresu Vranov nad Topľou (2022)
20. Plán udržateľnej mobility PSK (PUM PSK)
21. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS 2011
22. Program rozvoja obce Malá Domaša na roky 2014-2020
23. Štatistický úrad SR databáza DATAcube
24. Register neziskových organizácií, MV SR
25. Evidencia občianskych združení, MV SR
26. Materiály zo zasadnutia ObZ
27. www.po-kraj.sk
28. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011. Dostupné z: <https://census2011.statistics.sk/>
29. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021. Dostupné z: <https://www.scitanie.sk>

Neprešlo jazykovou úpravou.